

คู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๒

สารนิพนธ์

ของ

สายไหม ศรีโกศา

๐ ๓๔ ๒๕๔๙

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

ตุลาคม ๒๕๔๙

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

บทคัดย่อ
ของ
สายไหม ศรีโกคา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
ตุลาคม 2549

สายไหม ศรีโสภา . (2549). *คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2*. สารนิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย (1) เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วง
ชั้นที่ 2 (2) เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่สร้าง
ขึ้น (3) เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนา
ความเมตตากรุณา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 2
โรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จำนวน 94 คน ประกอบด้วย นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน และนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
แบบฝึกหัดก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แบบวัดความ
เมตตากรุณาก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และแบบ
ประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาประสิทธิภาพคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้น
ที่ 2 แต่ละชุดตามเกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรการคำนวณประสิทธิภาพคู่มือพัฒนา E_1/E_2
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test for Dependent
Samples

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วย
กิจกรรมพัฒนาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 68.62, 74.13,
และ 76.63 ตามลำดับ

2. ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ผู้วิจัยได้
แบ่งความเมตตากรุณาออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ (2) ความเมตตากรุณา
ต่อเพื่อน (3) ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น ผลจากการศึกษาพบว่านักเรียนมีความเมตตากรุณา
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

A HANDBOOK FOR KINDNESS DEVELOPMENT OF THE SECOND LEVEL- PRIMARY
EDUCATION STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
SAIMAI SRIPOKHA

Presented in Partial Fulfillment of the requirements
for the Master of Education Degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University.

October 2006

Saimai Sripokha. (2006). *A handbook for kindness development of second level – primary education students*. Master Project, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology) Bangkok : Graduate School , Srinakharinwirot University .
Project Advisor : Asst.Prof. Dr. Totsaworn Maneesrikum.

The objectives of this research are 1) to develop a guidance handbook for kindness development for the students in the Second level 2) to find the effectiveness of using this Handbook; and 3) to compare the outcome before and after using such handbook

The population in this research is the elementary students from second grade , 2005 of Ban Khao-kob school , Amphoe Huawyd , Trang Province .The total population is 94 ; 25 students in fourth grade, 28 students in third grade and 41 students from sixth grade .

The instrument in this research concluding a handbook for kindness development of second level–primary education , the exercises both before and after using this handbook, measurement questionnaires both before and after using this handbook and the opinion evaluation forms towards this handbook .

The data analysis was done by means of the efficiency of each guidance handbook for kindness development for the students in the Second level according to the standard criterion 60/60 by the calculation formula of the efficiency for handbook E1/E2 and the statistic analysis of mean , standard deviation and t-test for dependent samples .

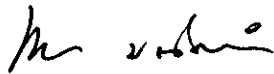
The results were found that :

1. A handbook for kindness development for Second level–primary education were Phatom Suksa IV, V and VI . The efficiencies E1/E2 of the packages of Phatom Suksa IV, V and VI were 68.62 , 74.13 and 76.63 , respectively .

2. Three opinion aspects for both before and after using a guidance handbook for kindness development for the students in the second level were divided into (1) Kindness for animals ,(2) Kindness for friends and (3) Kindness for the others and the statistical significant differences of their kindness were at the level of .05

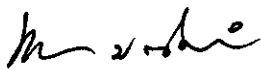
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ของ สายไหม
ศรีโกคา ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

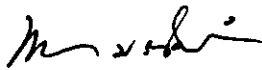
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีชำ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีชำ)

คณะกรรมการสอบ

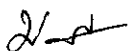
ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีชำ)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

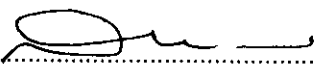
(อาจารย์ ไพศาล อันประเสริฐ)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ มณฑิรา จารุเพ็ง)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ)

วันที่ 40 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้เมตตาแนะนำความรู้ ให้คำปรึกษา และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ผู้วิจัยจึงกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ และอาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ของสารนิพนธ์ ให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทความรู้ประสบการณ์อันมีค่ายิ่งให้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง และอาจารย์ ละออง ล่องแก้ว ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคู่มือพร้อมทั้งให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ต่าง ๆ

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนห้วยยอด (กลิ่งวิทยาการ) อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการใช้สถานที่เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย และผู้อำนวยการ สถานศึกษาโรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการใช้ สถานที่เพื่อการวิจัย และครูอาจารย์ในโรงเรียนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวก ด้วยดี

ท้ายที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาของผู้วิจัย นายทวี ศรีโกคา นางละม้าย ศรีโกคา และสมาชิกทุกคนในครอบครัว ที่คอยให้กำลังใจ ห่วงใย และช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ผลแห่งความดีและคุณค่าประโยชน์ใด ๆ ทั้งหมดที่เกิดขึ้น จากงานวิจัยครั้งนี้ ขอมอบให้แก่ บิดา – มารดา ครู – อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย จนประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

สายไหม ศรีโกคา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากร	4
กลุ่มตัวอย่าง	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	8
 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	 9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา.....	10
ความหมายของความเมตตากรุณา.....	10
ความสำคัญของความเมตตากรุณา	10
ลักษณะที่แสดงถึงความเมตตากรุณา	11
พื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความเมตตากรุณา.....	12
การปลูกฝังความเมตตากรุณา	14
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา.....	15
เอกสารเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม	16
ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม.....	16
ความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม	17
ลักษณะของจริยธรรม	18
วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม	18
เทคนิคการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรม.....	22
ทฤษฎีการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรม.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม	27

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) เอกสารเกี่ยวกับคู่มือ.....	29
ความหมายของคู่มือ.....	29
ประเภทของคู่มือ.....	29
องค์ประกอบของคู่มือ.....	30
ลักษณะของคู่มือ.....	31
งานวิจัยเกี่ยวกับคู่มือ.....	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคที่นำมาใช้ในการ พัฒนาความเมตตากรุณา.....	33
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม	33
ความหมายของเกม	33
ลักษณะของเกม.....	34
ประโยชน์ของเกม	34
ประเภทของเกม.....	35
ลำดับขั้นในการสอนเกม	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม	36
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ.....	37
ความหมายของบทบาทสมมติ	37
ประเภทของบทบาทสมมติ	38
จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการของการใช้บทบาทสมมติ... ..	39
ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติ	40
ข้อดีและข้อจำกัดของการใช้เทคนิคบทบาทสมมติ	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ	42
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง	43
ความหมายของกรณีตัวอย่าง	43
วัตถุประสงค์ในการใช้กรณีตัวอย่าง.....	44
ประเภทของกรณีตัวอย่าง.....	44
ลำดับขั้นของการนำกรณีตัวอย่างไปใช้	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	47
การกำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือในการวิจัย.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	 68
สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล	68
การวิเคราะห์ข้อมูล	69
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	 86
ความมุ่งหมายของการวิจัย	86
ความสำคัญของการวิจัย	86
ขอบเขตของการวิจัย	86
สมมติฐานในการวิจัย.....	87
เครื่องมือในการวิจัย.....	87
การเก็บรวบรวมข้อมูล	87
การวิเคราะห์ข้อมูล	88
สรุปผลการวิจัย	89
อภิปรายผล.....	91
ข้อเสนอแนะ	94
 บรรณานุกรม	 96
 ภาคผนวก	 104
 ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	 335

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ขั้นการพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 ชั้น ของโคลเบอร์ก	25
2 จำนวนประชากร	48
3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	48
4 ระยะเวลาในการดำเนินการทดลอง	63
5 ค่าประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละชุดและรวมทุกชุด ของ ระดับชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (n=25).....	70
6 ค่าประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละชุดและรวมทุกชุด ของ ระดับชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (n=28).....	72
7 ค่าประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละชุดและรวมทุกชุด ของ ระดับชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (n=41)	74
8 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ก่อนและ หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (n = 25)	76
9 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ก่อนและ หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (n=28).....	78
10 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ก่อนและ หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (n=41)	79
11 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณา ก่อนและ หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2.....	81
12 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นที่มี ต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	83

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นที่มี ต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	84
14 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นที่มี ต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	85
15 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบวัดความ เมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.....	287
16 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบวัดความ เมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	289
17 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบวัดความ เมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	291
18 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบฝึกหัดความ เมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.....	293
19 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบฝึกหัดความ เมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	295
20 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบฝึกหัดความ เมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	297
21 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	299
22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	301
23 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	303
24 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient)	304
25 ประสิทธิภาพของแบบวัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2	304

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
26 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4.....	305
27 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	306
28 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.....	307
29 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้ จากการตอบแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2	308
30 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	308
31 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	309
32 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	309
33 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของ นักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการไม่ทำร้าย หรือรังแกสัตว์.....	310
34 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความ เมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการช่วยเหลือ สัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	311
35 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความ เมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการแบ่งอาหาร และขนมให้เพื่อนรับประทาน.....	312

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
36 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความ เมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากฤณาต่อเพื่อนโดยการให้เพื่อน ยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	313
37 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความ เมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากฤณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วย พารุ่นน้องเดินข้ามถนน.....	314
38 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความ เมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากฤณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วย คุณครูถือของ.....	315
39 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากฤณาต่อสัตว์ โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	316
40 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากฤณาต่อสัตว์ โดยการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ.....	317
41 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากฤณาต่อเพื่อน โดยการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน.....	318
42 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากฤณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากฤณาต่อเพื่อน โดยการสอนการบ้านแก่เพื่อนที่ไม่เข้าใจ.....	319

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
43 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อ บุคคลอื่นโดยการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน.....	320
44 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อ บุคคลอื่นโดยการช่วยคุณครูถือของ.....	321
45 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์ โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	322
46 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์ โดยการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ.....	323
47 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อน โดยการช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ.....	324
48 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อน โดยการไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน.....	325
49 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อ บุคคลอื่นโดยการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน.....	326

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

50	เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนา ความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถม ศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อ บุคคลอื่นโดยการช่วยคุณครูถือของ.....	327

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ความเมตตากรุณา เป็นหลักธรรมที่สอนให้คนเรามีความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข (จริยา นวลนรินทร์, 2543:36) ทำให้คนเราเข้าใจกัน มีความเห็นใจผู้อื่น ทำให้คนในสังคมสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ (พระราชสุทธีญาณมงคล, 2544:249) และเป็นหลักธรรมพื้นฐานให้คนไทยและชาวโลกทุกเชื้อชาติ ศาสนา ให้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพราะเมตตาธรรมเป็นธรรมสากลที่ทุกศาสนายึดเป็นข้อปฏิบัติ จึงถือได้ว่าเป็นจุดรวมกันของทุกศาสนาและมีผลให้ เกิดสันติสุขทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม (นันทสาร สีสลับ, 2522:16-18)

ดังนั้นการเร่งปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาแก่เด็กและเยาวชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง วัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้ประเทศชาติมีพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ คำว่าคุณภาพ หมายถึง บุคคลนั้นมีความสามารถ ที่จะเลี้ยงตนเองได้โดยไม่ก่อความเดือดร้อนแก่สังคม (ผกา สัตยธรรม, 2544:279) และจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมประจำตัว เพื่อที่จะเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อตนเองและสังคมคือประกอบด้วยคุณสมบัติที่จะช่วยให้พวกเขาอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนกัน และยังสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 6 มีใจความสำคัญว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้คือ เห็นคุณค่าของตัวเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2544:4) ดังนั้นโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ให้แก่เด็ก โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้จัดการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา รู้จักนำวิธีการสอนและเทคนิคการสอนมาจัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้จักวิธีการฝึกผู้เรียน ให้มีทักษะกระบวนการคิด การจัดการ กับการเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจัดให้มีกิจกรรมทั้งในและนอกชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติทำให้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รู้จักจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544:36) ให้แก่เด็ก

และเยาวชนอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กวัยนี้ ที่ชอบการแข่งขัน ให้ความสำคัญกับเพื่อนและกลุ่ม สามารถยอมรับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ มีความสามารถคิดแก้ปัญหาได้มากขึ้น (สุชา จันทน์อม. 2542:25) มีอารมณ์เห็นใจเป็นความสงสารที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา หรือมีอารมณ์ร่วมกับผู้อื่น เป็นอารมณ์ที่พัฒนาขึ้นตามวัย การแสดงความเมตตาและการกระทำให้ผู้อื่นสบายใจ (บุญศรี คำชาย. 2540:25)

ทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ ที่กล่าวว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ควรพัฒนาในเด็กวัย 6-12 ขวบ จะได้ผลดีที่สุดเพราะเด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการไปสู่ขั้นรู้จักนามธรรม คือระดับที่เด็กเริ่มคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ป็นนามธรรม เริ่มคิดอย่างมีเหตุผลสอดคล้องกับทฤษฎีของโคลเบอร์ก ที่กล่าวว่า การพัฒนาจริยธรรมของเด็กวัย 6-12 ขวบ จะได้ผลดี เพราะเด็กวัยนี้จะอยู่ในขั้นการพิจารณาผลประโยชน์หรือความต้องการของตนเองเป็นหลัก เด็กวัยนี้ทำอะไรมักหวังสิ่งตอบแทนถ้าเป็นการช่วยเหลือคนอื่นก็เป็นการช่วยเหลือเพื่อหวังให้คนอื่นช่วยเหลือตนบ้าง ในตอนปลายของเด็กวัยนี้ถึงขั้นการยอมรับของเพื่อนในกลุ่มก็ตาม รางวัลและการลงโทษก็ยังมีอิทธิพลอยู่ ดังนั้นการพัฒนาจริยธรรมให้กับเด็กวัยนี้ จึงต้องใช้เงื่อนไขของการเสริมแรงและเงื่อนไขของการลงโทษจึงจะได้ผลดี (สมพร สุทัศนีย์. 2531:19,20) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบรอนเฟนเบรนเนอร์ ที่เชื่อว่าสังคมและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคล เป็นการเจริญของพฤติกรรมและอารมณ์ที่คล้อยตามกฎเกณฑ์ทางสังคม อิทธิพลที่สำคัญต่อการพัฒนาจริยธรรมนั้นเกิดจากการให้รางวัล การลงโทษ และแบบอย่างของพฤติกรรมจากพ่อแม่ และแหล่งที่ให้การอบรมสั่งสอน (อัจฉริยาภรณ์ ยัมแย้ม. 2543:11)

จากการไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยการสังเกต สัมภาษณ์ครู นักเรียน ผู้ปกครองและใช้แบบสอบถาม จำนวน 130 ชุด ถามความคิดเห็นของครู นักเรียน ผู้ปกครอง ถึงลักษณะการแสดงออกถึงความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สามารถแบ่งความเมตตากรุณาได้ดังต่อไปนี้คือ

1. ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ และช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ
2. ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน ได้แก่ การแบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อนรับประทาน ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ และไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน
3. ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น ได้แก่ ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนและช่วยคุณครูถือของ

จากข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยเนื้อหาของคู่มือจะประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม แนวทางการจัดกิจกรรม ข้อควรปฏิบัติสำหรับครูและนักเรียนในการจัดกิจกรรม ต่อจากนั้นก็จะมีผลการประเมินผล และจัดทำตารางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

ด้านความเมตตากรุณา เพื่อให้ผู้สนใจสามารถศึกษาสามารถทำความเข้าใจและมองเห็นรูปแบบของการจัดกิจกรรมโดยภาพรวมได้ ส่วนเทคนิคที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการพัฒนาความเมตตากรุณานักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ได้แก่ เทคนิคแรกคือการใช้บทบาทสมมติ เทคนิคนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้สวมบทบาทและแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง เทคนิคที่สองการใช้กรณีตัวอย่าง เทคนิคนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วนการอภิปรายจะช่วยให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเสนอกรณีต่าง ๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริงซึ่งจะมีส่วนช่วยให้มีความหมายสำหรับนักเรียนมากขึ้น และเทคนิคสุดท้ายคือเกม เทคนิคนี้จะช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่า ความเมตตากรุณาเป็นคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญจะต้องหาแนวทางปลูกฝังให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนดีมีคุณภาพต่อไปในอนาคต โดยอาศัยเทคนิค เครื่องมือ และกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ มาผสมผสานกัน โดยคำนึงถึงการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความเมตตากรุณา โดยทำการศึกษากับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งการนำคู่มือไปใช้น่าจะมีส่วนช่วยพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ได้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
3. เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษา ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำคู่มือไปใช้เพื่อพัฒนาและปลูกฝังความเมตตากรุณาให้มีในตัวนักเรียน เพื่อต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ นอกจากนั้นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างคู่มือพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านอื่น ๆ แก่นักเรียนในแต่ละระดับที่แตกต่างกันได้

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จำนวน 148 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากหมายเลขห้อง ได้ดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 มีนักเรียนจำนวน 25 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 มีนักเรียนจำนวน 28 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีเพียงห้องเดียวจึงนำมาศึกษาทั้งหมด จำนวน 41 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกสงสารแล้วหาทางช่วยเหลือบุคคลหรือสัตว์ที่เป็นทุกข์ให้ได้รับความสุข ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งทางกาย วาจา และทางใจ โดยการวิจัยครั้งนี้แบ่งความเมตตากรุณาเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่ ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ และช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

1.2 ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน ได้แก่ การแบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อนรับประทาน ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ และไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน

1.3 ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น ได้แก่ ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน และช่วยคุณครูถือของ

2. คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 หมายถึง หนังสือหรือเอกสารที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับครู เพื่อใช้ในการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ คู่มือนี้ประกอบด้วย

2.1 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณา

2.1.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับความเมตตากรุณา ให้นักเรียนเห็นความสำคัญของความเมตตากรุณา

2.1.2 เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าของความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ต่อเพื่อน และต่อบุคคลอื่น

2.1.3 เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ด้านความเมตตากรุณาไปพัฒนาตนเองและนำไปปฏิบัติจนเป็นนิสัยและเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของตนเอง

2.2 แนวทางการจัดกิจกรรม

แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนควรเน้นการมีส่วนร่วมมากกว่าการบรรยาย โดยจัดให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิดแบบมีส่วนร่วม การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจากกิจกรรม ฝึกการปฏิบัติทำให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นำความรู้สู่การปฏิบัติจริง

เทคนิคที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเริ่มจากทักษะที่ง่ายไปสู่ทักษะที่ยากขึ้นโดยจัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ควบคู่กับการเสริมแรง ได้แก่ เกม กรณีตัวอย่าง และบทบาทสมมติ ซึ่งในแต่ละเทคนิคมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่การพัฒนา ผู้วิจัยชี้แจงหรือทบทวนวัตถุประสงค์ของการพัฒนาความเมตตากรุณา โดยให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการสนทนา พูดคุย ซักถาม เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการพัฒนา ผู้วิจัยชี้แจงกฎ กติกาต่าง ๆ ในการทำกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนเข้าใจตรงกัน จากนั้นจึงเริ่มดำเนินกิจกรรมโดยเน้นให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแสดงความคิดเห็นและช่วยสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเน้นให้เห็นคุณค่าของความเมตตากรุณาที่มีต่อเพื่อน ต่อบุคคลอื่น และต่อสัตว์ ตลอดจนการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ผู้วิจัยให้นักเรียนประเมินคุณค่าของกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และผู้วิจัยประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรมตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้าย โดยสังเกตจากพฤติกรรมการแสดงออกและความรู้สึกของนักเรียน ตลอดจนการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยบันทึกพฤติกรรมในใบงานของแต่ละกิจกรรม จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกพฤติกรรมเพื่อดูการพัฒนาความเมตตากรุณา เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

2.3 ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรม

2.3.1 ข้อควรปฏิบัติสำหรับครูในการจัดกิจกรรม

2.3.1.1 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นก่อน แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตาม หรือแสดงความคิดเห็นกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ

2.3.1.2 ไม่ควรตัดสินคำตอบหรือเจตคติของผู้เรียนว่าถูกหรือผิด แต่พยายามให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา เขาย่อมมีเหตุผลในการตอบหรือเจตคติของเขาเอง

2.3.1.3 ใช้อารมณ์ขัน หรือแสดงท่าทางด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตร ทั้งคำพูด น้ำเสียง ท่าทาง

2.3.1.4 สังเกตและบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรม ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก

2.3.1.5 ฟังและสะท้อนความรู้สึกและเรื่องราว (ความคิด) ของคำตอบของผู้เรียนแต่ละคน

2.3.1.6 ใช้คำพูดให้ผู้เรียนคิดเพื่อแก้ปัญหาและหาคำตอบด้วยตัวเอง อย่างมีเหตุผลและประเมินความรู้อีกด้วย

2.3.1.7 กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผลเมื่อผู้เรียนกระทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือตอบคำถามได้ถูกต้อง

2.3.1.8 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มร่วมกัน เน้นบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ให้มีการเลือกประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม และให้แสดงความคิดเห็นด้วยการใช้เหตุผล จนได้ข้อยุติของกลุ่มโดยใช้วิธีลงคะแนนเสียง

2.3.1.9 สะท้อนค่านิยมของผู้เรียนจากคำตอบที่เป็นเหตุผลของผู้เรียน

2.3.1.10 ถ้าผู้เรียนหาคำตอบไม่ได้หรือแก้ปัญหาบางอย่างไม่ได้ ครูอาจยกตัวอย่างคำตอบของตนนำทางไป

2.3.1.11 เตรียมอุปกรณ์ ศึกษาเนื้อหา วิธีการดำเนินกิจกรรมทุกครั้งก่อนที่จะทำกิจกรรม

2.3.1.12 ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติในการร่วมกิจกรรม

2.3.2 ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักเรียนในการร่วมกิจกรรม

2.3.2.1 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

2.3.2.2 ผู้เรียนพูดได้ครั้งละ 1 คน

2.3.2.3 ขณะที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น ถ้าผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็นในทางตรงข้าม ต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน

2.3.2.4 ผู้เรียนไม่ใช้คำพูดดูถูกซึ่งกันและกัน รู้จักแสดงความรู้สึกชื่นชมกันและกัน

2.3.2.5 ผู้เรียนไม่ใช้คำพูดดูถูกตนเอง และรู้จักแสดงความรู้สึกชื่นชมตนเอง

2.3.2.6 ผู้เรียนไม่พูดสอดแทรกขัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูดหรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ

2.3.2.7 ผู้เรียนไม่วิพากษ์วิจารณ์คำตอบของเพื่อน

2.3.2.8 ผู้เรียนแสดงออกด้วยความเต็มใจ

2.4 การประเมินผล

ผู้วิจัยประเมินผลโดยการสังเกตจากการทำกิจกรรมและแบบฝึกหัดท้ายกิจกรรมของนักเรียน

2.5 ตารางการพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เป็นตารางการสรุปรูปแบบและแนวทางการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาความเมตตาคุณาแก่นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งประกอบไปด้วย

2.5.1 ชั้นปีของนักเรียน

2.5.2 ครั้งที่ในการจัดกิจกรรม

2.5.3 เรื่องที่จะพัฒนาของความเมตตาคุณาต่อพฤติกรรมเป้าหมาย

2.5.4 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมในการพัฒนาความเมตตาคุณาต่อพฤติกรรมเป้าหมาย

2.5.5 ชื่อกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพฤติกรรมเป้าหมาย

2.5.6 เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

2.5.7 วิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรม

3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ของโรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ปีการศึกษา 2548 ภาคเรียนที่ 2

4. เกณฑ์การหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ 60/60 ซึ่งเกณฑ์ 60/60 หมายถึง เกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการสร้างเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมวิชาการ ดังนี้

4.1 60 จำนวนแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป

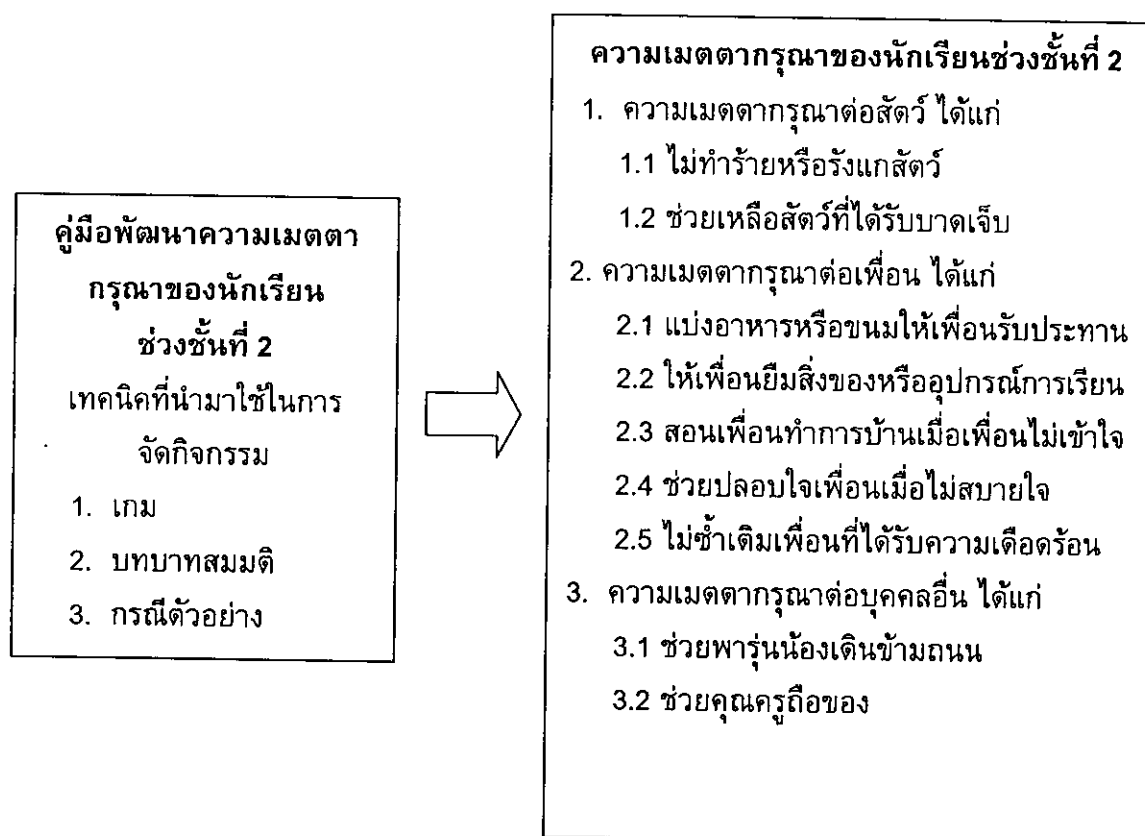
4.2 60 จำนวนหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำแนวคิดจากทฤษฎีของเพียเจต์ โคลเบอร์ก และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของบรอนเฟนเบรนเนอร์ มาเป็นกรอบในการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา
 - 1.1 ความหมายของความเมตตากรุณา
 - 1.2 ความสำคัญของความเมตตากรุณา
 - 1.3 ลักษณะที่แสดงถึงความเมตตากรุณา
 - 1.4 พื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความเมตตากรุณา
 - 1.5 การปลูกฝังความเมตตากรุณา
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม
 - 2.1 ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม
 - 2.2 ความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม
 - 2.3 ลักษณะของจริยธรรม
 - 2.4 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม
 - 2.5 เทคนิคการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรม
 - 2.6 ทฤษฎีการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรม
 - 2.7 งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ
 - 3.1 ความหมายของคู่มือ
 - 3.2 ประเภทของคู่มือ
 - 3.3 องค์ประกอบของคู่มือ
 - 3.4 ลักษณะของคู่มือที่ดี
 - 3.5 งานวิจัยเกี่ยวกับคู่มือ
4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคที่นำมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา
 - 4.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม
 - 4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ
 - 4.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา

1.1 ความหมายของความเมตตา

พจนานุกรม (2544:184) ให้ความหมายว่า เมตตา คือ ความคิดปรารถนาที่ดี ต้องการให้ผู้อื่นเป็นสุข มีความเจริญได้รับแต่สิ่งที่ดี การมีความรักผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ และมีความสุข ส่วนกรุณา คือ ความสงสารและช่วยให้พ้นจากความทุกข์ ความเดือดร้อน ลงมือปฏิบัติ ช่วยเหลือในสิ่งที่ทำได้ เพื่อปลดปล่อยความทุกข์ให้หมดไป

พระธรรมปิฎก (2546:20) ได้ให้ความหมายว่า ความเมตตา คือ ความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข คำว่า กรุณา คือความสงสาร คืออยากจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ใฝ่ใจที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

วนิดา ขำเขียว (2545:15) ได้กล่าวว่า ความเมตตาเป็นหลักจริยธรรมอย่างหนึ่งที่สำคัญในพระพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึง ความรัก แต่ความรักสำหรับความเมตตานี้แตกต่างจากความหมายที่คนทั่วไปเข้าใจ เพราะเป็นความรักที่ไม่มีความผูกพัน และไม่เป็นเรื่องของกามตัณหาเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้ที่มีความเมตตา คือผู้ที่มีความรักและปรารถนาดีให้แก่ทุกคนโดยไม่หวังผลตอบแทนทั้งในทางวัตถุและจิตใจ

ประยงค์ สุวรรณบุบผา (2547:56) กล่าวว่า เมตตา คือความรัก ความปรารถนาดี มีไมตรีจิต ประสงค์ให้ผู้อื่น สัตว์อื่นเป็นสุข มีไมตรีจิตคิดทำประโยชน์ให้แก่มนุษย์และปวงสัตว์ทั่วไป ส่วนกรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในสิ่งที่จะปลดปล่อยความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงมนุษย์และสรรพสัตว์ถ้วนหน้า

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ความเมตตา คือ ความรู้สึกอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์และมีความสุขความเจริญ ส่วนกรุณา คือการมีจิตใจเอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น โดยการสละส่วนที่เป็นของตนเองเพื่อส่วนรวม

1.2 ความสำคัญของความเมตตากรุณา

ความสำคัญของความเมตตากรุณามีผู้กล่าวไว้ดังนี้

พิน ดอกบัว (2542:297) กล่าวว่า หากทุกคนมีเมตตาต่อกัน การล่งละเมิดศีล 5 ก็จะไม่เกิดขึ้น กล่าวคือเมื่อมีเมตตาปรารถนาดีต่อผู้อื่นก็จะไม่ทำร้ายผู้อื่นหรือสัตว์อื่น เมื่อมีเมตตาก็จะไม่ลักไม่โกงทรัพย์สินของผู้อื่น เพราะจะทำให้เขาเดือดร้อน เมื่อมีเมตตาก็จะไม่แย่งคู่ครองของผู้อื่น เพราะเป็นการทำลายเกียรติของผู้อื่น เมื่อมีเมตตาก็จะไม่หลอกลวง ไม่ใส่ร้ายไม่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด เมื่อมีเมตตาก็จะไม่คำฝิ่นหรือเฮโรอีน ยาบ้าให้แก่ใครเพราะจะทำให้คนอื่นเดือดร้อน เพราะฉะนั้นเมตตาจึงเป็นรากฐานของธรรมทั้งหลาย คนเมื่อมีเมตตา ก็ย่อมมีความปรารถนาดีซึ่งกันและกันจึงไม่เบียดเบียนทำร้ายกันในทุกรูปแบบ เมื่อคนเราไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน สังคมก็สงบสุข

จริยา นวลนรินทร์ (2543:36) กล่าวว่า ความเมตตา คือ ความปรารถนาดีที่จะให้ผู้อื่นมีความสุข เมตตาธรรมเป็นคุณสมบัติของคนดี

พระราชสุทธินิยามมงคล (2544:249) กล่าวว่า เมตตาทำให้เกิด 1.เข้าใจกัน 2.ทำให้เห็นใจกัน 3.ทำให้พึ่งพากันได้

ประยงค์ สุวรรณบุบผา (2544:56) กล่าวว่า เมตตาธรรมควรจะเป็นนิโรธและพื้นฐานให้คนไทยและชาวโลกทุกเชื้อชาติ ศาสนา ได้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพราะเมตตาธรรมเป็นธรรมสากลที่ทุกศาสนาต้องยึดเป็นข้อวัตรปฏิบัติของศาสนิกชนอยู่แล้วจึงถือเป็นจุดร่วมกันทุกศาสนา ที่ศาสนิกชนทั่วโลกจะยึดถือปฏิบัติร่วมกันได้และมีผลทำให้เกิดสันติสุขทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมในที่สุด

นันทสาร สีสลับ (2544:20) กล่าวว่า เมตตาธรรมควรจะเป็นนิโรธและพื้นฐานให้คนไทยและชาวโลกทุกเชื้อชาติ ศาสนา ได้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เพราะเมตตาธรรมเป็นธรรมสากลที่ทุกศาสนาต่างยึดเป็นข้อวัตรปฏิบัติของศาสนิกชน จึงถือเป็นจุดร่วมกันของทุกศาสนาและมีผลให้เกิดสันติสุขทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม

วนิดา ขำเขียว (2545:15) กล่าวว่า ผู้ที่มีความเมตตาเป็นผู้ปฏิบัติธรรมพื้นฐาน อันนำไปสู่การละความยึดถือในตัวตน อันเป็นหนทางสำคัญที่จะนำไปสู่การหลุดพ้นจากวัฏสงสารและในขณะเดียวกันถ้าแต่ละคนสร้างเมตตาธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจได้แล้ว สันติภาพย่อมเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

จากความสำคัญของความเมตตากรุณาที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความเมตตากรุณาเป็นหลักธรรมให้คนเรานำมาประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความปรารถนาดีต่อกัน และทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

1.3 ลักษณะที่แสดงถึงความเมตตา

ประภาศรี สีหอำไพ (2543:63) กล่าวว่า ความเมตตากรุณาต้อง

1. แบ่งปันในสิ่งที่ตนมีอยู่จนเกินความจำเป็นอย่างเหมาะสมตามกำลังของตน
2. เสียสละในสิ่งที่ตนมีให้ผู้ที่เป็นกว่า แม้จะทำให้ตนขาดสิ่งนั้นไป
3. ช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นประสบทุกข์ภัยด้วยความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล
4. ยินดีกับความสุกความสำเร็จที่ผู้อื่นได้รับ
5. เห็นใจ ปล่อยโยน ให้กำลังใจเมื่อเห็นผู้อื่นทุกข์ทรมาน และหาหนทางช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้

6. ให้อภัยผู้ที่ทำผิด ไม่ผูกอาฆาตพยาบาท

7. ไม่ขู่มขู่หรือเอาเปรียบผู้อื่น

8. บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลตอบแทน

พระราชสุทธินิยามมงคล (2544:271) ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้มีเมตตากรุณาดังนี้

ลักษณะ	ผู้ที่มี	จิตใจดี
คือผู้มี	เมตตา	อัชฌาสัย
อยากให้ผู้	อื่นดี	มีสุขใจ

กรุณา	อยากให้	ได้พันทุกข์
มีไมตรี	เผื่อแผ่	แก่ผู้อื่น
ใจชมชื่น	อยากให้	เขาได้สุข
ไม่ซ้ำเติม	ผู้ใด	ให้ได้ทุกข์
มีแต่ปลุก	ปลอบใจ	เมื่อภัยมา
ไม่เหี้ยมโหด	โกรธชู้	แก่ผู้น้อย
เลี้ยงใช้สอย	อารีรัก	เป็นหนักหนา
ไม่อาฆาต	มาดร้าย	ใจเมตตา
มีแต่ความ	กรุณา	ปราณีกัน
ผู้ใดทำ	ผิดพลาด	อาจก่อเจียน
ช่วยกลบเกลื่อน	ทำเป็น	ไม่เห็นชั้น
ของผู้ใด	ตกเรีย	เสียหายครัน
ช่วยป้องกัน	คืนให้	ด้วยไมตรี
ไม่เยาะเย้ย	สบประมาท	ผู้ผิดพลาด
มิตรจิตร	มิตรใจ	ไม่ข่มขี
ทั้งกายใจ	วาจา	มีท่าที
มิได้มี	ที่แสดง	กลั่นแกล้งเอย

ประยงค์ สุวรรณบุบผา (2547:73) กล่าวว่า ความเมตตากรุณาประกอบด้วย ไม่ฆ่า ช่มเหง รังแก ตลอดจนทำร้ายด้วยลักษณะต่างๆ ต่อมนุษย์และสัตว์ บริจาคทรัพย์และสิ่งของให้กับ ผู้ที่ขาดแคลน มีอาการทางกายวาจา ที่แสดงออกต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพ นุ่มนวล ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ข่มขู่ ดุหมั่น เสียดสีด้วยความกริ้วโกรธเคียดแค้น การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกาย การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยวาจา การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยสติปัญญา

จากลักษณะที่แสดงถึงความเมตตากรุณาที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้ที่มีลักษณะ ที่แสดงถึงความเมตตากรุณานั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น ไม่ทำร้าย เบียดเบียนทั้งคนและสัตว์ ที่ได้รับความเดือดร้อน แบ่งปันในสิ่งที่ตนมีอยู่จนเกินความจำเป็นแก่ผู้ที่ จำเป็นกว่า แสดงความยินดีในความสุข ความสำเร็จของผู้อื่น เห็นใจ ปลอบโยน ให้กำลังใจเมื่อ เห็นผู้อื่นทุกข์ทรมาน และหาหนทางช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้

1.4 พื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดความเมตตา

วนิดา ขำเขียว (2545:17) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่จะมีความเมตตากรุณาต้องประกอบด้วย พื้นฐานสำคัญต่อไปนี้คือ

1. รู้จักโลกความเป็นจริง

คือโลกที่ปรากฏแก่ผัสสะทั้ง 5 อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย นี้ ทำให้คนส่วนมาก คิดว่าเป็นโลกที่แท้จริง จึงไปหลงยึดถือว่าเป็นตัวตน แต่แท้จริงแล้วโลกที่เราเห็นอยู่นี้เป็นของไม่จริง

ไม่เที่ยงแท้ ต้องเปลี่ยนแปลงและเสื่อมสลายไปตลอดเวลา เช่น เราไม่สามารถ บังคับความสุขให้อยู่กับเราอย่างถาวร เราไม่สามารถทำให้อำนาจเกียรติยศและความมั่งคั่งอยู่กับเราตลอดไป วันหนึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องจากเราไป และเราก็ต้องจากพลาจากสิ่งเหล่านี้ไปเช่นกัน เพราะอายุไขของสัตว์โลกมีจำกัด และเราก็ไม่สามารถไปบังคับให้ทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวเราเป็นไปตามใจหวัง ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นย่อมตั้งอยู่ชั่วขณะหนึ่งแล้วก็ดับไป ไม่มีสิ่งใดเที่ยงแท้ถาวร

2. มีสติรู้ตัวทั่วพร้อม

เมื่อเราสร้างสัมมาทิฐิให้เกิดขึ้นแล้ว นั่นคือการมีความรู้เท่าทันโลก ตามความเป็นจริงต่อไปเราจะต้องระลึกรู้ตัวอยู่เสมอ เมื่อไปสัมผัสกับอารมณ์ภายนอก ไม่ว่าอารมณ์นั้นจะเป็นฝ่ายบวกที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ หรืออารมณ์ฝ่ายลบที่ทำให้เกิดความเกลียดและความทุกข์ใจ ทั้งความพอใจและความทุกข์ใจ ต่างเป็นสองด้านของสิ่งเดียวกันคือความทุกข์ แต่คนส่วนมากคิดว่าความสุขและความพอใจเป็นความไม่ทุกข์ ทั้ง ๆ ที่สิ่งที่เรียกว่าความสุขนั้นเกิดขึ้นชั่วขณะหนึ่งแล้วก็เสื่อมไป ถ้าเราไปหวังยึดไว้นาน ๆ แต่มันไม่เป็นไปตามใจที่หวังจึงเกิดเป็นความทุกข์ขึ้นมา สติจึงเป็นธรรมะสำคัญที่ช่วยจุดรั้งจิตของเราให้มั่นคงเมื่อกระทบกับอารมณ์ภายนอก หรือ ไปสัมผัสกับกิเลสตัณหาและโทสะ การฝึกสติจึงต้องหมั่นกระทำให้เกิดขึ้นอยู่เสมอและองอาจ

3. หมั่นทำความดีอยู่เป็นนิจ

การทำความดีในที่นี้ หมายถึง การกระทำต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ ที่มีผลทำให้เกิดประโยชน์สุข การทำความดีอยู่เสมอจะช่วยละกิเลสได้อย่างดีเพราะทำให้จิตของเราเกิดความชุ่มชื้นเบิกบาน จิตที่เราร้อนก็สามารถสงบลงได้ รวมทั้งทำให้เราเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การทำความดีจนเคยชินเป็นนิสัยจะทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า คุณธรรม ซึ่งจะฝังรากในจิตใจของเราและเติบโตแผ่กิ่งก้านสาขาออกไปทำให้บุคคลนั้นไม่กล้ากระทำความชั่วเพราะฝืนต่อจิตคุณธรรมของตน และมีความเข้าใจในสัตว์อื่น บุคคลอื่น จึงปรารถนาช่วยสัตว์โลกให้พ้นภัย ถ้าเราสร้างสำนักได้เช่นนี้ความเมตตาาก็จะเกิดขึ้นแน่นอน

4. มีความสันโดษ

ความสันโดษในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การยินดีในของตนไม่ยอกได้ของผู้อื่น ยินดีตามฐานะที่ตนเป็นอยู่และมีอยู่ สันโดษจึงเป็นธรรมะที่ช่วยลดความอิจฉาริษยาได้ละกิเลสตัณหาได้ การสร้างสันโดษให้เกิดขึ้นในจิตจะช่วยได้อย่างดีในการลดความร้อนแรงของตัณหา และเปิดโอกาสให้เมตตาธรรมได้ลุกขึ้นมาทำหน้าที่ในจิตของเราได้อย่างเต็มที่

5. รู้จักให้ผู้อื่น

การให้ เป็นธรรมะที่ช่วยลดความยึดถือ ยึดติดในตัวตนของตนได้อย่างดี เพราะ เป็นธรรมะที่ปราบกิเลส ตัณหา การที่เรารู้จักให้ผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือกำลังใจ หรือการให้อภัย ล้วนเป็นสิ่งที่นำไปสู่การหมดความยึดถือในตัวตน เมื่อไม่มีการยึดถือในตัวตนของตน ความเมตตาก็จะเกิดขึ้นและความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นหรือสัตว์อื่นมีความสุขจะเกิดขึ้นมาตามลำดับ

1.5 การปลูกฝังความเมตตากรุณา

ชม ภูมิภาค (2525:8) ได้กล่าวถึงวิธีการปลูกฝังความเมตตากรุณาไว้ดังต่อไปนี้
คุณธรรมนั้นเป็นลักษณะนิสัย การที่จะเกิดลักษณะนิสัยได้นั้น ก็หมายความว่า คนจะต้อง
เข้าใจลักษณะอันนั้นดี คือรู้ว่าคืออะไรเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความคิดรวบยอด ต่อไป เป็นความรู้สึก
หรือทัศนคติต่อความคิดรวบยอดนั้น นั้นหมายความว่า เมื่อคนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความ
เมตตากรุณาดีแล้ว ต้องมีทัศนคติที่ดีต่อความเมตตากรุณา

หากจะแยกขั้นตอนของการปลูกฝังคุณธรรมเรื่องเมตตากรุณาแล้ว ก็อาจจะแยกได้ดังนี้

1. ให้ความคิดรวบยอดที่ถูกต้องเกี่ยวกับความเมตตากรุณา ความคิดรวบยอด
ของความเมตตากรุณา เป็นความคิดรวบยอดที่มีคุณลักษณะเป็นนามธรรมมาก เพื่อที่จะให้นักเรียน
เกิดความคิดรวบยอดที่ถูกต้อง ต้องหาตัวอย่างที่เป็นนามธรรมหลายๆอย่างที่จะทำให้ให้นักเรียน
เกิดความคิดรวบยอดตรงกัน อาจใช้นิทานชาดก หรือเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาแล้ว อาจเล่าเอง
หรือใช้เทปบันทึกเสียง หรืออาจจะใช้รายการวิทยุที่เป็นละคร บันทึกลงในเทปบันทึกเสียงเปิดให้
นักเรียนฟัง หรืออาจจะหาภาพยนตร์เกี่ยวกับความเมตตากรุณามาฉายให้นักเรียนดู เพื่อให้เกิด
ความเข้าใจ และสรุปว่า ความเมตตาคืออะไร ความกรุณาคืออะไร ให้นักเรียนช่วยกันพูดออกมาเป็น
คำจำกัดความของความเมตตาและความกรุณาให้ได้ ต้องมีการทดสอบด้วยการเสนอตัวอย่าง
ของความเมตตา อันใดเป็นตัวอย่างของความกรุณา หรืออันใดมิใช่ความเมตตากรุณา

2. สร้างทัศนคติที่ดีต่อความเมตตากรุณา เมื่อนักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ
ความเมตตากรุณาแล้ว ก็ต้องสร้างทัศนคติที่ดีต่อความเมตตากรุณา เพราะทัศนคติเป็นแรงหนุน
และกำหนดทิศทางของพฤติกรรม สักแต่ที่รู้เท่านั้นไม่เป็นเครื่องที่กำหนดที่แน่นอนว่า
คนจะประพฤติปฏิบัติ บุคคลต้องเห็นประโยชน์เห็นความจำเป็น และมีความรู้สึกที่ดี หรือมีทัศนคติ
ที่ดีต่อสิ่งนั้น บุคคลจึงเกิดการกระทำ การปลูกฝังทัศนคตินั้นจะทำได้ด้วยการให้เขาได้อภิปราย
ได้แสดง ได้รับบทบาทมากมาย ดังนั้นการสอนต้องเสนอตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมากๆ ดังนั้นการสอน
ต้องเสนอตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมากๆ อาจจะด้วยรูปภาพ ด้วยภาพยนตร์เสนอกรณีตัวอย่าง
แล้วให้นักเรียนอภิปรายอย่างกว้างขวางให้เห็นประโยชน์ของความเมตตากรุณาในชีวิตประจำวัน
การรับบทบาทสมมติก็จะเป็นวิธีการสอนที่ดีอย่างหนึ่งในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อความเมตตากรุณา
จะใช้วิธีการสอนอย่างไรมากนักน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับภาวะของผู้เรียน การอภิปรายการรับบทบาท
สมมติอาจจะเหมาะสมสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนการเล่านิทาน การเสนอตัวอย่าง
ด้วยภาพยนตร์ หรือวิทยุ หรือบันทึกเสียงอาจจะเหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษามากกว่า
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

3. การปฏิบัติให้เกิดทักษะ เป็นการนักเรียนได้มีโอกาสรับบทบาทสมมติในเหตุการณ์
ต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นความเมตตากรุณาในชั่วโมงสอน โดยครูสร้างสถานการณ์จำลองที่เป็นปัญหา
ขึ้นมาแล้วให้นักเรียนแสดงบทบาทเพื่อแก้ไขปัญหา

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา

1.6.1 งานวิจัยในประเทศ

สมชาย พุ่มพิมล (2525:106-110) ได้ศึกษาการทดลองสอนความเมตตากรุณาแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อายุ 9-14 ปี จำนวน 67 คน ผลจากการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น และแตกต่างจากวิธีสอนแบบธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สนวน ลิโทชวลิต (2528:116) ได้ศึกษาการสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาระดับนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาพยาบาล ปีที่ 1 ปีที่ 2 ปีที่ 3 ปีที่ 4 ประจำปีการศึกษา 2527 จากวิทยาลัยพยาบาลของรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร จำนวน 880 คน พบว่า แบบทดสอบชนิดข้อความและแบบทดสอบแบบสถานการณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบทั้ง 2 ฉบับ เท่ากับ 0.64 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าแบบทดสอบวัดจริยธรรมสามารถใช้วัดจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาได้

ภิกษุญน เจนเจริญวงศ์ (2530:38) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียน จากการอ่านหนังสือภาพที่การนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและทางลบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 105 คน พบว่านักเรียนที่ได้อ่านหนังสือภาพที่มีการนำพฤติกรรมของตัวละครเอก ทั้งในทางบวกและทางลบ มีการพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาแตกต่างจากนักเรียนที่ไม่ได้รับการอ่านหนังสือภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ต้องจิตต์ ทะสุวรรณ (2538:60) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับการใช้บทบาทสมมติ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 24 คน ผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ กับนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติ มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน

อัสวิน นันทะแสง (2542:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการสร้างสื่อหนังสือการ์ตูนเรื่องความเสียสละและความเมตตากรุณา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 15 คน จากการศึกษาค้นคว้า หนังสือการ์ตูนเรื่องความเสียสละและความเมตตากรุณาสามารถนำไปใช้ประกอบการสอน กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ผู้วิจัยได้นำวิธีกลุ่มสัมพันธ์ การใช้หนังสือภาพที่นำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกทั้งในทางบวกและทางลบ การใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือ การใช้บทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ผลที่ได้คือสามารถพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

2.1 ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรมมีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538:115) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่ถูกคล้อยยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม มีประโยชน์มากและมีโทษน้อย

ประภาศรี สีหอำไพ (2540:17) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรมมีคุณงามความดีในจิตใจอยู่ในขั้นที่สมบูรณ์เยี่ยมไปด้วยความสุข ความยินดี

ก๊อต (รังสรรค์ แสงสุข. 2544:244 ; อ้างอิงจาก Good. 1973:641) กล่าวว่า คุณธรรม หมายถึง ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ได้จากความเคยชิน หรือ หมายถึง คุณภาพที่บุคคลได้กระทำความคิดและมาตรฐานของสังคมซึ่งเกี่ยวกับความประพฤติและศีลธรรม

ทิตนา แคมมณี (2546:4) คุณธรรม เป็นคุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางถูกต้องดีงาม ซึ่งเป็นสภาวะนามธรรมอยู่ในจิตใจ

ชำเลื่อง วุฒิจันทร์ (2546:4) กล่าวว่า คุณธรรมเป็นลักษณะของความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ

ดังนั้น จึงสรุปความหมายของคุณธรรมไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง การกระทำความดีต่อเพื่อนมนุษย์ ซึ่งส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลอื่น

ส่วนคำว่าจริยธรรมนั้นผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538:113) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบการทำความดีละเว้นความชั่ว

บุญมี แท่นแก้ว (2539:7-8) กล่าวว่า จริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดงามถูกต้อง อันเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของสังคมและจริยธรรมจะมีได้ต้องปลูกฝัง ฝึกหัด โดยเริ่มจากการปลูกฝังคุณธรรมลงในใจก่อน การปลูกฝังคุณธรรมจึงต้องอาศัยหลักคำสอนศาสนา อันได้แก่ศีล อันหมายถึง หลักหรือกฎเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติหรือการฝึกหัดกายวาจาให้เรียบร้อยให้เป็นปกติ

ทิตนา แคมมณี (2546:4) จริยธรรม เป็นการแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม

สรุปความหมายของคำว่าจริยธรรม ได้ดังนี้จริยธรรมเป็นการแสดงออกโดยการกระทำความดีโดยการประพฤติปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม

2.2 ความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2542:7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมไว้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมเป็นข้อควรประพฤติปฏิบัติที่มีความถูกต้องดีงาม เป็นแนวทางแห่งการถือประพฤติปฏิบัติแต่ลำพังในแนวทางความดีความถูกต้องนั้น ความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

2.2.1 ความสำคัญของคุณธรรมต่อบุคคล

2.2.1.1 คุณธรรมเป็นเครื่องชี้รางวัลศักดิ์ศรีของมนุษย์ เราไม่ตีค่าของมนุษย์เป็นตัวเงินแต่จะตีค่ากันด้วยคุณธรรม ค่าของมนุษย์มิใช่ตีค่าเป็นตัวเงินแต่วัดค่าด้วยคุณธรรมที่มี

2.2.1.2 คุณธรรมเป็นเครื่องเสริมสร้างบุคลิกภาพ ผู้มีคุณธรรมจะมีความสมบูรณ์ในความคิดในคำพูด และในการกระทำ อีกทั้งมีหลักที่มั่นคงในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นที่มาของความมั่นคงทางจิตใจ

2.2.1.3 คุณธรรมเป็นเครื่องเสริมมิตรภาพทำให้ความสัมพันธ์กับคนอื่น เป็นไปอย่างราบรื่นผู้มีคุณธรรมย่อมทำให้เป็นที่เชื่อถือ นับถือจากผู้อื่น ทำความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น

2.2.1.4 คุณธรรมเป็นเครื่องสร้างความสบายใจ ซึ่งนอกจากจะสบายใจเพราะการทำแต่สิ่งที่ถูกที่ควรแล้ว ยังสบายใจที่ไม่ต้องระแวงระวังในอันตรายที่จะมามีอีกด้วย เพราะผู้มีคุณธรรมจะเป็นน่ารักเมื่อเป็นคนน่ารักแล้วอันตรายก็จะไม่มี

2.2.1.5 คุณธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมความสำเร็จและความมั่นคงปลอดภัย ในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิต

2.2.2 ความสำคัญของคุณธรรมต่อส่วนรวม

คุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเสริมสร้างความสงบสุขและความเจริญให้แก่ประเทศชาติ เพราะว่าความสงบสุขของประเทศชาติจะมีได้ก็ต่อเมื่อคนในชาติมีคุณธรรมบางประการที่ทำให้ไม่เบียดเบียนกัน ไม่เอาัดเอาเปรียบกัน ไม่ใช้สิทธิเสรีภาพจนเกินเลยล่วงล้ำสิทธิของกันและกัน ไม่ละเลยการปฏิบัติตามกฎหมาย วินัย และจรรยาวิชาชีพที่ใช้บังคับกัน เป็นต้น และความเจริญของประเทศชาติจะมีได้ก็ต่อเมื่อคนในชาติมีคุณธรรมบางประการที่ทำให้ร่วมมือร่วมใจกันมุ่งมั่นสร้างและพัฒนาประเทศชาติ เสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ช่วยป้องกันภัยที่จะบังเกิดแก่ประเทศชาติ เป็นต้น

มนุษย์แต่ละคนมีหน้าที่มากอย่าง การจะทำหน้าที่ทุกอย่างให้สมบูรณ์นั้นเป็นเรื่องยากมากมนุษย์ที่ดีที่สุดและหาได้ยากก็คือ มนุษย์ที่ทำหน้าที่ของตนสมบูรณ์ที่สุดนั่นเอง คนกวาดถนนที่ทำหน้าที่ของตนดีที่สุด ย่อมดีกว่าอธิบดี หรือรัฐมนตรีที่มีข้อบกพร่องมากมาย ที่พิจารณาในแง่ของจริยศาสตร์

คนโดยส่วนมากมักมีลักษณะบกพร่องอยู่ 2 ประการ คือ ทำอะไรเกินหน้าที่ไปอย่างหนึ่ง และทำกิจในหน้าที่ของตนไม่สมบูรณ์อย่างหนึ่ง คนที่ทำอะไรเกินหน้าที่ของตนไป มักก้าวร้าวเกี่ยวข้องกับกิจการของคนอื่น หรือเอาภาระของคนอื่นมาเป็นของตนโดยไม่มีเหตุผล

สมควร จนเป็นที่เบียดเบียนชิงชังของผู้เกี่ยวข้องทั่วไป บางทีทำการผิดพลาดไปก่อนให้เกิดผลร้าย แก่ตนจนเสียชื่อเสียง เสียคนไปก็มี

บุคคลย่อมสามารถทำงานที่ใคร ๆ เห็นว่า ต่ำต้อยไร้เกียรติให้เป็นงานที่สูงส่งมีเกียรติ ในสายตาของบัณฑิตได้ก็โดยการทำงานนั้นอย่างตั้งใจจริง และทำอย่างดีที่สุดให้ถูกต้องเหมาะสม ที่สุด

สรุปได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งเพราะเป็นสิ่งที่คอยควบคุม การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงามของบุคคล

2.3 ลักษณะของจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524:11) ได้อธิบายลักษณะของจริยธรรมไว้ดังนี้

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้เกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และข้อห้ามทาง สังคมและศาสนา ว่าสิ่งใดควรกระทำและไม่ควรกระทำ

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำ พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง และจะชี้ได้ว่าบุคคลนั้นมีพัฒนาการด้านจริยธรรมถึงขั้นใด เพราะ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของคนที่มีการกระทำอย่างเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน อาจจะมีเหตุผลเชิง จริยธรรมคนละอย่างและคนละระดับก็ได้

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ หรือดเว้นแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมในสังคมนั้น

2.4 วิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524:63-67) กล่าวถึงวิธีการส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมไว้ดังนี้

2.4.1 การให้ความรู้ในขั้นสูงขึ้น วิธีการฝึกฝนเด็กโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นต่ำ ให้สามารถใช้หลักเหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงขึ้นไปนั้นเริ่มจากการศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม ของเด็กเล็กตามทฤษฎีเพียเจท์ นักจิตวิทยาได้ใช้วิธีการใช้เหตุผลที่เหนือกว่าที่เด็กใช้ ทั้งนี้เพื่อให้ เด็ก ได้ความรู้ในขั้นสูงขึ้นกว่าขั้นที่ตนมีอยู่ เมื่อเด็กได้รับเหตุผลใหม่ เด็กจะนำไปใช้เปรียบเทียบกับ เหตุผลเดิมของตน ซึ่งการเปรียบเทียบนี้เด็กจะเกิดความรู้ที่ขัดแย้งกัน หรือเกิดความไม่สมดุล ทางความคิด ความไม่สมดุลนี้จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เด็กเกิดการปรับปรุงโครงสร้างทางความคิด ของตน เพื่อให้เกิดความสมดุลขึ้นใหม่ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเข้าใจ และยอมรับเหตุผลในขั้นที่สูงกว่า ขั้นของตนได้

2.4.2 การอบรมทางศาสนา ประเพณีของผู้นับถือศาสนาพุทธได้เปิดโอกาสให้ ชาวบ้านโดยเฉพาะเพศชายมีโอกาสเข้ารับอบรมทางศาสนา โดยการบวชเป็นสามเณรและภิกษุ ในช่วงเวลาที่แตกต่างกันตามสะดวก แต่ที่ปฏิบัติกันมาก คือ ใช้เวลา 3 เดือนในระยะเวลา เข้าพรรษา คือระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคมของทุกปี การได้บวชนี้ ในวัฒนธรรมไทย

ถือว่าเป็นการเตรียมบุคคลให้พร้อมที่จะเป็นผู้ใหญ่สามารถรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ครอบครัว และประเทศชาติ ผู้ที่ผ่านการบวชเรียนมาแล้วสังคมถือว่าเป็นผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลง ทางจิตลักษณะ และพฤติกรรมไปในทางที่ลดการเห็นแก่ตัว และเพิ่มการเห็นแก่พวกพ้อง เห็นแก่ส่วนรวม เห็นแก่มนุษยชาติ นอกจากนั้นผู้ที่ผ่านการบวชเรียนแล้ว ยังคงเป็นผู้ที่มีความซาบซึ้งในรสพระธรรม มากกว่าผู้ที่ไม่มีโอกาสใกล้ชิดกับศาสนาอีกด้วย

2.4.3 การใช้บทบาทสมมติ วิธีการนี้เกิดจากความเข้าใจที่ว่า การที่คนเราจะเข้าใจผู้อื่นได้ดีนั้น ต้องให้เขาสวมบทบาทอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ตนเป็นอยู่ ซึ่งคอลลินส์ (Collins) กล่าวว่า วิธีเดียวที่ทำให้คนได้คิดหรือรู้สึกแตกต่างไปจากที่เขาเป็นอยู่ได้ คือ ให้เขาได้แสดงออก ในบทบาทที่ต่างไปจากเดิม และบทบาทนั้นควรเกี่ยวกับจริยธรรม โคลเบอร์ก ได้กล่าวว่า การสวมบทบาทนั้น ได้แก่ การรับเอาทัศนคติจากคนอื่น การรับรู้ในความคิดและความรู้สึกของคนอื่น การนำตนเองไปอยู่ในฐานะของคนอื่นด้วย กระบวนการดังกล่าวจะทำให้มีความคิดกว้างขวาง และเกิดความคิดความเข้าใจแตกต่างไปจากเดิม ไม่ยึดอยู่แต่ตนเอง

2.4.4 การใช้อิทธิพลของกลุ่มให้เกิดความคล้อยตาม การแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม เพื่อยกระดับจิตใจของเด็ก อาจทำได้โดยการใช้อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งแสดงออกทางจริยธรรม ในระดับเดียวกัน เด็กจะยึดถือเพื่อนเป็นแบบอย่างและคล้อยตามลักษณะของเพื่อนไปโดยง่าย เพื่อนนับว่าเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อเด็กมาก สารสำคัญของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ของเพียเจต์ได้เน้นที่ปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนแบบเสมอภาค (Equalitarian peer Interaction) ว่าเป็นแหล่งสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความรู้และระดับจริยธรรม โดยโคลเบอร์กได้ยืนยันเช่นเดียวกัน โดยเขากล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่ได้ร่วมสังคมจะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกออกจากเพื่อน ทั้งนี้เพราะการที่เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โต้แย้งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดแนวคิดที่จะให้กลุ่มเพื่อนและเหตุผลใหม่เป็นสิ่งที่ช่วยในการฝึกฝนการใช้เหตุผลใหม่เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยในการฝึกฝนการใช้เหตุผลจริยธรรมแก่บุคคล โดยใช้กลุ่มเพื่อนเป็นสื่อเสนอ ความรู้และเหตุผลใหม่ ให้ไปสู่ระดับที่สูงกว่าที่บุคคลมีอยู่เดิม

2.4.5 การเลียนแบบจากตัวแบบ การใช้ตัวแบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ทดลอง เห็นจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้ถูกทดลองทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามตัวแบบได้ การจัดตัวแบบให้ นี้ก็เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ที่ถูกทดลองวิธีหนึ่ง นอกเหนือจากการเขียนให้อ่านแบบวิธีแรกที่กำลังกล่าวมาแล้ว หรือการให้แสดงบทบาทเพื่อรับคำแนะนำจากเพื่อน หรือการให้เพื่อนแสดงความคิดที่เหมือนกัน เป็นเอกฉันท์ อันจะทำให้กลุ่มทดลองคล้อยตามกลุ่มเพื่อนได้มาก การจัดตัวแบบให้เกิดการ เลียนแบบเป็นวิธีที่มีการศึกษาค้นคว้ามาพอประมาณ เพราะเป็นวิธีที่นักจิตวิทยาเชื่อว่า จะเรียนรู้ทางสังคมได้มากที่สุด และเป็นวิธีการเดียวที่เด็กอาจทำตามโดยไม่รู้สีกว่ากำลังถูกชักจูง ลักษณะของการเลียนแบบนี้ เป็นแนวทางหนึ่งที่เป็นไปตามทฤษฎีอิทธิพลทางสังคมเป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์ใช้เรียนรู้ สิ่งต่างๆ ในชีวิตประจำวัน ลักษณะของการเลียนแบบ (Imitation) ก็คือการเทียบเคียง (Identification) ก็ดี ล้วนเป็นวิธีที่อาศัยตัวแบบ ลักษณะและความเหมาะสมของ

ตัวแบบเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับ วิธีนี้ เพราะตัวแบบจะมีลักษณะดึงดูดและชักชวนให้ผู้อื่นสังเกตเห็นเกิดความเชื่อถือและคล้อยตามได้ ตัวแบบมีอิทธิพลให้เด็กคล้อยตามได้มาก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ใหญ่ และเพื่อน ลักษณะอีกประการหนึ่งที่ จะทำให้เกิดการเลียนแบบได้มากคือ ความเหมาะสมของตัวแบบ การเชื่อในเรื่องความรู้ความสามารถของตัวแบบในเรื่องที่เขาจะแสดงออกจะทำให้ผู้สังเกตคล้อยตามได้มาก ลักษณะภายใน ของผู้เลียนแบบเองก็เป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการเลียนแบบได้เช่นกัน

ทั้งนี้ กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544:4-6) ได้เสนอแนะวิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมดังนี้

1. กิจกรรมสร้างเสริมความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเอง

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าในตนเอง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสำรวจ วิเคราะห์ประเมินตนเองตามความเป็นจริง จนกระทั่งรู้จัก เข้าใจ ยอมรับ ควบคุมและพัฒนาตนเอง มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รู้ว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า สามารถสร้างสิ่งดีงามให้แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม และดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

2. กิจกรรมพัฒนาภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรม

เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาภาวะทางอารมณ์ เชาวปัญญาในการแก้ไขปัญหา เชาวปัญญาทางด้านศีลธรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ และสังคม ทำให้ดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข ประสบความสำเร็จ ในชีวิต เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข

3. กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะด้านรู้จักตนเอง ทักษะการแสวงหาและใช้ข้อมูล ทักษะการคิด การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา ทักษะการวางแผนและการจัดการ ทักษะการมีวิสัยทัศน์ ทักษะการกล้าเสี่ยงอย่างมีเป้าหมาย ทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการปรับตัว ทักษะการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างเสริมความสามารถในการปรับตัวกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถจัดการกับความต้องการ ความขัดแย้ง อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนสร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้นได้

4. กิจกรรมบริการแนะแนวและให้คำปรึกษา

เป็นกิจกรรมมุ่งส่งเสริมให้รักการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ส่วนรวมและมีความสามารถในการให้บริการ มีทักษะในการให้คำปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้ให้การแนะแนวและให้คำปรึกษาเบื้องต้นได้ และเป็นการทำประโยชน์ให้แก่สังคม

5. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ในการเรียน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ ของตนได้เต็มศักยภาพ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน มีนิสัยในการเรียนที่ดี เห็นคุณค่า

ของการแสวงหาความรู้ มีเทคนิคและวิธีการสอนที่ดี รู้ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดี และวางแผนการศึกษา และอนาคตของตนได้

6. กิจกรรมสร้างเสริมนิสัยรักการอ่าน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง ปลุกฝังค่านิยมนิสัยรักการทำงาน แสดงถึงความพึงพอใจ เพียรพยายาม มุ่งมั่นที่จะทำงาน ให้บรรลุผลสำเร็จ และมีความภาคภูมิใจในผลงานของตน

7. กิจกรรมฉลาดกินฉลาดใช้

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมพัฒนา การคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจเลือกบริโภค โดยยึดหลัก ประโยชน์ ประหยัด และปลอดภัย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงนำความรู้มาใช้ให้เป็น ประโยชน์ต่อการบริโภคในชีวิตประจำวันได้

8. กิจกรรมศิลปินนักอ่าน

เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริม พัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงร้อยแก้วหรือร้อยกรอง ตามความสนใจของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถอ่านออกเสียงได้ถูกต้องตามหลักการอ่าน และ เรียนรู้สาระต่าง ๆ ตามความสนใจ

9. กิจกรรมเพื่อนที่แสนดี

เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้าง พัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถ ปรับปรุงตนเองในการ ปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นที่เดือดร้อนได้

10. กิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยการทำประโยชน์เพื่อสังคม

เป็นกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างนิสัยการทำประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้จัก และเข้าใจตนเอง ปลุกฝังคุณลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำประโยชน์เพื่อสังคม เพื่อแนวทางที่จะทำ ประโยชน์ให้กับสังคม และสามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

11. กิจกรรมพิทักษ์ป่า

เป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างเสริมการอนุรักษ์และพัฒนาป่าแก่ผู้เรียน โดยการเข้าค่ายในป่า มีการออกกระเียบกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันในค่าย การเดินทางไกล พัฒนาทักษะ การสังเกต คิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ในการอนุรักษ์และพัฒนาป่า

12. กิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน

เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้าง สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน และฝึกทักษะในการ เป็นผู้ช่วยเหลือ แสดงความเมตตากรุณา ทุกคนร่วมกันพิจารณาตนเพื่อปฏิบัติตามกฎผู้บำเพ็ญ ประโยชน์ได้เรียนรู้กระบวนการกลุ่มในการอยู่ร่วมกัน สามารถค้นพบความสามารถ สนใจและเรียนรู้ ทักษะใหม่ ๆ

จะเห็นได้ว่า จากเอกสารข้างต้นมีกิจกรรมหลากหลายที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้ ในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับใครจะเลือกใช้วิธีการใด แล้วแต่ความเหมาะสม

2.5 เทคนิคการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรม

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงเทคนิคการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมไว้ดังนี้

ปราชญา กล้าหาญ (2544:291-294) ได้กล่าวว่า หลักสำคัญในการสอนคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนนักศึกษา มีดังนี้

1. แทรกหัวข้อจริยธรรมประยุกต์ในทุกวิชาที่สอน ในหลักสูตรการศึกษาควรมีการสอนจริยธรรมแทรกเป็นส่วนหนึ่งของทุก ๆ วิชา ไม่จำเป็นต้องแยกสอนวิชาจริยธรรมไว้ต่างหาก แต่เป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรนั้น ซึ่งการสอนเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ เกิดความเข้าใจ และเห็นมิตินคุณธรรมเกี่ยวข้องกับวิชาที่เรียน และรู้หลักการดำเนินชีวิตจริงด้วย

2. สอนเชิงบูรณาการวิชาสาขาต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยง การให้นักเรียนนักศึกษาสามารถใช้จริยธรรมได้อย่างถูกต้อง จำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจโลก สังคม และชีวิต เพื่อที่จะไม่ทำร้ายผู้อื่น

3. สอนวิชาจริยธรรมประยุกต์ (ลึกซึ้ง) เป็นวิชาเฉพาะของสาขา วิชาจริยธรรมของ แต่ละสาขาวิชา ควรมีวิชาที่แยกออกมาเฉพาะด้วย โดยมุ่งเน้นการกล่าวถึงคุณธรรมและจริยธรรม จรรยาบรรณในวิชานั้น ๆ เพื่อให้เกิดความลึกซึ้ง ในการตอบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมที่เกิดขึ้น ในสภาพปัจจุบัน และร่วมหาทางออกในแนวทางที่ถูกต้อง โดยชี้ให้เห็นว่าการขาดจริยธรรม ในปัจจุบันรุนแรงเพียงใด

4. สนับสนุนให้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์จริยธรรม โดยให้นักเรียนนักศึกษาเข้าทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในความดีงาม ในคุณค่าการเสียสละเพื่อผู้อื่น ผ่านประสบการณ์การช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า

5. สอนด้วยแบบอย่างชีวิตของอาจารย์ผู้สอน สภาพจริยธรรมที่ตกต่ำเช่นนี้ เกิดขึ้นในคนทุกระดับชั้นของสังคม โดยเฉพาะบุคคลที่เป็นผู้นำประเทศ ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ครูบาอาจารย์ พ่อแม่ สื่อมวลชน บุคคลเหล่านี้ควรประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี อาจารย์มีหน้าที่โดยตรงในการอบรมบ่มนิสัย ให้ความรู้แก่ศิษย์ ควรเป็นผู้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

แสงเดือน ทวีสิน (2545:224) ได้ศึกษางานวิจัยของนักจิตวิทยาที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องพัฒนาการทางจริยธรรม พบว่า เทคนิคการสอนบางอย่างสามารถพัฒนาแนวคิดทางจริยธรรมของผู้เรียนได้ ซึ่งเทคนิคที่กำลังเป็นที่นิยมกันในปัจจุบัน คือ เทคนิคการอภิปรายปัญหาที่ต้องการตัดสินใจ หัวข้อการอภิปรายอาจนำมาจากข่าวในหนังสือพิมพ์ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิต หัวข้อทางจริยธรรมที่กำลังเป็นที่นิยม เรื่องราวจากภาพยนตร์หรือโทรทัศน์ เป็นต้น เมื่อเลือกหัวข้อได้แล้ว ครูผู้สอนควรใช้เทคนิคการอภิปราย ซึ่งสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. ขั้นเริ่มต้น (Starting)

1.1 การให้ข้อมูล

1.1.1 ต้องละเอียดและเที่ยงตรง

1.1.2 ชี้แจงว่าปัญหาคืออะไร

1.1.3 ต้องแน่ใจว่าทุกอย่างอยู่ในสภาพเตรียมพร้อม

1.2 เริ่มต้นการอภิปราย ใช้คำถามปลายเปิด

1.2.1 สืบหาความคิดเห็นของกลุ่ม เช่น ทำไมหรืออะไรเป็นเหตุที่สำคัญ

1.2.2 ถ้าเหตุผลยังไม่ชัดเจน ให้ใช้คำถามเพื่อให้เกิดความกระจ่าง เช่น

- อธิบายเพิ่มเติมอีกหน่อย.....

- หมายความว่าอย่างไร.....

1.2.3 ถามคนอื่นๆในชั้นที่เขาเข้าใจเหตุผลในเรื่องนั้น

เป้าหมายที่สำคัญในขั้นนี้ คือ ต้องการความแน่ใจว่าทุกคนมีโอกาสดำเนินการ
ความคิดเห็น

2. ขั้นกำลังอภิปราย (Continuing the Discussion)

ขณะดำเนินการอภิปรายและสร้างเสริมพัฒนาการในการคิดเหตุผลให้ชัดเจนขึ้น
อาจใช้เทคนิคต่างๆ เหล่านี้ช่วย

2.1 ใช้ตัวเลือกอื่นๆ (Alternative Consequences) เช่น อะไรจะเกิดขึ้นถ้าบุคคล
นั้นทำ.....?

2.2 เปลี่ยนบทบาท (Role Switch) เช่น คุณจะมีเหตุผลอย่างไรถ้าคุณเป็น.....?

2.3 ความรู้สึกและอารมณ์ (Feelings and Emotions) เช่น คุณจะรู้สึกอย่างไร
กับสถานการณ์เช่นนั้น ?

2.4 ประสบการณ์ของบุคคล (Personal Experience) เช่น สิ่งนี้เคยเกิดขึ้นกับคุณ
หรือไม่ คุณคิด รู้สึก และปฏิบัติอย่างไรกับสถานการณ์เช่นนี้ ?

2.5 เปลี่ยนเงื่อนไขบางอย่าง (Change a Key Element) เช่น สมมติว่าบุคคลนั้น
ไม่ใช่คนที่เคยรู้จัก คุณจะเปลี่ยนความรู้สึกหรือไม่ ?

2.6 การอ้างคำพูดของบางคน (Some People Say) เช่น บางคนเคยพูดว่า
เป็นสิ่งที่ไม่ดีเลยที่จะทำผิดกฎหมาย คุณเชื่อเช่นนั้นหรือไม่ ?

2.7 ให้แต่ละคนโต้ตอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน (Have Discussants Talk
Back and Forth to Each Other) เช่น คำตอบของคุณเหมือนเพื่อนหรือไม่

3. ขั้นปิดการอภิปราย (Reaching Closure)

3.1 ใช้คำถามที่เกี่ยวกับหัวเรื่อง (Issue-Related Question) เช่น ขณะนี้
เราได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางแล้ว คุณคิดว่าหัวใจสำคัญของเรื่องนี้คืออะไร?
มีปัจจัยอื่นอีกบ้างไหม ที่จะทำให้คุณเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นอย่างอื่น ?

3.2 คำถามที่เกี่ยวกับการตัดสิน (Justice-Related Question) เช่น จากการพิจารณาอย่างมีเหตุผลทุกแง่มุมของพวกเราแล้ว คุณคิดว่าข้อสรุปที่ดีที่สุดคืออะไร ?

2.6 ทฤษฎีการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรม

2.6.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์

ซูราจ์ โค้วตระกูล (2541:65-67) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของเพียเจท์ว่า ได้แบ่งระดับพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 3 ระดับ

1. ระดับต้น ขั้นก่อนจริยธรรม

ในช่วงแรกเกิดจนถึงสองปี เด็กจะยังสามารถรับรู้และเข้าใจสิ่งแวดล้อมหรือระเบียบกฎเกณฑ์ได้ การแสดงพฤติกรรมจะกระทำไปตามความต้องการของร่างกายอย่างอิสระโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น

2. ระดับกลาง ขั้นฝึกปฏิบัติตามคำสั่ง

เป็นช่วงอายุ 2-8 ปี เด็กจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทของตนเองว่าต้องประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งและกฎเกณฑ์ที่ผู้ใหญ่กำหนดให้ ระดับนี้เด็กยังไม่เข้าใจเหตุผลในนามธรรม ยังยึดปริมาณทางกายภาพ เช่น ขนาดของความเสียหายและจำนวนครั้งที่ถูกลงโทษเป็นสำคัญ ในช่วงที่ 2 นี้ อาจมีเด็กบางคนที่มีพัฒนาการหยุดชะงักเนื่องด้วยการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงหรือสังคม หรืออาจจะเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้

3. ระดับยึดหลักแห่งตน

ช่วง 8 ปีขึ้นไป เด็กที่อยู่ในสภาพสังคมปกติจะมีพัฒนาการทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาทในกลุ่มเพื่อนเด็กด้วยกัน เด็กจะใช้ความคิดและเหตุผลพิจารณาประกอบการตัดสินใจ และจะประเมินความถูกต้องด้วยการดูเจตนาของผู้กระทำ เป็นระดับที่ตั้งกฎเกณฑ์อุดมคติของตน

2.6.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

ยูพา นันทะไชย (2536:14) ได้กล่าวถึงทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ไว้ว่า โคลเบอร์กได้อาศัยทฤษฎีของเพียเจท์เป็นพื้นฐานการศึกษาและทำการศึกษจริยธรรมในลักษณะของการใช้เหตุผลของผู้กระทำพฤติกรรม โดยเชื่อว่าการใช้เหตุผลในการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ ย่อมแสดงถึงความเจริญทางด้านจิตใจ ของบุคคลได้อย่างมีแบบแผน และการใช้เหตุผลจริยธรรมนี้เป็นการแสดงถึงวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น ๆ โคลเบอร์กได้นำลักษณะของการใช้เหตุผลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำมาเป็นเกณฑ์การแบ่งลักษณะของจริยธรรม เป็น 6 ขั้น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 คือ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้อื่น ในขั้นแรกสุดคือ การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับและยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่

เพราะเป็นผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน ขั้นที่สอง คือการเลือกกระทำในสิ่งที่นำความพอใจมาให้ตน เท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนกันแบบเด็ก ๆ คือ เขาทำมา ฉันต้องทำไป เป็นต้น

ระดับ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ หมายถึง การกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตน หรือทำตามกฎหมายหรือศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมในระดับที่ 2 นี้ยังต้องการการควบคุมจากภายนอก แต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ ในขั้นที่สาม บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเองชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ส่วนในขั้นที่สี่ บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งในสังคมตน จึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่างๆ ด้วยการนำมาคิดตรองโดยตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามความเห็นที่ตัวเองเห็นว่าสิ่งใดสำคัญมากกว่ากัน ขั้นที่ห้าคือการเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่ขัดต่อสิทธิอันพึงได้ของผู้อื่นสามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ ส่วนขั้นที่ 6 ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดแสดงถึงการมีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในอันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจซึ่งตรงกับหลักพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า หิริ โอตตัปปะด้วย คือ การละอายใจต่อการทำชั่วและความกลัว

ตาราง 1 ขั้นการพัฒนาจริยธรรมทั้ง 6 ขั้น ของโคลเบอร์ก

ขั้นการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม	ระดับของจริยธรรม
ขั้น 1 หลบหลีกการถูกลงโทษ (2-7 ปี)	1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (2-10 ปี)
ขั้น 2 แสวงหารางวัล (7-10 ปี)	
ขั้น 3 กระทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ (10-13 ปี)	2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (10-16 ปี)
ขั้น 4 กระทำตามหน้าที่ทางสังคม (13-16 ปี)	
ขั้น 5 กระทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป)	3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (16 ปีขึ้นไป)
ขั้น 6 ยึดอุดมคติสากล (ผู้ใหญ่)	

เมื่อเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง 6 ชั้น กับของเพียเจต์แล้ว ปรากฏว่า โคลเบอร์ก ไม่มีขั้นที่ตรงกับขั้นต่ำสุดของเพียเจต์ ส่วนขั้นที่ยืดคำสั่งของเพียเจต์นั้นมีผู้เห็นว่า มีลักษณะที่ตรงกับขั้นหนึ่งถึงสี่ของโคลเบอร์ก ส่วนขั้นการยึดหลักแห่งตนนั้นก็ตรงกับบางลักษณะ ในขั้นที่หกของโคลเบอร์ก

สำหรับบ่อเกิดของเหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์ก มีความเห็นว่า เกิดขึ้นจาก พัฒนาการ การเรียนรู้ ในขณะที่เด็กได้มีโอกาสติดต่อกัมพันธ์กับผู้อื่น การได้เข้ากลุ่มทางสังคม ประเภทต่าง ๆ ซึ่งเป็นการช่วยผู้ที่มีความฉลาดได้เรียนรู้บทบาทของตนเองและผู้อื่น มีโอกาส พัฒนาการทางจริยธรรม ในขั้นที่สูงขึ้นไปได้อย่างรวดเร็ว โคลเบอร์กเชื่อว่าการพัฒนาจริยธรรมนั้นมิใช่ การรับความรู้จากการ พยายามจากผู้อื่นโดยตรง แต่เป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เกี่ยวกับ บทบาทต่อผู้อื่นและบทบาทของผู้อื่นด้วย

ส่วนพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์กเชื่อว่า เป็นไปตาม ขั้นตอนแต่ละขั้นจากขั้นแรกไปจนถึงขั้นหก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นมิได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้น ที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้นได้โดยการมีความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นต่ำกว่าอยู่แล้ว และต่อมา บุคคลจะได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายประสบการณ์เก่า ๆ ได้ ดีขึ้นจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดและเหตุผลทำให้การใช้เหตุผลในขั้นที่สูงต่อไปนี้มากขึ้นเป็น ลำดับ ส่วนเหตุผลในขั้นที่ต่ำกว่าก็จะถูกใช้น้อยลงทุกทีและถูกละทิ้งไปในที่สุด นอกจากนี้มนุษย์ ทุกคนไม่จำเป็นต้องพัฒนาจริยธรรมไปถึงขั้นสุดท้ายคือขั้นหก

2.6.3 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของบรอนเฟนเบรเนอร์ (Bronfenbrenner's Theory)

ยูพา นันทะไชย (2536:16) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ บรอนเฟนเบรเนอร์ไว้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับ การเรียนรู้ทางสังคมของบุคคล เป็นสำคัญ และพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมมากกว่าลักษณะทางจริยธรรมอื่น ๆ บรอนเฟนเบรเนอร์ ได้วิเคราะห์แบบของการตัดสินใจจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ออกเป็น 5 แบบ ดังนี้

1. แบบปรับเข้าหาตน (Self-Oriented) เป็นจริยธรรม ในลักษณะที่บุคคลถูกจูงใจ ให้กระทำเพื่อความพอใจของตนเองโดยไม่คำนึงถึงความปรารถนา การคาดหวังของผู้อื่น เป็นลักษณะที่คนขาดการกลมเกลียวทางจิตใจ (Unsocialized) เป็นผู้ที่ขาดความรู้สึกของแบบแผน ของมนุษย์ในสังคมมีลักษณะพฤติกรรมและลักษณะทางจิต ที่ต่างจากมนุษย์ในสังคมโดยทั่วไป ลักษณะดังกล่าวจะมีในเด็กวัยต้น ๆ ซึ่งเทียบได้กับขั้นมุ่งหลบหลีกมิให้ตนถูกลงโทษของโคลเบอร์ก

2. แบบปรับเข้ามาโดยอำนาจบังคับ (Authority-Oriented) เป็นลักษณะของบุคคล ที่ยอมรับข้อบังคับและค่านิยมต่าง ๆ ของพ่อแม่อย่างมั่นคง และครอบคลุมไปถึงมาตรฐานทาง จริยธรรมที่ผู้ใหญ่และแหล่งอำนาจอื่น ๆ ได้กำหนดขึ้น ดังนั้นบุคคลที่มีลักษณะนี้

จะมีลักษณะจริยธรรมและพฤติกรรมที่ถูกควบคุมจากบุคคล หรือกลุ่มอำนาจเหนือความต้องการทางสังคมของเขา

3. แบบปรับเข้าหาเพื่อน (Peer-Oriented) บุคคลที่มีลักษณะพฤติกรรมแบบนี้จะยอมปฏิบัติตามแนวของเพื่อนฝูง และเป็นอิสระจากอำนาจบังคับบัญชาของผู้ใหญ่ตลอดจนอำนาจต่าง ๆ ทางสังคมทั้งหลาย การกระทำจะเปลี่ยนไปได้อย่างรวดเร็วตามแนวของความคิดและความสนใจของกลุ่ม

4. แบบปรับเข้าสู่จุดมุ่งหมายร่วมกัน (collective-Oriented) จริยธรรมแบบนี้บุคคลจะมีข้อผูกมัดในการปฏิบัติตามเป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งจะต้องมาก่อนความปรารถนา ความผูกพันและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อกันเมื่อเทียบทฤษฎีของโคลเบอร์ก ทั้งแบบ 2,3,4 จัดอยู่ในจริยธรรมระดับที่ 2 ดังที่กล่าวมาแล้ว

5. การปรับเข้าหาเหตุผล (Objective-Oriented) เป็นลักษณะจริยธรรมที่ดีที่สุดบุคคลซึ่งจะมีค่านิยมต่าง ๆ เป็นของตนเอง ซึ่งเป็นค่านิยมหรือจริยธรรม ที่เกิดขึ้นโดยมีการปฏิสัมพันธ์ในสังคมระยะหนึ่ง ต่อมาจะอยู่เหนือกฎเกณฑ์ของสังคม จะใช้จริยธรรมตามวิธีการของตน และบุคคลจะสนองตอบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ บนพื้นฐานของหลักการมากกว่าจะเป็นการคล้อยตามกฎเกณฑ์ ทางสังคม จริยธรรมแบบนี้เทียบได้กับจริยธรรมระดับที่ 3 อยู่เหนือเกณฑ์

2.7 งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม

2.7.1 งานวิจัยในประเทศ

สุวิทย์ ก้องฮา (2532:38) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาเพื่อยกระดับเหตุผลทางจริยธรรม โดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติ และการขีดหนึ่งตะลุงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2532 โรงเรียนบ้านนา สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 60 คน ผลจากการศึกษาพบว่า การแสดงบทบาทสมมติและการขีดหนึ่งตะลุง จะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้และยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมได้ไม่แตกต่างกัน โดยการสอนทั้งสองวิธีล้วนส่งเสริมให้ผู้เรียน มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้น

วรวรรณิณี ราชสงฆ์ (2541:71) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการเปรียบเทียบผลการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติ ที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 33 ลงมา จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เมล์ (May.1975:192-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการของจริยธรรมและการคิดใช้เหตุผลทางสติปัญญาในเด็กเกรด 2 และ 5 พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการคิดใช้เหตุผลทางตรรกศาสตร์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม แต่ระดับเกรดมีความสัมพันธ์กับการคิดใช้เหตุผลทางตรรกศาสตร์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

เซลแมน ; และดามอล (Salmal and Domon. 1975:712-716) ได้ทดลองใช้ฟิล์มสติปที่มีเสียงประกอบเสนอเรื่องราวในการสอนร่วมกับการอภิปรายปัญหาจริยธรรมของเด็ก นักเรียนเกรด 2 พบว่า มีผลต่อการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นกว่าการไม่ใช้ฟิล์มสติป นั่นก็คือ การใช้สื่อเสนอเรื่องราวปัญหาให้เด็กเข้าใจง่ายขึ้น เป็นสาเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมได้ และนับว่าจำเป็นสำหรับการสอนจริยธรรมในระดับประถมศึกษา

บิสกิน ; และฮอสกินสัน (Biskin and Hoskinson. 1977:407-415) ได้ทดลองสอนจริยธรรมโดยวิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ตัดสินใจจากวรรณคดี และการอ่านเรื่องราวโดยใช้ในการเรียนกับเด็กเกรด 4-5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้ววัดจริยธรรมตามวิธีของโคลเบอร์ก จากนั้นทดลองโดยกลุ่มทดลองมีการจัดโครงสร้างการอภิปรายอย่างเป็นระบบ ครุใช้คำถาม 3 แบบ คือ คำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ดีความ การประเมิน เพื่อยั่วให้ผู้เรียนสมมติบทบาทของตนลงไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้มีการอภิปรายไปตามยถากรรม จากนั้นวัดจริยธรรมตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่า การอภิปรายอย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนได้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนแปลง ตัดสินจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญนั้นหมายความว่า ผู้สอนสามารถพัฒนา การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้โดยให้เด็กมีโอกาสอยู่ในสถานการณ์ของสังคมที่ทำให้เขากระทำบทบาทต่าง ๆ กัน

ทราวิสส์ ; และปีเตอร์ (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2522:50 ; อ้างอิงจาก Travis ; Peter. 1974) ได้ทดลองกับเด็กชายและหญิง เกรด 5 โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการฝึกการสวมบทบาทสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เป็นเวลา 12 สัปดาห์ กลุ่มควบคุมเน้นการจำและการหาคำตอบปัญหาขัดแย้งทางศีลธรรม ผลการทดลองพบว่า การฝึกกระบวนการสวมบทบาทช่วยส่งเสริมพัฒนาการในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมอย่างมีนัยสำคัญ โดยกลุ่มทดลองมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 1.5 ชั้น ในเวลา 3 เดือน

โรมานซ์ (วรวรรณิณี ราชสงฆ์. 2541:54 ; อ้างอิงจาก Romane. 1985:24-42) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 5 มี 3 กลุ่ม จำนวน 32 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง โดยทำการทดลอง 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรมสามารถใช้พัฒนาระดับการใช้เหตุผลจริยธรรมของนักเรียนได้

จากเอกสารและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า บทบาทสมมติ การเซตหน้าต๊ะลู่ การอภิปรายกลุ่ม การใช้เทคนิค

แม่แบบ การสอนโดย ใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม และใช้การศึกษาเปรียบเทียบโดยการ สอนบทบาทสมมติกับการสอนตามคู่มือครู จากผลการศึกษาสามารถสรุปให้เห็นว่าเทคนิค ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนได้

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ

3.1 ความหมายของคู่มือ

ความหมายของคู่มือมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้

กู๊ด (Good.1973:349) ได้ให้ความหมายของคำว่าคู่มือครูไว้ว่า คู่มือคือหนังสือที่ ให้แนวทางและคำแนะนำแก่ครู เกี่ยวกับวิธีการ กิจกรรม สื่อ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งข้อมูล หรือแหล่งอ้างอิงต่าง ๆ

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2539:127) ให้ความหมายของคู่มือการสอนว่า คู่มือการสอน คือ หนังสือที่บรรจุเนื้อหาตามหลักวิชา และใช้เป็นหลักการสอนระหว่างครูกับนักเรียน

มงคล ชื่นชม (2545:53) ได้อธิบายความหมายของคำว่าคู่มือว่า คู่มือเป็นหนังสือที่เขียน เพื่อให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจ แนวทางการปฏิบัติตามกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ สามารถกระทำสิ่งนั้น ๆ ได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และมีมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด

สมมาตร ประสูวรรณ์ (2545:76) ได้สรุปความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือหมายถึงตำรา หนังสือ เอกสารแนะนำ หรือเป็นสื่อที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติควบคู่ไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มีเนื้อหาสั้น ๆ ที่ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันทีจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ณิชาภา เจริญรุ่งเรืองชัย (2547:28) ให้ความหมายของคู่มือว่า หมายถึงหนังสือ และ เอกสารที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ใช้สามารถดำเนินงานในเรื่องนั้นด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง

ถาวร รุ่งสวัสดิ์ (2547:29) ได้ให้ความหมายว่า คู่มือเป็นหนังสือ หรือเอกสารแนะนำ ที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติควบคู่ไปกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่มีเนื้อหาสาระสั้น ๆ มีเนื้อหาทางทฤษฎีและ แบบฝึกปฏิบัติ ที่ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สมพล ศักดิ์ทวีกุลกิจ (2548:49) ได้ให้ความหมายของคู่มือว่า เป็นหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อ เป็นแนวทางให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจและง่ายต่อการปฏิบัติตามได้ ในการทำกิจกรรม อย่างใดอย่างหนึ่ง ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ความหมายของคู่มือที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าคู่มือเป็นหนังสือหรือเอกสาร เพื่อให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาทำความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

3.2 ประเภทของคู่มือ

มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงประเภทของคู่มือไว้ดังนี้

บันลือ พงกษะวัน (2537:28) กล่าวว่า หนังสือคู่มือมีหลายแบบเท่าที่พบมาสามารถ แยกประเภทได้ดังนี้

1. คู่มือครูรายวิชา เป็นตำราที่เสนอแนะเทคนิคการสอนแต่ละวิชา และแต่ละระดับชั้น เช่น คู่มือครูสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา คู่มือสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา เป็นต้น

2. คู่มือสอนรายวิชาและรายชั้น เป็นตำราที่เสนอแนะการสอนรายวิชาในระดับชั้นนั้น เช่น คู่มือครูสอนคณิตศาสตร์ ชั้น ป.6 คู่มือครูสอนภาษาไทย ชั้น ป.6 เป็นต้น ตำราประเภทนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้ครูผู้สอนสามารถทำการสอนเป็นรายบทเรียน ควบคู่กับการเรียนที่นักเรียนใช้อยู่

3. คู่มือครูสอนรายชั้นเรียน เป็นตำราที่เสนอแนะการสอนในระดับชั้นนั้น ๆ ที่ครอบคลุมทุกกลุ่มวิชา หรือรายวิชา เช่น แนวการสอนสำเร็จรูป คู่มือครูสอนชั้น ป.1-ป.6 ตำราประเภทนี้จัดทำขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ครูผู้สอนในระดับชั้นนั้น ๆ ที่ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมและการตรวจสอบผลการเรียนในระดับชั้นนั้น ๆ

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2542:153) ได้แบ่งคู่มือไว้ดังนี้

1. คู่มือครู เป็นลักษณะของหนังสือเพื่อใช้เป็นแนวทาง ให้คำแนะนำ เกี่ยวกับเนื้อหาสาระ วิชาการ กิจกรรม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิง

2. คู่มือผู้เรียน เป็นลักษณะหนังสือที่ผู้เรียนที่ควบคู่กับตำราเรียนปกติประกอบด้วย สาระ แบบฝึกหัด ตอบคำถามปัญหาต่าง ๆ สรุปเนื้อหาต่าง ๆ

3. คู่มือทั่วไป เป็นลักษณะของหนังสือ แนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้อ่าน ผู้อ่านเข้าใจ สามารถดำเนินการตามคำแนะนำของคู่มือได้ด้วยตนเอง

ณิชาภา เจริญรุ่งเรืองชัย (2547:29) กล่าวว่า คู่มือสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. คู่มือเกี่ยวกับการเรียนการสอน ตามหลักสูตร หมายถึง คู่มือที่ใช้เป็นแนวทางในการใช้หลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนใช้ร่วมกับหนังสือเรียน

2. คู่มือเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนทั่วไป หมายถึง เป็นคู่มือที่เสนอแนวทาง เทคนิคในการดำเนินกิจกรรม เกี่ยวกับโครงการที่สนับสนุนเกี่ยวกับการเรียนการสอน จากความคิดเห็นของนักวิชาการศึกษาที่กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่า ประเภทของคู่มือ นั้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้ คือ คู่มือการสอนของครู คู่มือนักเรียน และคู่มือการจัดกิจกรรม

3.3 องค์ประกอบของคู่มือ

มีผู้ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของคู่มือไว้หลายท่าน

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2539:129) อธิบายองค์ประกอบของคู่มือไว้ดังนี้

1. คำชี้แจงการใช้คู่มือ
2. คำชี้แจงเกี่ยวกับการเตรียมการที่จำเป็นต่าง ๆ เช่น วัสดุอุปกรณ์ สื่อ เป็นต้น
3. เนื้อหาสาระและกระบวนการหรือขั้นตอนในการดำเนินการ
4. ความรู้เสริมหรือแบบฝึกหัดปฏิบัติเพื่อช่วยในการฝึกฝน
5. ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา

6. แหล่งข้อมูลและแหล่งอ้างอิงต่างๆ

สมภารภ ปรงสุวรรณ (2545:80-81) ได้จัดทำคู่มือครูในโรงเรียนทหารช่างวิชาการอ่านแผนที่ หลักสูตรชั้นนายร้อย ของโรงเรียนทหารช่าง กองทัพบก มีองค์ประกอบของคู่มือดังนี้

1. ปก
2. คำนำ
3. สารบัญ
4. คำแนะนำการใช้คู่มือ
5. ความหมายของวิชา
6. ลักษณะของรายวิชา
7. การแบ่งหน่วยการเรียนรู้
8. การวัดและประเมินผล
9. ตารางกำหนดน้ำหนักคะแนนและเกณฑ์การผ่าน
10. จุดประสงค์การสอน
11. แผนการสอนรายวิชา
12. หนังสืออ้างอิง
13. ภาคผนวก

ถาวร รุ่งสวัสดิ์ (2547:34) ได้อธิบายองค์ประกอบของคู่มือว่า คู่มือนี้ควรมีคำชี้แจงเนื้อหาสาระ วิธีดำเนินการคู่มือ และความรู้เสริมหรือแบบฝึกหัดเพื่อช่วยในการฝึกหัด

ณิชาภา เจริญรุ่งเรืองชัย (2547:29) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของคู่มือว่าจะต้องประกอบด้วย

1. คำชี้แจงการเตรียมการต่างๆ
2. เนื้อหาและขั้นตอนในการปฏิบัติงาน
3. คำแนะนำในเรื่องการวัดและประเมินผล
4. แหล่งอ้างอิงที่สามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้

จากการที่มีผู้อธิบายองค์ประกอบของคู่มือข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าคู่มือมี 5 องค์ประกอบใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ

1. จะต้องมีการชี้แจงการใช้คู่มือ
2. ต้องมีเนื้อหาและคำอธิบายการปฏิบัติของคู่มือ
3. ต้องมีกิจกรรม
4. คำแนะนำการวัดและประเมินผล
5. แหล่งอ้างอิงที่สามารถค้นคว้าเพิ่มเติม

3.4 ลักษณะของคู่มือที่ดี

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของคู่มือที่ดีไว้ดังนี้

เอากุณิ ไกรมาก (2542:57) ได้ให้ความหมายของลักษณะคู่มือที่ดีไว้ดังต่อไปนี้

1. สามารถเข้าใจลักษณะเนื้อหา ขอบข่าย หรือสิ่งที่สื่อได้กระจ่างชัด
2. ช่วยให้สามารถดำเนินตามแนวทางและขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดีโดยสามารถดัดแปลงและยืดหยุ่นได้
3. กิจกรรมที่เสนอแนะหรือกำหนดไว้ ต้องมีการทดลองใช้กับเด็กวัยนั้น ๆ เด็กสนใจปฏิบัติได้ จึงควรเลือกใช้
4. แนวการเขียน เน้นย้ำแนวปฏิบัติที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างต่อเนื่อง คือมีจุดเน้นย้ำไปทางเดียวกัน เช่น มุ่งฝึกงานกลุ่ม ทำงานกลุ่มก็ฝึกอย่างต่อเนื่องจนเด็กมีแนวทางแล้วจึงฝึกเป็นรายบุคคลต่อไป
5. ความแปลกใหม่ของกิจกรรม ควรส่งเสริมแก่ผู้ปฏิบัติโดยค่อยเป็นค่อยไปโดยมิได้มุ่งให้แนวทางใหม่ทั้งหมด แต่ต้องเป็นการปฏิบัติได้และได้ผล
6. รูปแบบและวิธีการ ที่เป็นแนวทางในการเขียนคงรูปแบบและขั้นตอนโดยสม่ำเสมอเพื่อสะดวกแก่การใช้

สมพล ศักดิ์ทวีกุลกิจ (2546:53) ได้กล่าวว่าคู่มือที่ดีต้องมีลักษณะ

1. สามารถเข้าใจลักษณะในเนื้อหาและขอบข่าย
2. ช่วยให้สามารถดำเนินการตามแนวทางและขั้นตอนต่าง ๆ ได้ดี
3. กิจกรรมที่เสนอแนะและกำหนดไว้ควรมีการทดลองใช้
4. แนวการเขียน เน้นย้ำแนวปฏิบัติที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างต่อเนื่อง
5. ความแปลกใหม่ของกิจกรรมควรส่งเสริมแก่ผู้ปฏิบัติโดยค่อยเป็นค่อยไป
6. รูปแบบและวิธีการ (ขั้นตอน) ควรจะคงรูปแบบขั้นตอนโดยสม่ำเสมอ

ณิชาภา เจริญรุ่งเรืองชัย (2547:24) ได้อธิบายถึงลักษณะคู่มือที่ดีนั้นต้องประกอบไปด้วย

1. ต้องระบุความสำคัญ และประโยชน์ของคู่มือที่จะนำไปใช้
2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน
3. กำหนดคำชี้แจงให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบและเข้าใจขั้นตอนในการนำคู่มือไปใช้อย่าง

ถูกต้อง

4. เนื้อหาในเล่มต้องมีความเหมาะสมกับผู้ศึกษา
5. ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย
6. การนำเสนอเป็นขั้นตอนและทันสมัย

จากลักษณะของคู่มือที่ดีที่มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าลักษณะของคู่มือที่ดีนั้น ต้องระบุวัตถุประสงค์ ความสำคัญ ประโยชน์ไว้อย่างชัดเจน ภาษาที่ใช้ต้องเข้าใจง่าย เมื่ออ่านแล้วสามารถปฏิบัติตามแนวทางและขั้นตอนต่าง ๆ ได้ และสุดท้ายคู่มือที่ดีนั้นต้องมีเนื้อหาที่ทันสมัยสามารถนำมาปรับใช้ได้เหมาะสม

3.5 งานวิจัยเกี่ยวกับคู่มือ

3.5.1 งานวิจัยในประเทศ

ณิชาภา เจริญรุ่งเรืองชัย (2547:บทคัดย่อ) ได้จัดทำคู่มือการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนควนฉิมพลีพิทยฯ จากผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ในการนำคู่มือไปใช้ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนได้ในระดับมากที่สุด โดยมีความคิดเห็นเฉลี่ย 4.81

ปริศนา จันทัก (2547:บทคัดย่อ) ได้จัดทำคู่มือให้คำปรึกษาสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ใช้เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาและดูแลช่วยเหลือนักเรียน นอกจากนั้นคู่มือการให้คำปรึกษาสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี ในรูปแบบของการจัดกิจกรรมการให้คำปรึกษา 3 ด้าน คือ 1) กิจกรรมการให้คำปรึกษาด้านวิชาการ 2) กิจกรรมการให้คำปรึกษาด้านส่วนตัวและสังคม 3) กิจกรรมการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคที่นำมาใช้ในการพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

4.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม

4.1.1 ความหมายของเกม

พระพงศ์ บุญศิริ ; และคนอื่นๆ (2536:4) ได้ให้ความหมายของเกมไว้ว่า เกมเป็นกิจกรรมที่นำมาใช้เพื่อความสนุกสนานรื่นเริงบันเทิงใจ ผ่อนคลายอารมณ์ เป็นกิจกรรมนอกแบบที่สามารถนำมาประยุกต์ดัดแปลงใช้ให้เหมาะกับโอกาส เวลา หรือช่วงจังหวะที่อำนวยได้จะเป็นกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่สามารถนำมาประยุกต์ดัดแปลงจัดให้ผู้เข้าร่วมได้มีการแสดงออกทางกาย มีการเคลื่อนไหวโดยมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และได้รับการศึกษาพื้นฐานที่สามารถพัฒนาไปสู่การฝึกกิจกรรมออกกำลังกายอื่นๆ

สุวิทย์ มูลคำ ; และคนอื่นๆ (2545:90) เกม คือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเล่นเกมที่มีกฎเกณฑ์ กติกา เงื่อนไข หรือข้อตกลงร่วมกันที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้เกิดความสนุกสนาน ร่าเริง เป็นการออกกำลังกาย เพื่อพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น โดยมีการนำเสนอหา ข้อมูลของเกม พฤติกรรมการเล่น วิธีการเล่น และผลการเล่นเกมมาใช้อภิปรายเพื่อสรุปผลการเรียนรู้

จากความหมายของเกม สามารถสรุปได้ว่า เกมเป็นกิจกรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ดัดแปลงเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน และลักษณะการเล่นเป็นการแข่งขันไปตามระเบียบข้อบังคับในระหว่างผู้เล่นทั้งสองฝ่าย ทำให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เกิดความคิดสร้างสรรค์ด้วย

4.1.2 ลักษณะของเกม

จรรยาพร ธรณินทร์ (2532:1) ได้กล่าวถึงลักษณะของเกมควรเป็นดังนี้

1. ความมุ่งหมายในการเล่น เล่นเพื่อสนุกสนานร่าเริง หรือเล่นเพื่อฝึกทักษะให้เล่นสิ่งที่ยากซับซ้อนต่อไปได้อีก
2. การเล่นเกมควรให้เหมาะกับสถานที่ เนื้อหาและควรระวังไม่ให้มีเศษหิน ตะปู เศษวัสดุที่มีคม ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอันตรายได้ ก่อนเล่นควรตรวจสอบความปลอดภัยของสถานที่เสียก่อน
3. จำนวนคน เปิดโอกาสให้ทุกคนเล่นร่วมกัน หรือมีโอกาสร่วมกันมากที่สุด
4. เกมที่เล่นควรเป็นเกมง่าย ไม่ต้องใช้อุปกรณ์มากนัก และถ้าต้องใช้อุปกรณ์ควรจัดหาได้ง่าย ไม่มีอันตรายสำหรับผู้เล่น
5. อายุ ผู้เล่นที่มีอายุต่างกันมีความสนใจความสามารถแตกต่างกัน จึงควรเป็นเกมที่เล่นง่าย เลิกเร็ว เปลี่ยนเกมบ่อย มีผู้นำหรือควบคุมการเล่นเพื่อเปลี่ยนเกมหรืออธิบายวิธีเล่น

4.1.3 ประโยชน์ของเกม

มีนักวิชาการหลายท่านได้ กล่าวถึงความสำคัญของเกมได้ดังนี้

พีระพงศ์ บุญศิริ (2536:11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเกมไว้ว่า

เกมเป็นกิจกรรมพลศึกษาที่ส่งเสริมทักษะ และคุณสมบัติต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเคลื่อนไหว (Movement) ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวทุกรูปแบบ และทำให้ได้เคลื่อนไหว ส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย
2. ผจญภัย (Adventure) ได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น ผจญภัย กระตุ้นและจูงใจให้เกิดความตื่นเต้น เร้าใจ
3. ค้นพบใหม่ (Surprise) ได้ค้นพบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง
4. โอกาส (Chance) สร้างเสริมและส่งเสริมให้รู้จักโอกาส และจังหวะในการใช้ทักษะต่างๆ และการเล่น
5. ทักษะ (Skill) สร้างเสริมทักษะพื้นฐาน และทักษะก้าวหน้าทั้งทักษะเคลื่อนไหว และทักษะทางกลไก
6. เกิดประสบการณ์ (Competition) เกิดประสบการณ์ในการเล่นได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นการเพิ่มประสบการณ์ชีวิต
7. ความสามัคคี (Co-operation) ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะยอมรับและช่วยเหลือซึ่งกันและกันฝึกกระบวนการผู้นำและผู้ตาม
8. ได้เพื่อน (Friendship) เกิดมิตรภาพได้เพื่อน ได้เรียนรู้ลักษณะนิสัย และน้ำใจของบุคคลต่าง ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรม

9. สนุกสนาน (Joy) เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน รื่นเริง ผ่อนคลาย อารมณ์เครียด

10. สมรรถภาพทางกาย (Physical Fitness) เกิดสมรรถภาพความแข็งแรง ความทนทาน และสุขภาพทางกาย

11. สมรรถภาพทางกาย (Motor Fitness) เกิดความคล่องตัว ประสาทตา หู มือ เท้า สามารถทำงานได้อย่างสัมพันธ์กัน

12. ความพร้อม (Readiness) เกิดความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ตื่นตัว กระฉับกระเฉง พร้อมจะปฏิบัติกิจกรรม

จากความสำคัญของเกม สามารถสรุปได้ว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหว และสุขภาพจิตให้ผ่อนคลาย สนุกสนาน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เล่นได้เสริมสร้างทักษะพื้นฐานต่างๆ ทำให้เกิดความสามัคคีและได้เพื่อน เกิดความพร้อมในทุกด้าน

4.1.4 ประเภทของเกม

มีนักวิชาการหลายท่านได้แยกประเภทของเกมไว้ดังต่อไปนี้ คือ

จรินทร์ ธานีรัตน์ (2524:3) แบ่งประเภทของเกมไว้ 6 ประเภท คือ

1. การเล่นเป็นนิยายและการเล่นเลียนแบบ (Story plays and mimetics) ได้แก่ การเล่นที่มีนิยายประกอบ เด็กแสดงออกตามท่าทางนั้น ๆ เพราะการเลียนแบบที่ทำตามแบบนั้น ๆ เช่น แบบสัตว์หรืออื่น ๆ

2. การเล่นเบ็ดเตล็ด (Low organization games) ได้แก่ การเล่นที่มีกฎกติกา เล็กๆ น้อยๆ ส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะเบื้องต้นทางการเคลื่อนไหว

3. เกมการเล่นที่ส่งเสริมสมรรถภาพของตนเอง (Self testing activities) ได้แก่ การเล่นที่ส่งเสริมให้เด็กมีความแข็งแรงของอวัยวะ ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย

4. เกมนำไปสู่กีฬาใหญ่ (Lead – up – games) ได้แก่ เกมที่ทำให้เกิดทักษะในการเล่นกีฬาใหญ่ๆ

5. เกมการเคลื่อนไหว และการเล่นประกอบเพลง (Motion song and singing games) ซึ่งได้แก่ การร้องเพลงมีท่าทางประกอบ หรือร้องเพลงแล้วเล่นเกมไปด้วย

6. เกมนันทนาการ (Recreation games) ได้แก่ การเล่นเพื่อความเพลิดเพลิน ใช้เวลาว่างผ่อนคลายความตึงเครียดทางสมอง และเสริมสร้างมิตรภาพทางสังคม

คงศักดิ์ เจริญรักษ์ และคณะ (2525:3) ได้แบ่งประเภทของเกมไว้ดังนี้

1. เกมเล่นเป็นนิยาย (Story Plays Games) ได้แก่ การเล่นตามเรื่องราวของนิยาย โดยให้เด็กแสดงกริยา หรือท่าทางตามเนื้อเรื่องของนิยาย ผู้เล่นอาจจะแสดงท่าทางของคนหรือของสัตว์ก็ได้

2. เกมเลียนแบบ (Mimic Games) ได้แก่ การเล่นที่ใช้เลียนแบบท่าทางต่างๆ ของคนหรือสัตว์ หรือเลียนแบบเสียงก็ได้ ขึ้นอยู่กับเกมการเล่น

3. เกมเบ็ดเตล็ด (Low Organization Games) ได้แก่ การเล่นที่มุ่งเสริมสร้างทักษะการเคลื่อนไหวของคน มีกติกาการเล่นไม่มาก และใช้เวลาสั้น

4. เกมนำ (Lead up Games) ได้แก่ การเล่นที่มุ่งสร้างทักษะให้กับผู้เล่นเพื่อสามารถนำไปใช้ในกีฬาที่ต้องการทักษะประเภทนั้น ๆ เกมประเภทนี้ยังมุ่งส่งเสริมให้ผู้เล่นมีความสนใจในการเล่นกีฬาอีกด้วย

5. เกมประกอบเพลง (Singing Games) ได้แก่ การเล่นที่มีดนตรีไปด้วยอาจจะมีการร้องเพลงและทำตามทำนองเพลงไปด้วยก็ได้

6. เกมใหม่ (New Games) ได้แก่ การเล่นที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนานเป็นหลักสำคัญ ไม่คำนึงถึงผลการแพ้ – ชนะ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายอย่างใดทั้งสิ้น โดยผู้เล่นต้องการจะผ่อนคลายความตึงเครียดทางด้านร่างกายและจิตใจ

จากประเภทของเกมดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เกมสามารถ แบ่งออกเป็น 9 ประเภท คือ การเล่นเป็นนิยายและการเล่นเลียนแบบการเล่นเบ็ดเตล็ด เกมการเล่นที่ส่งเสริมสมรรถภาพของตนเอง เกมนำไปสู่กีฬาใหญ่ เกมการเคลื่อนไหว เกมเน้นทนาการ เกมประกอบเพลง และเกมใหม่ ที่เน้นการเล่นที่มีจุดมุ่งหมาย และความสนุกสนานเป็นสำคัญ

4.1.5 ลำดับขั้นในการสอนเกม

คงศักดิ์ เจริญรักษ์ (2525:7) ได้อธิบายลำดับขั้นในการสอนเกมไว้ดังต่อไปนี้

1. บอกชื่อเกมให้ผู้เล่นทุกคนรู้
2. จัดผู้เล่นให้อยู่ในฟอร์มที่ต้องการ
3. อธิบายวิธีการเล่นเกม รวมทั้งกฎ กติกา การตัดสิน
4. สาธิตให้ดู เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น
5. ตอบคำถามในกรณีที่ผู้เล่นไม่เข้าใจ
6. เริ่มเล่นเกม

4.1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกม

4.1.6.1 งานวิจัยในประเทศ

อนุกุล มโนชัย (2536:87) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในวิชาจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมเกมกับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดทรัพย์สโมสร เขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร ซึ่งมี 3 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 79 คน ผลจากการศึกษาพบว่า การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองภายหลังได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแผนการสอนของกรมวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ การสอนโดยใช้กิจกรรมเกมทำให้นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างจากการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแผนการสอนของกรมวิชาการ

ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า การสอนโดยใช้กิจกรรมเกมทำให้นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแผนการสอนของกรมวิชาการ

4.1.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ออร์คัต (สมาพร สามเตี้ย. 2545:46 ; อ้างอิงจาก Orcutt. 1972:148-A) กลุ่มที่ใช้เกมประกอบการสอนในทุกแบบทดสอบ ได้ทดลองใช้เกมประกอบการสอนในทุกแบบทดสอบ ได้ทดลองใช้เกมทดลองการสอนว่าจะส่งผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ ทัศนภาวะ พฤติกรรมและสังคมเกี่ยวกับตนเองหรือไม่ โดยทดลองกับเด็กชั้นอนุบาลที่เรียนอยู่โรงเรียนในเมืองจำนวน 162 คน ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สอนเกี่ยวกับภาษาวันละ 30 นาที ทุกวัน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 สอนโดยให้เด็กเล่นเกมเอง กลุ่มที่สองครูเป็นคนเลือกเกมให้ และกลุ่มที่สามสอนตามปกติผลปรากฏว่า กลุ่มที่เด็กเลือกเล่นเกมเอง มีความสามารถในการใช้ภาษาได้ดีกว่ากลุ่มที่ครูเลือกเกมให้ และกลุ่มที่ใช้เกมประกอบการสอนทั้ง 2 กลุ่ม มีความเชื่อมั่นตัวเองสูงกว่ากลุ่มที่สอนตามปกติ กลุ่มที่ใช้เกมประกอบการสอนในทุกแบบทดสอบ

เคนเคค (สมาพร สามเตี้ย. 2545:46 ; อ้างอิงจาก Kencaid . 1977:a 194-A) ได้ทำการศึกษาผลของการนำเกมคณิตศาสตร์ไปใช้ที่บ้านโดยการฝึกบิดาหรือมารดาของนักเรียนเป็นพิเศษเพื่อศึกษาทัศนคติผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำการทดลองกับนักเรียนระดับ 2 ซึ่งบิดามารดาของนักเรียนสมัครใจ ที่จะร่วมการศึกษาจำนวน 35 คน เข้าประชุมร่วมกัน เพื่อศึกษาและสร้างอุปกรณ์ ในการใช้เกมไปใช้ที่บ้านของตนก่อนที่จะนำกลับไปบ้านจะต้องทดลองเล่นก่อนมีการแนะนำบิดามารดาของนักเรียนให้กระตุ้นนักเรียนมีบทบาทในการเล่นอย่างเต็มที่ใช้อุปกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพทำการทดลองเป็นเวลา 10 สัปดาห์ ผลการทดลองปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่มีการเล่นเกมสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ไม่ได้เล่นเกมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

4.2.1 ความหมายของบทบาทสมมติ

มีนักวิชาการหลายท่านที่ให้ความหมายของบทบาทสมมติไว้ดังต่อไปนี้

วรวรรณนี้ ราชสงฆ์ (2541:27) การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหนึ่งที่มีการกำหนดสถานการณ์สมมติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนมาแสดงตามสถานการณ์ที่สมมติขึ้น โดยไม่มีการข่มขู่ลงโทษ ให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความคิดอย่างเป็นธรรมชาติ และถือเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้เรียนมาเป็นหัวข้ออภิปรายในการเรียนรู้

พจนันท์ ไวยยานนทร์ (2541:18) บทบาทสมมติเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยครูผู้สอนเป็นผู้สร้างบทและสภาพการณ์สมมติขึ้นให้นักเรียนแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นไปตามธรรมชาติมีการกำหนดบทบาทเฉพาะตัวให้สมาชิก แต่ละคนในกลุ่มแสดงบทบาทนั้น โดยไม่มีการข่มขู่ลงโทษมาก่อน และถือเอาการแสดงทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรม

ของผู้แสดงมาเป็นตัวอภิปรายเพื่อการเรียนรู้เป็นการฝึกให้ผู้แสดงได้ประสบกับสภาพการณ์จริงในสภาพของการสมมติขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้ทดลองและเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมของตนอย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะต่างๆ

สุวิทย์ มูลคำ (2545:53) ให้ความหมายของบทบาทสมมติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนกำหนดหัวข้อเรื่องปัญหาหรือสร้างสถานการณ์ให้คล้ายกับสภาพความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาท หรือ แสดงบทบาทนั้นตามความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ของผู้เรียนจะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงทั้งด้านความรู้และพฤติกรรมของผู้แสดงเพื่อการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

แชฟเฟิล และ แชฟเฟิล (Shafteel and Shafteel . 1967:83-84) ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมติว่า บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีการเรียนรู้สภาพชีวิตในสังคมอย่างถ่องแท้ การแสดงบทบาทสมมติเป็นแนวทางที่จะช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เทเลอร์ และ วอลฟอร์ด (Tayler and Walford. 1974:19) กล่าวว่า การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการเปิดโอกาสให้สามารถสวมบทบาทในสภาพการณ์ต่างๆ เพื่อฝึกว่าตนมีพฤติกรรมแบบใดจึงจะแก้ปัญหาได้ดีที่สุด ผู้แสดงต้องรับบทบาทของตนเอง เพื่อให้เข้าใจและมีอารมณ์แสดง

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาทสมมติเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่มีผู้นิยมนำมาใช้ในการเรียนการสอนต่างๆ เป็นเทคนิคที่ทำให้ผู้สวมบทบาทได้ฝึกการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ เป็นการฝึกทักษะให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม

4.2.2 ประเภทของบทบาทสมมติ

ธรรมนันท์กา แจ้งสว่าง (2547:20) ได้แบ่งประเภทของบทบาทสมมติ ได้ดังต่อไปนี้

บทบาทสมมติสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. การแสดงบทบาทแบบเตรียมบทบาทก่อน การแสดงประเภทนี้ผู้แสดงจะต้องสวมบทบาทที่เขียนขึ้นมา บางครั้งอาจมีการฝึกซ้อมกันมาแล้วล่วงหน้าผู้แสดงจะอภิปรายถึงการแสดงที่ผ่านมานั้นว่าเป็นวิธีที่ดีหรือไม่ ควรแก้ไขอย่างไร

2. การแสดงโดยทันทีทันใด การแสดงประเภทนี้เป็นการแสดงอย่างฉับพลันผู้แสดงไม่ทราบมาก่อน หรืออาจเป็นการแสดงที่เกิดขึ้นจากความคิดที่ขัดแย้งกัน หรือปัญหาที่เกิดขึ้นรอบ ๆ ตัว

3. การแสดงโดยกำหนดสภาพการณ์ให้การแสดงประเภทนี้เป็นแบบผสมระหว่างประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 คือจะมีการกำหนดสถานการณ์ขึ้นและนำมาเล่าให้ผู้ฟังฟัง แต่ในการแสดงผู้แสดงจะใช้เทคนิคของตนเอง คิดหาคำพูดของตนเองโดยอิงสถานการณ์ที่เล่ามานั้น

จากความหมายทั้งหมดพอจะสรุปได้ว่า บทบาทสมมติ หมายถึง การสมมติบทบาทสถานการณ์ขึ้น โดยให้ผู้แสดงบทบาทได้แสดงตามความรู้สึกนึกคิดของตนเอง แล้วนำเอาพฤติกรรมการแสดงบทบาทสมมติมาอภิปรายเพื่อการเรียนรู้

4.2.3 จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติ

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติไว้ดังต่อไปนี้

ทิสนา แคมมณี (ธรรมนันทิกา แจ่มสว่าง. 2547:19 ; อ้างอิงจาก ทิสนา แคมมณี. 2519) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้การแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า

1. ช่วยให้สามารถเข้าใจว่าพฤติกรรมทุกพฤติกรรมมีสาเหตุ
2. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา
3. ช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี
4. ช่วยส่งเสริมให้เกิดโอกาสสำรวจค่านิยมของตน และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของตน
5. ช่วยให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคม
6. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และฝึกการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในหลายๆ บทบาท

7. ช่วยฝึกให้เกิดการปฏิบัติตามขั้นตอน รู้สึก คิด กระทำ

ซึ่งสอดคล้องกับ วรวรรณินี ราชสงฆ์ (2541:30) ที่กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติว่า บทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เรียนหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง ช่วยให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

สุวิทย์ มูลคำ (2545:53) ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงบทบาทสมมติมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อฝึกผู้เรียนให้รับรู้และเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งตนเองและผู้อื่น
2. เพื่อฝึกให้ผู้เรียนใช้ความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ
3. เพื่อให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนเจตคติ พฤติกรรมและการปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
4. เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีโอกาสแสดงออกและได้เรียนอย่างสนุกสนาน

จากจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการใช้บทบาทสมมติ มีผู้ทรงคุณวุฒิได้อธิบายไว้ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เป็นวิธีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความรู้สึกของตนเองในทางที่ดี สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้ การปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี

4.2.4 ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติ

มีผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติไว้ดังต่อไปนี้
 อารี ธีระจิตร (2534:187-190) ได้กล่าวว่า ขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ 2 ขั้น คือ

- ก. การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ
- ข. กำหนดสถานการณ์และบทบาทสมมติ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง ในขั้นนี้แบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ

ก. การอุ่นเครื่อง คือ การเล่าเรื่องหรือสถานการณ์ที่เตรียมมาให้ผู้เรียนสนใจ และกระตือรือร้นที่จะเรียน และในตอนท้ายจะทิ้งปัญหากระตุ้นให้คิดอยากติดตาม และชี้แจงให้ผู้เรียนเห็นคุณประโยชน์จากการเข้าร่วมบทบาทสมมติ

- ข. การเลือกตัวแสดง
- ค. การจัดฉากแสดง
- ง. การเตรียมผู้สังเกตการณ์

จ. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง ครูจะต้องให้การแสดงนั้นเป็นไปตามธรรมชาติ โดยจัดความประหม่า และความวิตกกังวลของผู้แสดง

ฉ. การแสดง

ช. การดัดบท หากการแสดงดำเนินไปได้พอสมควร ควรมีการดัดบท หากการแสดงนั้นได้ข้อมูลเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์และอภิปรายได้

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผล

ขั้นนี้สำคัญมาก เพราะเป็นขั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้หลายๆ อย่าง การวิเคราะห์การแสดงมักจะเป็นไปในรูปของการอภิปรายร่วมกัน การอภิปรายจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล ตรงไปตรงมา เกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออก ไม่มุ่งวิจารณ์ว่าใครแสดงดีหรือไม่ดีอย่างไร

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะแนะแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหาหรือตัดสินใจ ครูอาจจัดให้มีการแสดงเพิ่มเติมได้ หากการแสดงเพิ่มเติมไม่จำเป็น ครูอาจสามารถข้ามขั้นนี้ไปขั้นที่ 5 เลยก็ได้

ขั้นที่ 5 แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

หลังจากจบการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงแล้ว ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ที่มีส่วนสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้อธิบายการแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้างขวางขึ้น และส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่าสิ่งที่เรียนนั้น เกี่ยวข้องกับความเป็นจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถหาข้อสรุป หรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้อย่างดี

จากขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมติสามารถสรุปได้ว่า การแสดงบทบาทสมมติมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นแสดง ขั้นวิเคราะห์ และอภิปรายการแสดง ขั้นแสดงเพิ่มเติม ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป ในการใช้บทบาทสมมตินี้ ครูควรกำหนดขอบเขตของปัญหา และบทบาทสมมติ นอกจากนั้นครูต้องอธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าจะต้องทำอะไร ส่วนผู้สังเกตการณ์นั้น ครูจะต้องช่วยให้ผู้สังเกตการณ์วิเคราะห์เหตุการณ์ เพื่อนำมาอภิปราย และวิเคราะห์ หลังการแสดงบทบาทสมมติ

4.2.5 ข้อดีและข้อจำกัดของการใช้เทคนิคบทบาทสมมติ

มีผู้รู้หลายท่านได้กล่าวถึงข้อดีและข้อจำกัดไว้ดังนี้

ชอลิตดา ขวัญเมือง (2541:94-95) ได้อธิบายถึงข้อดีและข้อจำกัดของเทคนิคบทบาทสมมติว่า

ข้อดีของเทคนิคบทบาทสมมติ

- 1) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเหตุการณ์ที่สมมติและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของคนได้ทำให้เข้าใจในพฤติกรรมของตนเองและของผู้อื่น ทำให้สามารถปรับตนเองให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
- 2) ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ความสามารถของตนทางการแสดงออกทางด้านความคิด อารมณ์ และการกระทำ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น
- 3) ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทใหม่ ๆ และได้มีประสบการณ์ในการแสดงละคร ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ในอนาคต
- 4) ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่มและมีใจกว้างในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ๆ
- 5) ช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการสังเกต วิเคราะห์สภาพปัญหา และรู้วิธีแก้ไขปัญหาในสภาพการณ์นั้น ๆ ได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดของเทคนิคบทบาทสมมติ

- 1) ครูจะต้องเพิ่มภาระในการเตรียมการสอนมากขึ้นกว่าเดิม
- 2) ทำให้เสียเวลาในการชักซ้อมตามบทบาท
- 3) ถ้าไม่มีการเตรียมผู้แสดงล่วงหน้า อาจไม่มีนักเรียนคนใดอาสาสมัครหรือใช้เวลาในการหาอาสาสมัครมากเกินไป ทำให้ครูไม่สามารถดำเนินการเรียนการสอนได้ครบกระบวนการตามเวลาที่กำหนด

สุวิทย์ มูลคำ (2545:58-59) ได้กล่าวว่า ข้อดีและข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบใช้บทบาทสมมติมีดังนี้

ข้อดี

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน สามารถเรียนรู้ได้ว่าเป็นเทคนิคการสอนแบบเล่นปนเรียน
2. เป็นลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน
3. เป็นลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่มีสภาพใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด
4. ช่วยพัฒนาผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ความรู้สึกของผู้อื่นและสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมของผู้เรียนได้

ข้อจำกัด

1. เป็นวิธีการสอนที่ใช้เวลามากพอสมควร ดังนั้น ผู้สอนจะต้องวางแผนใช้เวลาไว้ล่วงหน้าและการกำหนดเวลาแบบยืดหยุ่นได้
2. เป็นวิธีสอนที่มีขั้นตอนค่อนข้างมาก ผู้สอนต้องเตรียมการอย่างรัดกุม
3. ผู้สอนต้องมีประสาทสัมผัสที่ไวต่อการเรียนรู้ (Sensitivity) สามารถเข้าใจพฤติกรรมของผู้แสดงและผู้ชมได้ตลอดเวลา เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง
4. ผู้สอนต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหาหรือปรับสถานการณ์ได้ดี ในกรณีที่ผู้เรียนไม่อาจแสดงได้ตามความคาดหวังของผู้สอน หรือเกิดการติดขัดในการแสดงอย่างกะทันหัน

4.2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

4.2.8.1 งานวิจัยในประเทศ

สุมาลี ใจดี (2538:41) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่โรงเรียนร่วมกับโรงเรียนปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายหญิงที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนร่วมในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเวตะวันธรรมาวาส กรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มทดลอง 9 คน กลุ่มควบคุม 9 คน ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อุษา อินทปัญญา (2538:53) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2536 ที่มีมารยาทในชั้นเรียนไม่เหมาะสม จำนวน 20 คน ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีมารยาทในชั้นเรียนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วรวรรณนี้ ราชสงฆ์ (2541:71) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลการเปรียบเทียบ ผลการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาทสมมติ ที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ 33 ลงมา จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้เทคนิคแม่แบบและนักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2.8.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

โคโนลีย์ (วรวรรณนิ ราชสงฆ์, 2541:34 ; อ้างอิงจาก Conoley, 1977:5977 A) ได้ศึกษาผลการใช้การแสดงบทบาทสมมติในการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา เพื่อวัดพฤติกรรมของเด็กเป็นการพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคม โดยการใช้การแสดงละครเข้าช่วยในการสอนโดยทดลองกับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 4 และ 5 จำนวน 142 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ใช้เวลาทดลอง 2 สัปดาห์ วันละ 30 นาทีทุกวัน มีการทดสอบก่อนการเรียน และภายหลังการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่าการใช้ผลการแสดงบทบาทสมมติ เข้าเป็นองค์ประกอบในการเรียนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า การแสดงบทบาทสมมติมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก ทำให้เด็กมีสังคมมีดีดีขึ้นและเปลี่ยนจากการฝึกตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่บุคคลอื่น ๆ มากขึ้น

เกลเลอร์ (พจน์ันท์ ไวทยานนท์, 2541:24 ; อ้างอิงจาก กาญจนา เลิศธีระวิวัฒน์, 2533:21) ได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเรียนเพื่อปลูกฝังความเชื่อมั่นกับนักเรียน จำนวน 91 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ใช้บทบาทสมมติมีการเชื่อฟังมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยไม่ใช้บทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชูด์ (ธรรมนันท์กา แจ่งสว่าง, 2547:23 ; อ้างอิงจาก Shoudt, 1976:2754 A) ได้ใช้บทบาทสมมติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนชั้นอนุบาล จำนวน 75 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้บทบาทสมมติมีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง

4.3.1 ความหมายของกรณีตัวอย่าง

แรมสมร อยู่สถาพร (2538:26) ได้ให้ความหมายของกรณีตัวอย่างไว้ว่า กรณีตัวอย่าง คือ เรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือเรื่องเล่าสืบต่อกันมาที่ใช้ประกอบการสอน โดยมีประเด็นปัญหาให้ผู้เรียนคิดค้น อภิปราย ถกเถียงกัน เพื่อส่งเสริมสร้างให้มีการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ การให้เหตุผลและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นคำตอบที่ผู้เรียนต้องการจะสอนจะบอก โดยไม่จำเป็นต้องสอนโดยตรง หรือบอกให้โดยตรง

ชรัยนาท จิตต์บรรเทา (2538:27) กล่าวว่าไว้ว่า กรณีตัวอย่าง หมายถึง การจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยการนำเอากรณี เรื่องราวปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน แล้วนำมาดัดแปลงให้สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการสอน แล้วเสนอเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้เรียนเพื่อ

ให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อเป็นการช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล แล้วนำกรณีตัวอย่าง ซึ่งคล้ายกับชีวิตจริงไปปฏิบัติ

โสภณ ศรีสุวรรณวัฒนา (2538:22) กล่าวว่ากรณีตัวอย่าง หมายถึง วิธีการสอนที่ใช้สื่ออันได้แก่ กรณีหรือเรื่องราว ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง นำจะนำมาดัดแปลงให้สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการสอน แล้วเสนอเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น อันจะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในเรื่อง การคิดวิเคราะห์ ให้เหตุผล และตัดสินใจเพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

จากความหมายของกรณีตัวอย่าง สามารถสรุปได้ว่า การนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นสื่อการเรียนการสอน เสนอเป็นตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ อภิปรายเพื่อฝึกฝนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

4.3.2 วัตถุประสงค์ในการใช้กรณีตัวอย่าง

แรมสมร อยู่สถาพร (2538:27) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการนำกรณีตัวอย่างมาใช้

1. เพื่อฝึกการวิเคราะห์แยกแยะประเด็นปัญหา
2. เพื่อให้รู้จักตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์
3. ส่งเสริมทักษะในการทำงานกลุ่ม
4. เปิดโอกาสให้อภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้สึกละเอียดคิดกันและกัน

4.3.3 ประเภทของกรณีตัวอย่าง

มีนักวิชาการและผู้รู้ได้แบ่งประเภทของกรณีตัวอย่างไว้ดังต่อไปนี้ คือ

สมพงษ์ จิตระดับ (2530:86-94) ได้แบ่งประเภทของกรณีตัวอย่างได้ 6 ประเภทใหญ่ๆ

1) ประเภทข่าวหนังสือพิมพ์

กรณีตัวอย่างประเภทนี้นิยมนำมาใช้ในการเรียนการสอนจริยศึกษามาก ครูจะคัดเลือกจากข่าวที่ทันสมัยน่าสนใจและเกี่ยวข้องกับนักเรียน ข่าวที่นำมาจะประกอบด้วยรูปภาพ ความคิดเห็น และคำถามหรือประเด็นที่ครูต้องคิดขึ้นเพื่อมาอภิปรายแสดงความคิดเห็น

2) ประเภทเรื่องสั้น

เป็นเหตุการณ์เรื่องราวของบุคคลไม่มากนัก เนื้อเรื่องไม่สลับซับซ้อน มีความแตกต่างในเรื่องราวของการกระทำ การแสดงออกและมีเหตุการณ์สำคัญตอนท้ายเป็นจุดสำคัญ (Climax) ของเรื่องเพื่อก่อให้เกิดความรู้สึก ความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ต่อไป

3) ประเภทเรื่องเล่า

การสร้างแบบนี้จะมีลักษณะของบุคคล 4 - 5 คน เข้ามาเกี่ยวข้องกันในเรื่องที่เกิดขึ้น สิ่งสำคัญอยู่ที่คุณสมบัติของบุคคล จะมีข้อดีข้อเสียร่วมกันอยู่ การพิจารณาหาเหตุผลจึงต้องดูทั้ง 2 ด้าน ประกอบควบคู่กันไปก่อนจะใช้เหตุผลหรือความคิดเห็นได้

4) ประเภทรูปภาพ

ลักษณะแบบนี้ จะเป็นรูปภาพหรือการ์ตูนซึ่งมีเหตุการณ์ประมาณ 3 - 5 ภาพ แต่ละภาพจะมีเหตุการณ์ที่นักเรียนจะต้องดูและบรรยายสิ่งที่เกิดขึ้นได้ต่อเนื่อง ภาพสุดท้ายจะมีลักษณะที่ก่อให้เกิดประเด็นปัญหา ในเรื่องการกระทำหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

5) ประเภทเรื่องยาวติดต่อ

กรณีตัวอย่างลักษณะแบบนี้ จะเป็นเหตุการณ์เรื่องราวของบุคคลหลายคน มีสถานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง เป็นเรื่องค่อนข้างยาว มีประเด็นขบคิดหลายอย่าง มีข้อสงสัยเกิดขึ้นได้หลาย ๆ กรณี ลักษณะกรณีตัวอย่างแบบนี้ จะเป็นการตัดตอนเรื่องราวให้สั้นกระชับลง และอาจแบ่งเรื่องราวต่างๆ เป็นชิ้นส่วนของข้อมูลย่อยๆ ตามจำนวนชิ้นส่วนที่เหมาะสมกับเรื่องราว และจำนวนผู้เรียน

6) ประเภทบทสนทนาหรือคำพูด

กรณีตัวอย่างประเภทนี้จะเป็นบทสนทนาของบุคคลที่เกี่ยวข้องกันตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป เช่น ครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ครูกับผู้ปกครอง เป็นต้น บทสนทนาที่นำมาใช้ควรเกี่ยวข้องกับลักษณะนิสัย ความประพฤติของนักเรียนที่มีส่วนสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ บทสนทนาควรสั้นและกระชับ และอาจตัดตอนส่วนที่สำคัญ เพื่อนำมาใช้ในการพูดโต้ตอบกันในชั้นเรียน

แรมสมร อยู่สถาพร (2538:27) กล่าวว่า กรณีตัวอย่างมีหลายรูปแบบ เช่น

1. เป็นเรื่องเล่าจากข่าวหนังสือพิมพ์ จากชีวประวัติบุคคลหรือจากเรื่องเล่าสืบต่อกันมา ซึ่งเนื้อเรื่องจบสมบูรณ์ หรือยังไม่จบจากเรื่องเล่าสืบต่อกันมา ซึ่งเนื้อเรื่องจบสมบูรณ์หรือยังไม่จบก็ได้ แต่ต้องมีจุดสำคัญ (Climax) ของเรื่องทั้งปัญหาไว้ขบคิดวิพากษ์วิจารณ์ต่อไป

2. เป็นรูปภาพ อาจใช้รูปภาพในการดำเนินเรื่อง หรือใช้การ์ตูนบรรยายเหตุการณ์ต่อเนื่อง แล้วหยุดตรงประเด็นปัญหา

3. เป็นบทสนทนานระหว่าง 2 คน หรือ 3 คน เช่น ครูกับนักเรียนและผู้ปกครอง หรือเพื่อนกับเพื่อน โดยแสดงเป็นบทสมมติ แล้วทั้งปัญหาให้สมาชิกแบ่งกลุ่มอภิปรายกันต่อไป

4.3.4 ลำดับขั้นของการนำกรณีตัวอย่างไปใช้

สมพงษ์ จิตระดับ (2530:85) ได้อธิบายถึงลำดับขั้นของการนำกรณีตัวอย่างไปใช้

1. การศึกษาแยกแยะหัวข้อคุณธรรมที่ต้องการสอน เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง การตั้งความคิดรวบยอดการศึกษาเพิ่มเติมคุณธรรมที่ต้องการเน้น

2. การเลือกข่าว เรื่องราว ตัวอย่างเหตุการณ์ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับคุณธรรมที่ต้องการสอนปรับให้เข้ากับวัย ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมของผู้เรียน

3. กำหนดขั้นตอนและรายละเอียดของการนำไปใช้ จุดมุ่งหมายลำดับขั้นของการแสดงออก จำนวนกลุ่มและนักเรียนในแต่ละกลุ่ม สถานที่ เวลาที่ใช้ นำบทบาทของนักเรียนบางคนและทั้งหมด สื่อการสอนประกอบ ประเด็นที่ใช้นำการอภิปรายแสดงความคิดเห็น ตัวอย่างข้อมูลเพิ่มเติม ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ แนวทางและวิธีการแก้ไข

4. การนำไปใช้ในชั้นเรียน ครูจะเริ่มนำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเรียนรู้ การกำหนดขอบเขตเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง ปัญหาคุณธรรมที่เกิดขึ้น การเตรียมห้องเรียนและบรรยากาศให้เหมาะสมกับกรณีตัวอย่าง การอธิบายการแบ่งกลุ่ม ข้อตกลงหรือกติกาที่นำมาใช้การมอบหมายงานให้ศึกษา หลังจากนั้นกรณีตัวอย่างจะเป็นกิจกรรมการสอนที่สำคัญ (Highlight) ที่สุด นักเรียนจะศึกษากรณีตัวอย่างด้วยตนเอง มีการอภิปรายกลุ่มย่อย เสนอความคิดเห็นการซักถามการเพิ่มเติมข้อมูลตัวอย่างต่าง ๆ การกำหนดผู้แสดงบทบาทสมมติ และสุดท้ายการตอบปัญหาหรือประเด็น พร้อมกับเหตุผลท้ายของกรณีตัวอย่างที่กำหนดให้

5. การเพิ่มเติมเนื้อหา เอกสารเสริมประสบการณ์ แบบประเมินผลตนเอง หรือกลุ่มเกี่ยวกับคุณธรรมที่ต้องการสอน

6. แนวสรุปและประเด็นที่นักเรียนต้องได้รับ เป็นขั้นตอนที่ทำให้กรณีตัวอย่างเกิดความชัดเจนในสิ่งที่เรียนรู้ ความขัดแย้งลดน้อยลง ครูผู้สอนจึงต้องมีแนวสรุปและการตั้งคำถามนำเพื่อให้นักเรียนสามารถสรุปแนวคิด สาระสำคัญของคุณธรรมที่นำมาสอนได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่

4.3.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกรณีตัวอย่าง

4.3.5.1 งานวิจัยในประเทศ

ชรัยีนาท จิตต์บรรเทา (2538:67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้สถานการณ์จำลองและกรณีตัวอย่างที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา) อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่มีความมีน้ำใจต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมาจำนวน 24 คน ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองและนักเรียนที่ได้รับการใช้กรณีตัวอย่างมีความมีน้ำใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

สุพา แสงพรหม (2545:59) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้บทบาทสมมติและการใช้กรณีตัวอย่างที่มีความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจันทรสโมสร เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ต่ำ จำนวน 30 คน จากการศึกษพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้บทบาทสมมติกับนักเรียนที่ได้รับการใช้กรณีตัวอย่างมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จำนวน 148 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยใช้วิธีจับฉลาก หมายเลขห้อง ได้ดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4/2 มีนักเรียนจำนวน 25 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 มีนักเรียนจำนวน 28 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเพียงห้องเดียว จึงนำมาศึกษาทั้งหมด จำนวน 41 คน รวมเป็นนักเรียนทั้งหมด 94 คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยสำรวจนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 148 คน ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนประชากร

ระดับชั้น	ประชากร			
	ระดับชั้นแยกตามห้อง	ชาย	หญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 4	ประถมศึกษาปีที่ 4/1	11	14	25
	ประถมศึกษาปีที่ 4/2	14	11	25
ประถมศึกษาปีที่ 5	ประถมศึกษาปีที่ 5/1	17	12	29
	ประถมศึกษาปีที่ 5/2	18	10	28
ประถมศึกษาปีที่ 6		19	22	41
รวม		79	69	148

2. ผู้วิจัยสุ่มอย่างง่ายโดยใช้วิธีการจับฉลากหมายเลขห้องเรียน ดังนี้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ห้อง 4/2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ห้อง 5/2 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเพียงห้องเดียวผู้วิจัยจึงนำมาศึกษาทั้งหมด รวมเป็นนักเรียนจำนวนทั้งหมด 94 คน ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ระดับชั้น	กลุ่มตัวอย่าง			
	ระดับชั้นแยกตามห้อง	ชาย	หญิง	รวม
ประถมศึกษาปีที่ 4	ประถมศึกษาปีที่ 4/2	14	11	25
ประถมศึกษาปีที่ 5	ประถมศึกษาปีที่ 5/2	18	10	28
ประถมศึกษาปีที่ 6		19	22	41
รวม		51	43	94

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลองผู้วิจัยได้ทำการทดลองโดยการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละห้องเรียน ห้องเรียนละ 8 ครั้ง ดังแสดงในตาราง เป็นเวลา 8 วัน วันละ 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 1 คาบ โดยผู้วิจัยเริ่มดำเนินการทดลองตั้งแต่ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 สิ้นสุดวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วย
 - 2.1 กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
 - 2.2 แบบฝึกหัดก่อน-หลัง การพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
 - 2.3 แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

1. แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบและขอบเขตของเนื้อหาในการสร้างแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

1.2 ศึกษาพฤติกรรมทางสังคมในด้านความมีเมตตากรุณาของนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 โดยการสังเกต สัมภาษณ์ และทำแบบสอบถาม ถามความคิดเห็นจากครูและผู้ปกครอง เกี่ยวกับพฤติกรรมที่นักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 แสดงออกถึงความมีเมตตากรุณา โดยมีคำถาม 3 ข้อดังนี้

ข้อที่ 1 คนที่ได้ชื่อว่าเป็นคนเมตตากรุณาคือคนอย่างไร โปรดอธิบาย

ข้อที่ 2 จากการที่นักเรียนได้ร่วมงานหรือเคยได้พบปะกับคนอื่นในระดับต่าง ๆ นักเรียนเคยพบเห็น และประทับใจต่อบุคคลที่มีความเมตตากรุณา โปรดอธิบายว่า บุคคลนั้นแสดงความประพฤติ หรือแสดงกริยา ท่าทาง อารมณ์อย่างไร จนนักเรียนประทับใจในความมีเมตตากรุณาของเขา (ตอบได้หลายกรณี)

ข้อที่ 3 จากการที่นักเรียนเคยร่วมงานหรือเคยพบปะบุคคลระดับต่าง ๆ มานั้น นักเรียนเคยพบเห็นและประทับใจต่อบุคคลที่เป็นคนมีเมตตากรุณา โปรดอธิบายว่าบุคคลนั้นแสดงความประพฤติ หรือกริยาอาการอย่างไรจนนักเรียนรู้สึกผิดหวังในการไม่มีความเมตตากรุณาของเขา (ตอบได้หลายกรณี)

1.3 ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของคุณธรรมและจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในแต่ละด้านให้ครอบคลุมเนื้อหา

1.4 นำข้อมูลจาก 1.1 ถึง 1.3 มาสร้างแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยแบ่งแบบวัดออกเป็น 3 ชุด คือ แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 33 ข้อ แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ข้อ และแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 36 ข้อ โดยแบบวัด

จำแนกเป็น 3 ด้านคือความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน และความเมตตา
กรุณาต่อบุคคลอื่น จากนั้นผู้วิจัยนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไข
ข้อบกพร่องให้ครอบคลุมเนื้อหา และความถูกต้อง

1.5 ผู้วิจัยนำแบบวัดความเมตตากรุณาที่แก้ไขเสนอต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน
เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาให้มีความสอดคล้องของแบบวัดกับจุดประสงค์พร้อมทั้ง
ตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาดังรายชื่อต่อไปนี้

อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ รองคณบดีฝ่ายกิจการพิเศษ และอาจารย์
ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ละออง ล่องแก้ว หัวหน้าฝ่ายวิชาการโรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอ
ห้วยยอด จังหวัดตรัง

จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วเลือกข้อ
คำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 90 ข้อ

1.6 ผู้วิจัยนำแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่แก้ไขแล้วไปทดลอง
ใช้ (Try-out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนห้วยยอดดง (วิทยาการ) อำเภอห้วยยอด
จังหวัดตรัง จำนวน 98 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2
จำนวน 31 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 34 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6/1 จำนวน 33 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพของแบบวัด
ความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

1.7 จากนั้นผู้วิจัย ที่ผ่านการทดลองใช้ (Try Out) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริง ปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
ข้อความทางบวก	5 คะแนน	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
ข้อความทางลบ	1 คะแนน	2 คะแนน	3 คะแนน	4 คะแนน	5 คะแนน

จากนั้นนำแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสมบูรณ์
มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยเลือกข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป
หลังจากนั้นหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-
Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ลัวัน สายยศ ; อังคณา สายยศ. 2538:200) ได้ค่า
ความเชื่อมั่นทั้ง 3 ฉบับดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .87

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .87 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .88

1.8 ผู้วิจัยนำแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ผ่านการตรวจหาคุณภาพเรียบร้อยแล้วไปใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณาในแต่ละด้านจำนวน 90 ข้อ แบ่งเป็น 3 ชุด เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดการให้คะแนน 5 ระดับ ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง เป็นจริงมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง เป็นจริง
- ระดับ 3 หมายถึง เป็นจริงปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง เป็นจริงน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง เป็นจริงน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนจากแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ข้อความ	เป็นจริง ที่สุด	เป็นจริง	เป็นจริง ปานกลาง	เป็นจริงน้อย	เป็นจริงน้อย ที่สุด
ข้อความทางบวก	5 คะแนน	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
ข้อความทางลบ	1 คะแนน	2 คะแนน	3 คะแนน	4 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลผล

เกณฑ์การแปลผลจากคะแนนแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย
4.51 – 5.00	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับมาก
2.51 – 3.50	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อย
1.00 – 1.50	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบวัดความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนอ่านคำชี้แจงต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในกระดาษคำตอบ ในช่องที่นักเรียนคิดว่าตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด **เพียงช่องเดียว** คำถามมี 30 ข้อ จำนวน 3 หน้า ให้นักเรียนทำทุกข้อคำถาม

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		จริงที่สุด	จริง	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
01	ความเมตตา กรุณาต่อสัตว์					
	ข้าพเจ้าจะไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์เพื่อความสนุกสนาน					
02	เมื่อข้าพเจ้าพบสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บข้าพเจ้าจะรีบนำมันมารักษา เมื่อหายดีจึงปล่อยไป					
	ความเมตตา กรุณาต่อเพื่อน					
03	ข้าพเจ้าแบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อนรับประทานด้วยความเต็มใจ					
	04 ข้าพเจ้าให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนในส่วนที่เกินจำเป็น					
05	ความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น					
	การช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนเป็นการแสดงถึงความเมตตา กรุณา					
06	ข้าพเจ้ารีบช่วยคุณครูถือของโดยไม่รอให้คุณครูมาขอความช่วยเหลือ					

2. ขั้นตอนการสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

2.1 กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

2.2 แบบฝึกหัดก่อนและหลังเรียนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

2.3 แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

โดยมีขั้นตอนการสร้างคู่มือดังนี้

1. วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบและขอบเขตของเนื้อหาในการสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

2. ผู้วิจัยกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะของความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในแต่ละด้านให้ครอบคลุมเนื้อหา

3. ผู้วิจัยศึกษาหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยพิจารณาความรู้พื้นฐาน ความสนใจ เพื่อที่จะจัดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสม

4. ผู้วิจัยกำหนดหัวข้อที่จะพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในหัวข้อเรื่อง ดังนี้

ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ได้แก่

1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ จำนวน 1 ชั่วโมง

2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ จำนวน 1 ชั่วโมง

ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน ได้แก่

1. แบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อนรับประทาน จำนวน 1 ชั่วโมง

2. ให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียน จำนวน 1 ชั่วโมง

3. สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ จำนวน 1 ชั่วโมง

4. ช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ จำนวน 1 ชั่วโมง

5. ไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน จำนวน 1 ชั่วโมง

ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น ได้แก่

1. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน จำนวน 1 ชั่วโมง

2. ช่วยเหลือคุณครูถือของ จำนวน 1 ชั่วโมง

5. ผู้วิจัยสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และนิยามศัพท์เฉพาะ ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามขั้นตอนที่ 4 โดยใช้เทคนิค กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ และเกม โดยคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

5.1 กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยแต่ละกิจกรรมประกอบด้วยหัวข้อดังนี้

- 5.1.1 ชื่อเรื่องที่จะพัฒนา
- 5.1.2 ชื่อกิจกรรม
- 5.1.3 สารสำคัญ
- 5.1.4 เทคนิค
- 5.1.5 ระยะเวลาในการทำกิจกรรม
- 5.1.6 จุดมุ่งหมาย
- 5.1.7 อุปกรณ์
- 5.1.8 กระบวนการ
- 5.1.9 การวัดและการประเมินผล

5.2 แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยกำหนดโจทย์และตัวเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์ สารสำคัญของการพัฒนาความเมตตากรุณาในแต่ละด้านที่ต้องการพัฒนา เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตากรุณามากน้อยเพียงใด แบบฝึกหัดทั้งหมดมีจำนวน 9 แบบฝึกหัด แต่ละแบบฝึกหัดมีจำนวน 5 ข้อ โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในแต่ละกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา

เกณฑ์การให้คะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังแล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ตอบถูกให้ 1 คะแนน

ตอบผิดหรือไม่ได้ตอบให้ 0 คะแนน

เกณฑ์การแปลผลแบบฝึกหัด

คะแนน

การแปลผล

- 5 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจด้านความเมตตากรุณาในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจด้านความเมตตากรุณาในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจด้านความเมตตากรุณาในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจด้านความเมตตากรุณาในระดับน้อย

6. ผู้วิจัยนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่สร้างขึ้นนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านประกอบไปด้วย (1) อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ (2) อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง (3) อาจารย์ละออง ล่องแก้ว ตรวจสอบรายละเอียด จากนั้นนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ให้มีความสอดคล้องกับเรื่องที่จะพัฒนาในแต่ละกิจกรรม แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

7. ผู้วิจัยนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง

8. ผู้วิจัยนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้ตรวจสอบหาคุณภาพแล้วนำไปใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จำนวน 94 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 จำนวน 25 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 28 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ประกอบไปด้วยกิจกรรมจำนวน ห้องเรียนละ 8 ครั้ง ดังแสดงในตาราง เป็นเวลา 8 วัน วันละ 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 1 คาบ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองเริ่มตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2549 สิ้นสุดวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2549

1. ตัวอย่างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
กิจกรรมที่ 1

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ : โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์
ชื่อกิจกรรม	มาเลี้ยงปลากันเถอะ
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์
สาระสำคัญ	การไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ คือ การไม่ทำร้ายร่างกายของสัตว์ให้ได้รับบาดเจ็บ หรือได้รับอันตรายถึงชีวิต ไม่ทรมานสัตว์ และไม่ฆ่าสัตว์โดยไม่มีประโยชน์
เทคนิค	เกม
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. ขวดโหล 5 ใบ 2. ปลาหางนกยูง 3. อุปกรณ์ตกแต่งตู้ปลา ได้แก่ ก้อนหิน ต้นไม้น้ำ 4. นกหวีด 1 ตัว 5. กระดาษ A4 จำนวน 5 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	กลุ่มละ 6 คน
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและสนทนากันตัวอย่างการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ ก่อนพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม โดยวิธีการจับฉลากสี ประกอบด้วย สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีฟ้า ชมพู จากนั้นให้นักเรียนนั่งรวมกันเป็นกลุ่ม 2.2 ผู้วิจัยอธิบายกติกาการเล่นเกม มาเลี้ยงปลากันเถอะ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม 2.3 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารับอุปกรณ์จากผู้วิจัย 2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวางแผนในการจัดตู้ปลา ใช้เวลา 5 นาที

2.5 เมื่อนักเรียนพร้อมก็ให้เริ่มกันแข่งจัดตุ้ปลา ใช้เวลา 15 นาที ใครจัดตุ้ปลาทันเวลาและสวยที่สุดจะเป็นผู้ชนะ

3. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปตามหัวข้อดังนี้

- 3.1 ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมครั้งนี้
- 3.2 นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร
- 3.3 ผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจของนักเรียนในการทำกิจกรรม
- 4.2 สังเกตการอภิปรายและการสรุปของนักเรียนตามประเด็นที่กำหนด
- 4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์หลัง

การพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

2. ตัวอย่างแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ด้านการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

แบบฝึกหัดการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

1. นักเรียนจะอย่างไรเมื่อเพื่อนของนักเรียนกำลังเอาก้อนหินไล่ขว้างแมวตัวหนึ่งอย่างสนุกสนาน
 - ก. ทำเฉยไม่พูดอะไรเพราะกลัวเพื่อนไม่พอใจ
 - ข. ไปเล่นกับเพื่อนด้วยเพราะสนุกดี
 - ค. รีบเข้าไปห้ามและบอกเพื่อนว่าไม่ควรทำร้ายหรือรังแกสัตว์
 - ง. รีบวิ่งไปบอกเพื่อนคนอื่นให้มาช่วยเหลือ
2. ถ้างานของนักเรียนเลี้ยงไก่ไว้หลายตัว มีเพื่อนคนหนึ่งมาขอยืมไก่จากนักเรียนไปติดกับไก่ที่บ้านพรุ่งนี้จะนำมาคืน แต่นักเรียนไม่ให้ยืมเพราะเหตุใด
 - ก. กลัวว่าเพื่อนจะไม่นำมาคืน
 - ข. อยากเลี้ยงไว้ดูเล่นมากกว่า
 - ค. กลัวว่าบาปจะตกมาถึงตนเองถ้าไก่บาดเจ็บหรือตาย
 - ง. รู้สึกสงสารไม่อยากให้มันบาดเจ็บหรือตาย
3. การกระทำข้อใดแสดงถึงการมีความเมตตากรุณาต่อสัตว์
 - ก. การเอาข้าวให้ไก่กิน
 - ข. การขังสุนัขไว้ในกรง
 - ค. ขังนกไว้ดูเล่น
 - ง. เอาแมวไปทิ้งที่วัด
4. ถ้านักเรียนเห็นสุนัขตัวหนึ่งทำทางผอมโซ นอนหมอบอยู่ข้างรั้วบ้านของนักเรียนข้อใดต่อไปนี้จะตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด
 - ก. รีบนำก้อนหินมาขว้างให้มันไป
 - ข. ฉันจะเอาข้าวที่บ้านมาให้มันกินเพราะพ่อสอนให้เมตตาต่อสัตว์
 - ค. ไล่ให้มันไปนอนที่อื่น
 - ง. ปลอ่ยให้มันนอนแต่ไม่ช่วยเหลือ
5. ถ้าเพื่อนชวนนักเรียนไปจับแมลงปอมาเล่นนักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ไม่ไปกับเพื่อน แล้วบอกว่าไม่ควรทำร้ายหรือรังแกสัตว์
 - ข. ไปกับเพื่อน เพราะถ้าไม่ไปเพื่อนจะโกรธ
 - ค. ไปดูเพื่อนจับแล้วรู้สึกสนุกไปด้วย
 - ง. รีบไปชวนเพื่อนคนอื่นอีกจะได้สนุกมากขึ้น

3. ตัวอย่างแบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนา
ความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
เรื่อง

คำชี้แจง : ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียน

- ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ข้อ ที่	การสอนกิจกรรมเพื่อพัฒนา ความเมตตาตากรุณา	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
01	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจ เกี่ยวกับความเมตตาตากรุณา				.	
02	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ ที่มุ่งพัฒนา					
03	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตาตากรุณา					
04	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
05	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
06	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตน ได้เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตาตากรุณา					
07	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และแบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและ เข้าใจง่าย					

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัยนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ห้องเรียนละ 8 ครั้ง ดังแสดงในตารางเป็นเวลา 8 วัน วันละ 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 1 คาบ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลอง โดยการทดลองเริ่มตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 สิ้นสุดวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ขั้นตอนในการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มี 8 ขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ไปใช้ ผู้วิจัยวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน โดยใช้แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. ขั้นทดสอบความรู้ก่อนพัฒนา ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนพัฒนาเพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความเมตตากรุณามากน้อยเพียงใดก่อนจะนำเข้าสู่การพัฒนา
3. ขั้นนำเข้าสู่การพัฒนา ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความเมตตากรุณา โดยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการสนทนาตอบโต้ จากนั้นผู้วิจัยจึงชี้แจงและทบทวนวัตถุประสงค์ของการพัฒนาความเมตตากรุณาเพื่อให้เด็กนักเรียนความเข้าใจตรงกัน
4. ขั้นดำเนินการพัฒนา ผู้วิจัยนำเทคนิคที่เลือกไว้เข้ามาใช้ในการทำกิจกรรม โดยชี้แจงให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามกฎ กติกา และวิธีปฏิบัติ
5. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้ทุกคนมีส่วนร่วมและช่วยกันสรุปเรื่องที่พัฒนา โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแสดงความคิดเห็น โดยเน้นคุณค่าของความเมตตากรุณาด้านนั้น ๆ ทั้งที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดทั้งการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
6. ขั้นทดสอบความรู้หลังพัฒนา ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังพัฒนาความเมตตากรุณาโดยใช้แบบฝึกหัดชุดเดียวกับแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา เพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตากรุณามากน้อยเพียงใดหลังจากได้รับการพัฒนาแล้ว
7. ขั้นประเมินผล ผู้วิจัยให้นักเรียนประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณา และผู้วิจัยประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน
8. หลังจากการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา ผู้วิจัยได้วัดความเมตตากรุณาของนักเรียนโดยใช้แบบวัดความเมตตากรุณา ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบวัดความเมตตากรุณาที่ให้นักเรียนทำก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ตาราง 4 ระยะเวลาในการดำเนินการทดลองเรียงตามลำดับห้องเรียน

วัน/เดือน/ปี	เวลา	ความเมตตากรุณา	กิจกรรม
9 ก.พ. 2549	10.30 -11.30 น.	ปฐมนิเทศ	เกมสัมพันธ์ภาพ
10 ก.พ. 2549	08.30 - 09.30 น.	แบ่งอาหารและขนมให้เพื่อน รับประทาน	เพื่อนกันต้องแบ่งกัน
14 ก.พ. 2549	09.30-10.30 น.	การช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	เมื่อสัตว์บาดเจ็บ
15 ก.พ. 2549	09.30-10.30 น.	การแบ่งปันสิ่งของและอุปกรณ์การเรียน	แบบฝึกหัดวาดภาพ ระบายสี
16 ก.พ. 2549	09.30-10.30 น.	อธิบายการบ้านแก่เพื่อนที่ไม่เข้าใจ	ช่วยฉันที
17 ก.พ. 2549	09.30-10.30 น.	การไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	มาเลี้ยงปลากันเถอะ
20 ก.พ. 2549	08.30-09.30 น.	ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	ช่วยหน่อย
21 ก.พ. 2549	09.30-10.30 น.	ปัจฉินิเทศ	-
9 ก.พ. 2549	08.30-09.30 น.	ปฐมนิเทศ	เกมสัมพันธ์ภาพ
10 ก.พ. 2549	09.30-10.30 น.	การช่วยคุณครูถือของหนัก	สองแรงแข็งขัน
14 ก.พ. 2549	12.30-13.30 น.	การไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	ไม่ทำร้ายสัตว์
15 ก.พ. 2549	10.30-11.30 น.	แบ่งปันสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	สละตัวอักษร
16 ก.พ. 2549	14.30-15.30 น.	การช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	เด็กดีมีเมตตา
17 ก.พ. 2549	13.30-14.30 น.	ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	ขอบคุณด้วยใจ
20 ก.พ. 2549	09.30-10.30 น.	อธิบายการบ้านแก่เพื่อนที่ไม่เข้าใจ	เพื่อนจำช่วยฉันที
21 ก.พ. 2549	08.30-09.30 น.	ปัจฉินิเทศ	-
9 ก.พ. 2549	09.30-10.30 น.	ปฐมนิเทศ	เกมสัมพันธ์ภาพ
10 ก.พ. 2549	10.30-11.30 น.	ช่วยปลอบใจเพื่อนที่ไม่สบายใจ	ไม่เอานะอย่าคิดมาก
14 ก.พ. 2549	08.30-09.30 น.	ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	เด็กเกร
15 ก.พ. 2549	08.30-09.30 น.	ช่วยคุณครูถือของหนัก	รวบรวมสิ่งของ
16 ก.พ. 2549	13.30-14.30 น.	ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	จะอย่างไร
17 ก.พ. 2549	12.30-13.30 น.	ไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความ เดือดร้อน	ไม่ซ้ำเติม
20 ก.พ. 2549	12.30-13.30 น.	ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	รุ่นพี่มีน้ำใจ
21 ก.พ. 2549	10.30-11.30 น.	ปัจฉินิเทศ	-

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของคู่มือการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
3. หาคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
4. เปรียบเทียบความเมตตากรุณาก่อนและหลังการใช้คู่มือการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS/PC+ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

5.1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546 : 35) โดยใช้สูตรต่อไปนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน
N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

5.1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2546 : 65) โดยใช้สูตรต่อไปนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลัง
$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลัง
n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

5.2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

5.2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถามแบบวัดความเมตตากฎนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้สูตรดังนี้ (ณัฐพงษ์ เจริญพิทย์. 2542:235)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา
 $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

5.2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ ; อังคณา สายยศ. 2538:200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
 n แทน จำนวนข้อของแบบวัด
 $\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของค่าแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
 S_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

5.2.3 ค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดความเมตตากฎนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยนำแบบวัดมาตรวจให้คะแนนและเรียงคะแนนจากมากไปน้อย โดยใช้สูตรดังนี้ (ล้วน สายยศ ; อังคณา สายยศ. 2538: 211)

$$D = \frac{R_U - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ D แทน ค่าอำนาจจำแนก
 R_U แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มเก่ง
 R_L แทน จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกในกลุ่มอ่อน
 N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

5.2.4 หาประสิทธิภาพแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณา
ใช้สูตรดังนี้ (เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. 2528:295)

สูตรที่ 1

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{n}}{A} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในคู่มือ คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดก่อนใช้คู่มือ พัฒนาความเมตตากรุณา
	$\sum X$	แทน	คะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างจากการทำ แบบฝึกหัดก่อนการใช้คู่มือพัฒนา ความเมตตากรุณา
	A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดก่อนการใช้คู่มือพัฒนา ความเมตตากรุณา
	n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

สูตรที่ 2

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{n}}{B} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของคู่มือในการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละจาก การทำแบบฝึกหัดหลังการใช้คู่มือพัฒนา ความเมตตากรุณา
	$\sum F$	แทน	คะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างจากการทำ แบบฝึกหัดหลังการใช้คู่มือพัฒนา ความเมตตากรุณา

B	แทน	คะแนนเต็มของการทำแบบฝึกหัดหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา
n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

5.3 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

5.3.1 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยการทดสอบค่า t-test for dependent (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538:104) ใช้สูตรดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	$\sum D$	แทน	ผลรวมความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของ D ทั้งหมดมายกกำลังสอง
	$(\sum D)^2$	แทน	การเอาผลรวมของ D ทั้งหมดมายกกำลังสอง
	n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์หาข้อมูลดังนี้

E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในคู่มือ คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดก่อนการใช้คู่มือ
ΣX	แทน	คะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างจากการทำแบบฝึกหัดก่อนการใช้คู่มือ
A	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดก่อนการใช้คู่มือ
E_2	แทน	ประสิทธิภาพของคู่มือในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละจากการทำแบบฝึกหัดหลังการใช้คู่มือ
ΣF	แทน	คะแนนรวมของกลุ่มตัวอย่างจากการทำแบบฝึกหัดหลังการใช้คู่มือ
B	แทน	คะแนนเต็มของการทำแบบฝึกหัดหลังการใช้คู่มือ
n	แทน	จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum d$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง
$(\sum d)^2$	แทน	ผลรวมกำลังสองของผลต่างของคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤติการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละชุด จำนวน 18 ชุด และรวมทุกชุดของแต่ละระดับชั้น ตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมวิชาการ 60/60 โดยใช้สูตรคำนวณประสิทธิภาพคู่มือ E_1/E_2
2. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples
3. เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้สูตรการทดสอบค่า t-test for Dependent Samples
4. วิเคราะห์แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละระดับชั้น โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลของการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละชุด จำนวน 18 ชุด และรวมทุกชุดของแต่ละระดับชั้น ซึ่งปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5 , 6 และ 7

ตาราง 5 ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาการุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละชุด และรวมทุกชุด ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (n=25)

คู่มือพัฒนาความเมตตาการุณา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2	$\sum X$	A	E_1	$\sum F$	B	E_2	$E_1/E_2 \times 100$
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4							
1.ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ (มาเลี้ยงปลากันเถอะ)	78	5	62.40	113	5	90.40	69.02
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ (เมื่อสัตว์บาดเจ็บ)	75	5	60.00	112	5	89.60	66.96
3. แบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อน รับประทาน (เพื่อนกันต้องแบ่งกัน)	76	5	60.80	107	5	85.60	71.02
4. แบ่งปันสิ่งของหรืออุปกรณ์ การเรียนรู้ (ขอยืมหน่อย)	75	5	60.00	111	5	88.80	67.56
5.ช่วยรื้อน้องเดินข้ามถนน (ช่วยหน่อย)	75	5	60.00	106	5	84.80	70.75
6.ช่วยคุณครูถือของหนัก (ช่วยฉันที้)	76	5	60.80	114	5	91.20	66.66
รวม	455	5	364	663	5	530.40	68.62

จากตาราง 5 พบว่า ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตาการุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งชุด มีค่าเท่ากับ 68.62 และมีค่าประสิทธิภาพแต่ละชุดดังรายละเอียดต่อไปนี้

คู่มือพัฒนาความเมตตาการุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชุดที่ 1 ด้านการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ (มาเลี้ยงปลากันเถอะ) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 69.02 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 62.40 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 90.40

คู่มือพัฒนาความเมตตาการุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชุดที่ 2 ด้านการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ (เมื่อสัตว์บาดเจ็บ) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 66.96 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 60.00 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 89.60

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชุดที่ 3 ด้านการแบ่งอาหารและขนมให้เพื่อนรับประทาน (เพื่อนกันต้องแบ่งกัน) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 71.02 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 60.80 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 85.60

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชุดที่ 4 ด้านการแบ่งปันสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน (ขอยืมหน่อย) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 67.56 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 60.00 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 88.80

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชุดที่ 5 ช่วยรุ่นน้องเดินข้ามถนน (ช่วยหน่อย) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 70.75 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 60.00 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 84.80

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชุดที่ 6 ช่วยคุณครูถือของ (ช่วยฉันที) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 66.66 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 60.80 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 91.20

ตาราง 6 ประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละชุดและรวมทุกชุด ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (n=28)

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2	$\sum X$	A	E_1	$\sum F$	B	E_2	$E_1 / E_2 \times 100$
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5							
1.ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ (ไม่ทำร้ายสัตว์)	88	5	62.85	117	5	96.80	64.92
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ (เด็กดีมีเมตตา)	95	5	67.85	132	5	94.28	71.96
3. แบ่งปันสิ่งของหรืออุปกรณ์ การเรียนรู้ (สละตัวอักษร)	99	5	70.71	126	5	90.00	78.56
4. สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อ เพื่อนไม่เข้าใจ (เพื่อนจำช่วยฉันที)	90	5	64.28	126	5	90.00	71.42
5.ช่วยรื้อน้องเดินข้ามถนน (ขอบคุณด้วยใจ)	93	5	66.42	123	5	87.85	75.60
6.ช่วยคุณครูถือของ (สองแรงแข่งขัน)	94	5	67.14	126	5	90.00	74.60
รวม	559	5	399.28	754	5	538.57	74.13

จากตาราง 6 พบว่า ประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งชุด มีค่าเท่ากับ 74.13 และมีค่าประสิทธิภาพแต่ละชุดดังรายละเอียดต่อไปนี้

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชุดที่ 1 ด้านการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ (ไม่ทำร้ายสัตว์) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 64.92 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 62.85 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 96.80

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชุดที่ 2 ด้านการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ (เด็กดีมีเมตตา) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 71.96 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 67.85 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 94.28

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชุดที่ 3 ด้านการแบ่งปัน
สิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน (สละตัวอักษร) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 78.56 โดยประสิทธิภาพของ
กระบวนการ เท่ากับ 70.71 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 90.00

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชุดที่ 4 ด้านการ
สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ (เพื่อนจำช่วยฉันที) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 71.42
โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 64.28 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 90.00

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชุดที่ 5 ช่วยรุ่นน้อง
เดินข้ามถนน (ขอบคุณด้วยใจ) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 75.60 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ
เท่ากับ 66.42 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 87.85

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชุดที่ 6 ช่วยคุณครู
ถือของ (สองแรงแข่งขัน) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 74.60 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ
เท่ากับ 67.14 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 90.00

ตาราง 7 ประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละชุดและรวมทุกชุด ของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (n=41)

กลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2	$\sum X$	A	E_1	$\sum F$	B	E_2	$E_1 / E_2 \times 100$
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6							
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ (เด็กเกเร)	156	5	76.00	189	5	92.19	82.43
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ (จะทำอย่างไร)	165	5	80.48	195	5	95.12	84.60
3. ช่วยปลอบใจเมื่อเพื่อนไม่ สบายใจ (ไม่เอานะอย่าคิดมาก)	130	5	63.41	172	5	83.90	75.57
4. ไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความ เดือดร้อน (ไม่ซ้ำเติม)	132	5	64.39	186	5	90.73	70.96
5. ช่วยรื้อน้องเดินข้ามถนน (รุ่นพี่มีน้ำใจ)	127	5	61.95	174	5	84.87	72.99
6. ช่วยคุณครูถือของ (รวบรวมสิ่งของ)	123	5	60.00	171	5	83.41	71.93
รวม	833	5	406.34	1087	5	530.24	76.63

จากตาราง 7 พบว่า ประสิทธิภาพของกลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งชุด มีค่าเท่ากับ 76.63 และมีค่าประสิทธิภาพแต่ละชุดดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 1 ด้านการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ (เด็กเกเร) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.43 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ 76.00 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 92.19

กลุ่มพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 2 ด้านการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ (จะทำอย่างไร) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 84.06 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 80.48 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 95.12

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 3 ด้านการช่วยปลอบใจเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ (ไม่เอาจะอย่าคิดมาก) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 75.57 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 63.41 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 83.90

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 4 ด้านการไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน (ไม่ซ้ำเติม) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 70.96 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 64.39 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 90.73

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 5 ช่วยรุ่นน้องเดินข้ามถนน (รุ่นพี่มีน้ำใจ) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 72.99 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 61.95 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 84.87

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชุดที่ 6 ช่วยคุณครูถือของหนัก (รวบรวมสิ่งของ) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 71.93 โดยประสิทธิภาพของกระบวนการ เท่ากับ 60.00 ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ เท่ากับ 83.41

2. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples

ตาราง 8 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (n = 25)

ความเมตตากรุณา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	t
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	ก่อนการทดลอง	3.12	1.23	78			
	หลังการทดลอง	4.52	.77	113	35	70	4.85*
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	ก่อนการทดลอง	3.00	.95	75			
	หลังการทดลอง	4.48	.71	112	37	74	6.38*
3. แบ่งอาหารและขนมให้เพื่อนรับประทาน	ก่อนการทดลอง	3.04	1.02	76			
	หลังการทดลอง	4.28	.89	107	31	62	7.96*
4. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	ก่อนการทดลอง	3.00	.76	75			
	หลังการทดลอง	4.44	.50	111	36	72	8.27*
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	ก่อนการทดลอง	3.00	.91	75			
	หลังการทดลอง	4.24	.87	106	31	62	5.49*
6. ช่วยคุณครูถือของ	ก่อนการทดลอง	3.04	.88	76			
	หลังการทดลอง	4.56	.50	114	38	76	7.26*
รวม	ก่อนการทดลอง	18.20	5.77	455			
	หลังการทดลอง	26.52	4.26	663	208	416	10.20*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 8 พบว่า ความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น

ตาราง 9 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ก่อนและหลังการพัฒนาความเมตตา
 กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (n=28)

ความเมตตากรุณา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	t
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	ก่อนการทดลอง	3.14	.84	88			
	หลังการทดลอง	4.32	.81	121	33	66	7.61*
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับ บาดเจ็บ	ก่อนการทดลอง	3.57	1.23	95			
	หลังการทดลอง	4.71	.65	132	37	74	4.56*
3. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรือ อุปกรณ์การเรียน	ก่อนการทดลอง	4.10	1.03	99			
	หลังการทดลอง	4.50	.69	126	27	54	3.66*
4. สอนการบ้านแก่เพื่อนที่ไม่ เข้าใจ	ก่อนการทดลอง	3.21	.99	90			
	หลังการทดลอง	4.50	.50	126	36	72	6.27*
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	ก่อนการทดลอง	4.10	.91	93			
	หลังการทดลอง	4.39	.78	123	30	60	2.12*
6. ช่วยคุณครูถือของหนัก	ก่อนการทดลอง	3.96	1.29	94			
	หลังการทดลอง	4.60	.68	126	32	64	3.73*
รวม	ก่อนการทดลอง	22.08	6.30	559			
	หลังการทดลอง	26.93	4.14	754	195	390	9.87*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า ความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 5 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตา
 กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าคู่มือพัฒนา

ความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 มีความเมตตา
กรุณาเพิ่มขึ้น

ตาราง 10 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ก่อนและหลังการพัฒนาความเมตตา
กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (n=41)

ความเมตตากรุณา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	t
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	ก่อนการทดลอง	3.80	.81	156			
	หลังการทดลอง	4.60	.58	189	33	66	7.21*
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับ บาดเจ็บ	ก่อนการทดลอง	4.02	.72	165			
	หลังการทดลอง	4.75	.43	195	30	60	7.39*
3. ช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่ สบายใจ	ก่อนการทดลอง	3.17	.89	130			
	หลังการทดลอง	4.19	.84	172	42	84	8.30*
4. ไม่ซ้ำเติมเพื่อที่ได้รับความ เดือดร้อน	ก่อนการทดลอง	3.21	1.10	132			
	หลังการทดลอง	4.53	.71	186	54	108	7.20*
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	ก่อนการทดลอง	3.09	1.13	127			
	หลังการทดลอง	4.24	.88	174	47	94	7.06*
6. ช่วยคุณครูถือของหนัก	ก่อนการทดลอง	3.00	1.00	123			
	หลังการทดลอง	4.17	.83	171	48	96	6.03*
รวม	ก่อนการทดลอง	20.29	5.67	833			
	หลังการทดลอง	26.48	4.29	1078	254	508	11.27*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 พบว่า ความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น

3. เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากฎา ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้สูตรการทดสอบค่า t-test for Dependent Samples

ตาราง 11 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากฎา ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของ นักเรียน ช่วงชั้นที่ 2	n	$\bar{X}$	S.D.	Σx	$(\Sigma d)^2$	t
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4						
คะแนนแบบวัดก่อนพัฒนา	25	3.68	.74	2347	730	2.49*
คะแนนแบบวัดหลังพัฒนา	25	4.16	.74	3077		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5						
คะแนนแบบวัดก่อนพัฒนา	28	3.57	.57	2803	736	6.01*
คะแนนแบบวัดหลังพัฒนา	28	4.46	.50	3539		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6						
คะแนนแบบวัดก่อนพัฒนา	41	3.63	.88	4174	815	4.80*
คะแนนแบบวัดหลังพัฒนา	41	4.36	.82	4989		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 11 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากฎาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6) หลังการทำแบบวัดความเมตตากฎาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สูงกว่าก่อนการทำแบบวัดความเมตตากฎาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6) มีความเมตตากฎาเพิ่มขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการทำแบบวัดความเมตตากฎา 3.68 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากฎาหลังการทำแบบวัดความเมตตากฎา 4.16

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากฎาก่อนการทำแบบวัดความเมตตากฎา 3.57 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากฎาหลังการทำแบบวัดความเมตตากฎา 4.46

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากรุณาก่อนการทำแบบวัด
ความเมตตากรุณา 3.63 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากรุณาหลังการทำแบบวัดความเมตตา
กรุณา 4.36

4. วิเคราะห์แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตาการุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 รวมทุกด้านของแต่ละระดับชั้น โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือ
พัฒนาความเมตตาการุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (n=25)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	4.48	.65	มากที่สุด
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	4.56	.65	มากที่สุด
3. แบ่งอาหารและขนมให้เพื่อนรับประทาน	4.16	.62	มาก
4. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	4.72	.54	มากที่สุด
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	4.36	.63	มากที่สุด
6. ช่วยคุณครูถือของหนัก	4.52	.71	มากที่สุด
รวม	4.46	.63	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 12 พบว่า ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตาการุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.16-4.72 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง .54 -.71 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจในการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาการุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาหลังกิจกรรม กิจกรรมมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ที่มุ่งพัฒนาความเมตตาการุณาของนักเรียน เนื้อหา มีความสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนให้เกิดความเมตตาการุณา เวลาที่ใช้เหมาะสมกิจกรรม การเรียนและเนื้อหา กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสมให้เป็นผู้ที่มีความเมตตาการุณา ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัดและแบบประเมินอ่านง่าย คำสั่งชัดเจน และเข้าใจง่าย สื่อที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจหลากหลาย กิจกรรมและใบงานที่นักเรียนทำ ไม่ยากเกินไปสามารถทำได้ทันเวลา การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการกระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างแท้จริง และที่สำคัญนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (n=28)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	4.89	.31	มากที่สุด
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	4.68	.61	มากที่สุด
3. แบ่งปันสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	4.68	.61	มากที่สุด
4. สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	4.86	.35	มากที่สุด
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	4.75	.51	มากที่สุด
6. ช่วยคุณครูถือของหนัก	4.86	.35	มากที่สุด
รวม	4.78	.46	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 13 พบว่า ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.68-4.89 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง .31-.61 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจในการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตาทางศาสนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาหลังกิจกรรม กิจกรรมมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ที่มุ่งพัฒนาความเมตตาทางศาสนาของนักเรียน เนื้อหา มีความสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนให้เกิดความเมตตาทางศาสนา เวลาที่ใช้เหมาะสมกิจกรรม การเรียนและเนื้อหา กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและ กล้าแสดงความคิดเห็น กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสมให้เป็นผู้ที่มีความเมตตาทางศาสนา ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัดและแบบประเมินอ่านง่าย คำสั่งชัดเจน และเข้าใจง่าย สื่อที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจหลากหลาย กิจกรรมและใบงานที่นักเรียนทำ ไม่ยากเกินไปสามารถทำได้ทันเวลา การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการกระทำ ของนักเรียนอย่างแท้จริง นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างแท้จริง และที่สำคัญนักเรียนสามารถ นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	4.56	.50	มากที่สุด
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	4.46	.63	มากที่สุด
3. ช่วยปลอบใจเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ	4.80	.40	มากที่สุด
4. ไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน	4.71	.46	มากที่สุด
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	4.66	.61	มากที่สุด
6. ช่วยคุณครูถือของหนัก	4.71	.46	มากที่สุด
รวม	4.65	.51	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตาราง 14 พบว่า ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.46-4.80 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง .40-.63 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจในการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาหลังกิจกรรม กิจกรรมมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ที่มุ่งพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน เนื้อหา มีความสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา เวลาที่ใช้เหมาะสมกิจกรรม การเรียนและเนื้อหา กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสมให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัดและแบบประเมินอ่านง่าย คำสังชัดเจน และเข้าใจง่าย สื่อที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจหลากหลาย กิจกรรมและใบงานที่นักเรียนทำ ไม่ยากเกินไปสามารถทำได้ทันเวลา การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการกระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างแท้จริง และที่สำคัญนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
3. เพื่อเปรียบเทียบความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือ

พัฒนาความเมตตากรุณา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ได้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษา ครูประจำชั้น ครูแนะแนว ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการนำคู่มือไปใช้เพื่อพัฒนาและปลูกฝังความเมตตากรุณาให้มีในตัวนักเรียน เพื่อต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ นอกจากนั้นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างคู่มือพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง จำนวน 148 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย โดยใช้วิธีจับฉลากหมายเลขห้อง ได้ดังนี้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 มีนักเรียนจำนวน 25 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 มีนักเรียนจำนวน 28 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีเพียงห้องเดียวจึงนำมาศึกษาทั้งหมด จำนวน 41 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

สมมติฐานในการวิจัย

ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความแตกต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วย
 - 2.1 โปรแกรมการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
 - 2.2 แบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
 - 2.3 แบบประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมที่ใช้พัฒนาความเมตตากรุณา

ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ผู้วิจัยนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ห้องเรียนละ 8 ครั้ง เป็นเวลา 8 วัน วันละ 3 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 1 คาบ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลอง การทดลองเริ่มตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 สิ้นสุดวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ขั้นตอนในการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มี 8 ขั้นตอนดังนี้

1. ก่อนนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ไปใช้ ผู้วิจัยวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน โดยใช้แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. ขั้นทดสอบความรู้ก่อนพัฒนา ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา เพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความเมตตากรุณามากน้อยเพียงใด ก่อนจะนำเข้าสู่การพัฒนา
3. ขั้นนำเข้าสู่การพัฒนา ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความเมตตากรุณา โดยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการสนทนาตอบโต้ จากนั้นผู้วิจัยจึงชี้แจงและทบทวนวัตถุประสงค์ของการพัฒนาความเมตตากรุณาเพื่อให้เด็กนักเรียนเข้าใจตรงกัน

4. ขั้นตอนการพัฒนา ผู้วิจัยนำเทคนิคที่เลือกไว้เข้ามาใช้ในการทำกิจกรรม โดยชี้แจงให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามกฎ กติกา และวิธีปฏิบัติ

5. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและช่วยกันสรุปเรื่องที่พัฒนา โดยการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแสดงความคิดเห็น โดยเน้นคุณค่าของความเมตตากรุณา ด้านนั้น ๆ ทั้งที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ตลอดทั้งการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

6. ขั้นทดสอบความรู้หลังพัฒนา ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดหลังพัฒนาความเมตตากรุณาโดยใช้แบบฝึกหัดชุดเดียวกับแบบฝึกหัดก่อนพัฒนา เพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตากรุณามากน้อยเพียงใดหลังจากได้รับการพัฒนาแล้ว

7. ขั้นประเมินผล ผู้วิจัยให้นักเรียนประเมินความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณา และผู้วิจัยประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน

8. หลังจากการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา ผู้วิจัยได้วัดความเมตตากรุณาของนักเรียนโดยใช้แบบวัดความเมตตากรุณา ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบวัดความเมตตากรุณาที่ให้นักเรียนทำก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. หาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละชุด จำนวน 18 ชุด และรวมทุกชุดของแต่ละระดับชั้น ตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมวิชาการ 60/60 โดยใช้สูตรคำนวณประสิทธิภาพคู่มือ E_1/E_2

2. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านโดยใช้สถิติ t -test for Dependent Samples

3. เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้สูตรการทดสอบค่า t -test for Dependent Samples

4. วิเคราะห์แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละระดับชั้น โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นสื่อผสมเพื่อช่วยให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เทคนิคที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม ได้แก่ การใช้บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และการใช้เกม ซึ่งกระบวนการในการดำเนินการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ ขั้นสรุปและประยุกต์ และขั้นประเมินผล ซึ่งทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น

2. หาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละชุด จำนวน 18 ชุด และรวมทุกชุดของแต่ละระดับชั้น ตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมวิชาการ 60/60 โดยใช้สูตรคำนวณประสิทธิภาพคู่มือ E_1/E_2 พบว่า ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละระดับชั้นมีค่าอยู่ระหว่าง 68.62-76.63 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 รวมทุกชุด มีค่าเท่ากับ 68.62

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 รวมทุกชุด มีค่าเท่ากับ 74.13

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 รวมทุกชุด มีค่าเท่ากับ 76.63

3. เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและรวมทุกด้านโดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples พบว่า คะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) หลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ทำให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น

4. เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้สูตรการทดสอบค่า t-test for Dependent Samples พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) หลังการทำ

แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สูงกว่าก่อนการทำแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความก่อนการทำแบบวัดความเมตตากรุณา 3.68 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากรุณาหลังการทำแบบวัดความเมตตากรุณา 4.16

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากรุณาก่อนการทำแบบวัดความเมตตากรุณา 3.57 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากรุณาหลังการทำแบบวัดความเมตตากรุณา 4.46

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากรุณาก่อนการทำแบบวัดความเมตตากรุณา 3.63 มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความเมตตากรุณาหลังการทำแบบวัดความเมตตากรุณา 4.36

5. การวิเคราะห์แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แยกแต่ละระดับชั้น โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 4.16 - 4.72 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานแต่ละด้านอยู่ระหว่าง .54 - .71 แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 4.68 - 4.89 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานแต่ละด้านอยู่ระหว่าง .31 - .61 แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านอยู่ระหว่าง 4.46 - 4.80 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานแต่ละด้านอยู่ระหว่าง .40 - .63 แสดงว่านักเรียนมีความคิดเห็นพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาหลังกิจกรรม กิจกรรมมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ที่มุ่งพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน เนื้อหา มีความสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา เวลาที่ใช้เหมาะสมกิจกรรมการเรียนละเนื้อหา กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสมให้เป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณา ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัดและแบบประเมินอ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจง่าย สื่อที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจหลากหลาย กิจกรรมและใบงานที่นักเรียนทำไม่ยากเกินไป สามารถทำได้ทันเวลา การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการกระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง และที่สำคัญนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยการสร้างคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลดังนี้

1. หาประสิทธิภาพคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แต่ละด้าน จำนวน 18 ชุด ตามเกณฑ์มาตรฐาน 60/60 โดยใช้สูตรคำนวณประสิทธิภาพ E_1/E_2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ด้านที่ 2 ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน ด้านที่ 3 ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น มีค่าอยู่ระหว่าง 68.62-76.63 แสดงว่า คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่สร้างขึ้นนั้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี และกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ดังนั้นนักเรียนจึงสามารถนำสิ่งที่ได้จากการร่วมกิจกรรมไปพัฒนาตนเองและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและอนาคตได้ และในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิค เกม กรณีตัวอย่าง และบทบาทสมมติ

ทั้งนี้ในระยะแรกของการดำเนินกิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และเข้าร่วมทำกิจกรรม แต่หลังจากทำกิจกรรมไป 2-3 ครั้งนักเรียนจะกล้าแสดงออกมากขึ้น และสิ่งสำคัญ ที่ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้นคือเทคนิคที่มีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริมและกระตุ้นนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ได้แก่ เทคนิคเกม ดังที่ พีระพงศ์ บุญศิริ (2536:11) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเกมไว้ว่า เกมช่วยให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้ค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยตนเอง เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุกุล มโนชัย (2536:87) ที่ได้ทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดทรัพย์สโมสร กรุงเทพมหานคร ผลจากการวิจัย พบว่า การสอนโดยใช้กิจกรรมเกมทำให้นักเรียนมีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างจากการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแผนการสอนของกรมวิชาการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนั้นเทคนิคกรณีตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในกิจกรรม เป็นเหตุการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้นักเรียนศึกษา จากนั้นให้นักเรียนวิเคราะห์แยกแยะประเด็นปัญหา รู้จักตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ เปิดโอกาสให้อภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้สึกเจตคติของกันและกัน จากการนำกรณีตัวอย่างมาใช้ส่งผลให้นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น ดังนั้นกรณีตัวอย่างจึงเป็นเทคนิคที่ช่วยพัฒนาให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น สอดคล้อง กับงานวิจัยของ ชัยรัตน์ จิตต์บรรเทา (2538:67) ที่ได้ทำการทดลองเรื่อง ผลการใช้สถานการณ์จำลองและกรณีตัวอย่างที่มีต่อความมีน้ำใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนวัดบ่อ จังหวัดนนทบุรี พบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้สถานการณ์จำลองและกรณีตัวอย่าง มีความมีน้ำใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิจัยครั้งนี้ยังใช้เทคนิคบทบาทสมมติเข้ามาใช้ในกิจกรรม ซึ่งทำให้นักเรียนทุกคน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม คือ เป็นทั้งผู้แสดงและผู้ชม นักเรียนได้สมมติตัวเองเป็นตัวแสดงในการ แก้ปัญหากับสถานการณ์ที่กำหนดให้ ทำให้เด็กมีความกระตือรือร้นอยากเข้ามามีส่วนร่วม ผู้วิจัย มีบทบาทกระตุ้นให้นักเรียนได้คิด ช่วยให้นักเรียนได้สนใจที่จะร่วมกิจกรรม นักเรียนมีอิสระในการ ตัดสินใจโดยการใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ช่วยให้บรรยากาศในการแสดงบทบาทสมมติ น่าสนใจยิ่งขึ้น หลังการแสดงจบก็ให้นักเรียนสรุปอภิปรายร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นการสะท้อนข้อมูลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี ใจดี (2538:41) ให้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนร่วมกับนักเรียนปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชายหญิงที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนร่วมในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเวตะวันธรรมवास กรุงเทพมหานคร ผลจากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา อินทปัญญา (2538:53) ได้ทำการวิจัย เรื่องผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดเวตะวันธรรมवास กรุงเทพมหานคร ผลจากการศึกษาพบว่า การสอนโดยใช้ บทบาทสมมติทำให้นักเรียนมีมารยาทในชั้นเรียนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

2. จากการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาในแต่ละระดับชั้น แยกแต่ละด้านและ รวมทุกด้าน โดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลัง การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น หลังจากการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สามารถพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนได้ โดยสามารถสังเกตจาก คะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผลคะแนนที่ได้จะเห็นได้ว่าคะแนนแบบฝึกหัดหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 มีคะแนนเพิ่มขึ้นจากคะแนนก่อนทำแบบฝึกหัดอย่างเห็นได้ชัด ผลจากคะแนน การทำแบบฝึกหัด สามารถนำมาวัดความรู้ของนักเรียนได้ จึงทำให้นักเรียนมีโอกาสดูตรวจสอบ ความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเอง อันเป็นส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการ ร่วมกิจกรรม

3. จากการเปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้สถิติ t-test for Dependent Samples พบว่า ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน

ช่วงชั้นที่ 2 คะแนนที่ได้จากการทำแบบวัดความเมตตากรุณา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ทำให้นักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จีรุตม์ ล้วนกลิ่นหอม (2548:95) ได้ทำการศึกษา การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัดพุทธบูชา เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร ผลจากการศึกษาพบว่า ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม สามารถพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้จากการทำแบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของแต่ละระดับชั้นพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาหลังกิจกรรม กิจกรรมมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ที่มุ่งพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน เนื้อหา มีความสอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา เวลาที่ใช้เหมาะสมกิจกรรมการเรียนและเนื้อหา กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสมให้เป็นผู้ที่มีความเมตตา กรุณา ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัดและแบบประเมินอ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจง่าย สื่อที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจหลากหลาย กิจกรรมและใบงานที่นักเรียนทำไม่ยากเกินไป สามารถทำได้ทันเวลา การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการกระทำของนักเรียน อย่างแท้จริง นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง และที่สำคัญนักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน

จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถช่วยให้นักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น โดยความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แตกต่างกัน ดังมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัย ได้ศึกษาถึงพัฒนาการของนักเรียนและเทคนิคต่างๆเข้ามามีใช้ในการทำกิจกรรม คือ เทคนิคเกม กรณีตัวอย่าง และบทบาทสมมติ ซึ่งผลการทดลองนักเรียนมีความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น และเทคนิคที่นำมาใช้ก็ยังส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย เนื่องจากนักเรียนทุกคน ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ รวมทั้งผู้วิจัยได้สอดแทรกความรู้ตามจุดประสงค์ในทุกขั้นตอนของกิจกรรม นอกจากนั้นผู้วิจัยยังให้การเสริมแรงโดยการชมเชยและให้รางวัลตามโอกาสที่เหมาะสม ทำให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยมีการแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกที่แสดงถึงความเมตตากรุณา จึงทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตากรุณาเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ เพื่อต้องการให้นักเรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมและนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์

1.2 ขณะที่นักเรียนทำแบบฝึกหัดหรือแบบวัดความเมตตากรุณา ควรจัดให้นักเรียนนั่งห่างกันในระยะที่เหมาะสม ป้องกันการถามหรือลอกคำตอบ เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1.3 การนำคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ไปใช้ ควรพิจารณาความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมและคอยดูแลนักเรียนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง

1.4 ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาความเมตตากรุณา โดยจัดกิจกรรมให้หลากหลาย เทคนิคที่นำมาใช้จะต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียนแต่ละช่วงวัย

1.5 ควรให้ความรู้และฝึกอบรมแก่ครูผู้สอนที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอเกี่ยวกับเทคนิคการใช้บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง เกม และเทคนิคอื่นๆ ก่อนนำไปใช้จริง

1.6 ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา และด้านอื่นๆ ให้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียนและความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นนั้นๆ

1.7 ในการทำกิจกรรมทุกครั้งควรคำนึงถึงจำนวนนักเรียนผู้เข้าร่วม ไม่ควรมากหรือน้อยจนเกินไป เพราะจะทำให้การพัฒนาความเมตตากรุณาไม่มีประสิทธิภาพ

1.8 ในการพัฒนาความเมตตากรุณาหรือพฤติกรรมด้านอื่นๆ ควรมีรางวัลให้แก่นักเรียนบ้างตามความเหมาะสม เพื่อดึงความสนใจและให้กำลังใจแก่นักเรียน ในการแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้เทคนิคอื่นๆ เช่น การใช้เทคนิคแม่แบบ สถานการณ์จำลอง กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การใช้เพลง ชุดวีดีโอการสอน เป็นต้น

2.2 ข้อคำถามในแบบวัดและแบบฝึกหัดก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ไม่ควรเป็นคำถามในลักษณะชี้แนะหรือนำทาง ที่ช่วยในการตอบคำถาม และควรมีข้อคำถามในลักษณะคำถามปลายเปิดด้วย

2.3 ควรมีการติดตามผลหลังเสร็จสิ้นการพัฒนาความเมตตากรุณาเป็นระยะ ๆ เช่น 1 เดือน 2 เดือน เพื่อดูความคงทนของพฤติกรรมความเมตตากรุณาว่าไปในทิศทางใด

2.4 ควรมีการนำเทคนิคในคู่มือพัฒนาความเมตตา กรุณา ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมด้านอื่น ๆ เช่น ความเพียร ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีน้ำใจ ความเสียสละ ความมีวินัย ฯลฯ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก จันทขจร. (2532). *คู่มือพุทธศาสนิกชน ครู อาจารย์ และผู้บริหารโรงเรียน ประมวลธรรมะและแนวทางการปฏิบัติเพื่อชีวิตที่ดีสำหรับทุกคน เพื่อการศึกษาปฏิบัติธรรมและการจัดกิจกรรมด้านพระพุทธศาสนา*.
- กรมวิชาการ. (2543). *คู่มือพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิตระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.
- กรมวิชาการ. (2545). *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- บุญศรี คำชาย. (2540). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : DESKTOP ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิก พรินติ้ง.
- คงศักดิ์ เจริญรักษ์. (2525). *เกมส์108*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2522). *รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน :โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2530). *เอกสารคำสอนวิชาแนะแนว 313 กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน (Group Work in School)*. ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรวพร ธรณินทร์. (2532). *เกมส์นก*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- จรินทร์ ธานีรัตน์. (2542). *เกมส์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- จริยา นวลนิรันดร์. (2543, พฤษภาคม - สิงหาคม). *เมตตากรุณาทำให้เกิดความเท่าเทียมกันจริงหรือเปรียบเทียบทัศนะของนิทานกับพระพุทธเจ้า*. วารสารพุทธศาสนศึกษา. 7(2) : 36 -47.
- จิรัฐ ล้วนกลิ่นหอม. (2548). *การสร้างชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชม ภูมิภาค. (2525). *บทความวิทยุกระจายเสียง การศึกษาเพื่อคุณธรรม*. กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย.
- ชรัยนาท จิตต์บรรเทา. (2538). *ผลการเปรียบเทียบการใช้สถานการณ์จำลองและกรณีตัวอย่างที่มีต่อความมั่นใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบ่อ (หน่ววิทยา) อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ช่อลัดดา ขวัญเมือง. (2541). *กิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่วิทย์พัฒน์ จำกัด.
- ชำเลื่อง วุฒิจันทร์. (2524). *หลักการปลูกฝังศีลธรรมและจริยธรรมแก่นักเรียน*. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2546). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ณัฐพงษ์ เจริญพิทย. (2542). *การวัดผลการเรียนวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตร และการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณิชาภา เจริญรุ่งเรืองชัย. (2547). *คู่มือการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียน ความนิยมพลวิทยาคม*. สารนิพนธ์ กศ.ม.(บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524). *จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด..(2538). *ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ต้องจิตต์ ทะสุวรรณ. (2538). *การเปรียบเทียบผลการใช้เทคนิคแม่แบบหุ่นมือกับการใช้ บทบาทสมมุติที่มีความเมตตาครูของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน การัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ถาวร รุ่งอัสดา. (2547). *คู่มือการนิเทศการศึกษาในวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม*. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แหมมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การ ปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เสริมสิน พรี่เพรส ชิสเต็ม.
- เทพวาทน์ หอมสนิท. (2520). *เกม*. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ธ. ธรรมศรี. (2515). *ชาวพุทธควรรู้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงเชียงจงเจริญ.
- ธรรมนันทิกา แจ่งสว่าง. (2547). *ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาท สมมติกับตัวแบบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรม ศาสตร์ประยุกต์*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นันทสาร สีสลับ. (2544, มกราคม-กุมภาพันธ์). *เมตตาธรรมคำจุลโลก*. วารสารเพื่อปลูกฝัง ศีลธรรมแก่สถาบันครอบครัวและสถาบันศึกษา. 34(229) : 16-24
- บันลือ พฤกษ์วัน. (2537). *เทคนิคและประสบการณ์การเรียนตำราทางวิชาการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

- บุญมี แทนแก้ว. (2539). *จริยศาสตร์ (ETHICH)*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอ เอสพริ้นติ้งเฮาส์.
- ประภาศรี สีหอำไพ. (2540). *พื้นฐานการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประยงค์ สวรรณบุบผา. (2547, กรกฎาคม - กันยายน). *ความรักสากล*. วารสารเพื่อปลูกฝังศีลธรรมแก่สถาบันครอบครัวและสถาบันศึกษา. 37(248) : 56
- ประสาธน์ หลีกศิลา และคณะ. (2525). *สังคมวิทยาและศีลธรรม*. กรุงเทพฯ.
- ปราชญา กล้าหาญ. (2544). *คุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ : บริษัทเยลโล่การพิมพ์ (1988) จำกัด.
- ปริศนา จันทัด. (2547). *คู่มือการให้คำปรึกษาสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยเทคนิคราชบุรี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2542). *เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผกา สัตยธรรม. (2544). *คุณธรรมของครู*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พจนันท์ ไวยยานนธ์. (2541). *ผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วัดสุวรรณารามวิทยาสถา จังหวัดชลบุรี*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรม ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 10.
- พระราชสุทธิญาณมงคล. (2544). *ธัมมโฆวาท 599 คติธรรมนำชีวิตสู่ความสุข*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พระพุทธศาสนาประกาศ.
- พีระพงศ์ บุญศิริ และคณะ. (2536). *เกม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- พิน ดอกบัว. (2542). *พระพุทธศาสนากับคนไทย*. กรุงเทพฯ : โสภณการพิมพ์.
- ภิกษุญเณ เจนเจริญวงศ์. (2530). *การเปรียบเทียบพัฒนาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียนจากการอ่านหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกและทางลบ*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มงคล ชื่นชม. (2545). *คู่มือการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ยุพา นันทไชย. (2541). *จริยธรรมและจรรยาบรรณสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- รังสรรค์ แสงสุข; และคณะ. (2544). *ความรู้คู่คุณธรรม (Knowledge and morality)*.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แรมสมร อยู่สถาพร. (2538). *เทคนิคและวิธีการสอนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). *สถิติทางการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์สุวิริยาสาน.
- วนิดา ขำเขียว. (2544). *บทวิพากษ์ว่าด้วยเรื่องความเมตตาของพระพุทธศาสนา*. วารสาร
มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์: หน้า 15-19.
- วรวรรณนี้ ราชสงฆ์. (2541). *ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้บทบาท
สมมติที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จังหวัดพัทลุง*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- ศกรินทร์ สุวรรณโรจน์. (2535). *เส้นทางก้าวหน้าของข้าราชการครู : คู่มือการทำผลงาน
วิชาการ*. กรุงเทพฯ : ประดิพัทธ์การพิมพ์.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (2542). *รายงานการศึกษาวิจัย : การศึกษารูปแบบและ
วิธีการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม (A STUDY ON MODELS AND METHODS
OF ETHICS DEVELOPMENT)*.
- สนวน ลีทอลิต. (2528). *การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความเมตตาคุณา ระดับ
นักศึกษาพยาบาล*. ปรินิพนธ์ กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา) กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย พุ่มพิมล. (2525). *การทดลองสอนความเมตตาคุณาแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทาง
สติปัญญาแตกต่างกันโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะ
แนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก. (2532). *ทศบารมี
ทศพิธราชธรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2530). *การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์.
- สมพร สุทัศน์ย์, ม.ร.ว. (2531). *จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สมพล ศักดิ์ทวีกุลกิจ. (2546). *คู่มือจัดกิจกรรมด้านยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สมมาตร ประสูวรรณ์. (2545). *การพัฒนาคู่มือครูในโรงเรียนทหารช่าง*. สารนิพนธ์.กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมาพร สามเตี้ย. (2545). *พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการเล่นเกมทางภาษา*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม.(การศึกษาปฐมวัย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุชา จันทน์เอม. (2542). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุดใจ บุญอารี. (2541). *การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม:ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- สุพา แสงพรหม. (2545). *การเปรียบเทียบผลการใช้บทบาทสมมติและการใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดจันทร์ สโมสร์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุมาลี ใจดี. (2538). *ผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2545). *19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. พิมพ์ครั้งแรก . กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ ก้องฮา. (2532). *การศึกษาเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษาเพื่อยกระดับเหตุผลจริยธรรม โดยใช้วิธีการแสดงบทบาทสมมติและการขีดหนึ่งตะลุงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานประถมศึกษา จังหวัดสงขลา*. ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). *เทคโนโลยีการศึกษา*. ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- แสงเดือน ทวีสิน. (2545). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ไทยเสี่ยงการพิมพ์.

- โสภิน ศรีสุวรรณวัฒนา. (2538). *ผลการเปรียบเทียบผลของการใช้สถานการณ์จำลองกับการใช้กรณีตัวอย่างที่มีต่อทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุนทรินทร์ จังหวัดสุรินทร์*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อนุกุล มโนชัย. (2536). *การเปรียบเทียบการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในวิชาจริยศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยกิจกรรมเกมกับการสอนโดยใช้กิจกรรมตามแผนการสอนของกรมวิชาการ*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษา ประถม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจจิมา จินวาลา. (2535). *การเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มและกรณีตัวอย่างที่มีต่อความรับผิดชอบต่อโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองเสือน้อย กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม.(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉริยาภรณ์ ยิ้มแย้ม. (2543). *การศึกษาผลการสอนโดยใช้แบบเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัสวิน นันทะแสง. (2542). *การสร้างหนังสือการดูเรื่องความเสียสละความเมตตากรุณา กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*. ปรินิพนธ์.กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. อัดสำเนา.
- อารี ธีระจิตร. (2534). *การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษา อินทปัญญา. (2538). *ผลการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดราชบุรณรังสรรค์ อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- เอกวุฒิ ไกรมาก. (2541). *การสร้างคู่มือในการจัดหาและใช้ประโยชน์วิทยากรท้องถิ่นสอนวิชาช่วงอุตสาหกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา*. ปรินิพนธ์. กศ.ม.(อุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Shaftel,Fannie R.& George Shaftel. (1967). *Role playing for Social Value:Decision making in the Social studies*.Englewood Cliffe, New Jersey Prentice-Hall.

- Biskin,Donald S. and Kenneth Hoskinson. (1977,Apri). ***An Experimental test of the Effect of structure Discussions of Moral Dilemmas Found in Children is Literatures on Moral Reasoning.*** The Elementary School Journal. 77(5) : 407-418.
- Good,Certer V. (1973). ***Dictionary of Education.*** New York : McGraw-Hill Book Company.
- Mays,Eileen M. (1975,August). ***An Investigation of the Relationship of Moral and Cognitive Mode of thought in Second and Fifth Grade Children.*** Dissertation Abstracts. 36(20) : 6-3048-B.
- Saiman,R,and Domon,W. (1976,June). ***The Necessity (batinsufficiency) of Social Perspeetive Taking for Conceptions Of Justice at Three Early Levele.***
In DcPalma,D.J.I Foley,J.M. Moral Development. 51(13) : 73.
- Tayler,John L. & Rex Wolfod. (1974). ***Simulation in the Classroom.*** Middlesex, Marmons Worth; Denguin Book.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ก

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

- คู่มือครู
- ตารางโปรแกรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- กิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- แบบฝึกหัดก่อนและแบบฝึกหัดหลังใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- แบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- แบบวัดก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
(คู่มือครู)

จัดทำโดย
สายไหม ศรีโกคา

ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตุลาคม 2549

คำนำ

คู่มือพัฒนาความเมตตาภาวนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความเมตตาภาวนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ซึ่งภายในคู่มือพัฒนาความเมตตาภาวนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ประกอบด้วยรายละเอียดในการจัดกิจกรรมพัฒนาความเมตตาภาวนา คือ เรื่อง ชื่อกิจกรรม สาระสำคัญ เวลา วัตถุประสงค์ อุปกรณ์ กระบวนการ และการประเมินผล เพื่อให้ครูได้ศึกษาถึงขั้นตอนและวิธีการใช้คู่มือ พร้อมทั้งให้ครูได้เตรียมตัวจนเกิดความมั่นใจว่าสามารถดำเนินกิจกรรมพัฒนาตามกระบวนการของคู่มือพัฒนาความเมตตาภาวนา ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

ผู้จัดทำขอขอบคุณ ผศ.ดร.ทศพร มณีศรีขำ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อาจารย์ไพศาล อ้นประเสริฐ อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง และอาจารย์ละออง ล่องแก้ว ที่ได้กรุณาตรวจสอบ และให้คำแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งคู่มือพัฒนาความเมตตาภาวนาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 และคู่มือครูนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สายไหม ศรีโกคา

คำชี้แจง

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แบ่งพฤติกรรมที่ต้องการพัฒนา
นักเรียนออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ความเมตตากรุณาต่อสัตว์
2. ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน
3. ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น

แนวทางการจัดกิจกรรม

แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนควรเน้นการมีส่วนร่วมมากกว่าการบรรยาย
โดยจัดให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะ
กระบวนการคิดแบบมีส่วนร่วม การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้
เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจากกิจกรรม ฝึกการปฏิบัติทำให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหา
เป็น เกิดใฝ่รู้ อย่างต่อเนื่อง นำความรู้สู่การปฏิบัติจริง

เทคนิคในการจัดกิจกรรม

เทคนิคที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม ได้แก่

1. เกม
2. การใช้กรณีตัวอย่าง
3. การใช้บทบาทสมมติ

ขั้นตอนการพัฒนา

ขั้นตอนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มี 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่การพัฒนา ผู้วิจัยชี้แจงหรือทบทวนวัตถุประสงค์ของการพัฒนา
ความเมตตากรุณา โดยให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการสนทนา พูดคุย ชักถาม เพื่อให้เกิด
ความเข้าใจตรงกัน

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการพัฒนา ผู้วิจัยชี้แจงกฎ กติกาต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมเพื่อให้
นักเรียนเข้าใจตรงกัน จากนั้นจึงเริ่มดำเนินกิจกรรมโดยเน้นให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้ ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์
อภิปราย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และแสดงความคิดเห็นและช่วยสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม
ร่วมกัน โดยเน้นให้เห็นคุณค่าของความเมตตากรุณาที่มีต่อเพื่อน ต่อบุคคลอื่น และต่อสัตว์ ตลอดจนทั้ง
การนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ผู้วิจัยให้นักเรียนประเมินคุณค่าของกิจกรรมและการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และผู้วิจัยประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรมตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้าย โดยการสังเกตจากพฤติกรรมการแสดงออกและความรู้สึกของนักเรียน ตลอดทั้งการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยบันทึกพฤติกรรมในใบงานของแต่ละกิจกรรม จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกพฤติกรรมเพื่อการพัฒนาความเมตตากรุณา เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป

ข้อควรปฏิบัติสำหรับครูในการจัดกิจกรรม

ข้อควรปฏิบัติสำหรับครูในการจัดกิจกรรม

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นก่อน แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตาม หรือแสดงความคิดเห็นกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ
2. ไม่ควรตัดสินคำตอบหรือเจตคติของผู้เรียนว่าถูกหรือผิดแต่พยายามให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา เขายังมีเหตุผลในการตอบหรือเจตคติของเขา
3. ใช้อารมณ์ขัน หรือแสดงท่าทางด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรทั้งคำพูด น้ำเสียง ท่าทาง
4. สังเกตและบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้เรียนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรม ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก
5. ฟังและสะท้อนความรู้สึกและเรื่องราว (ความคิด) ของคำตอบของผู้เรียนแต่ละคน
6. ใช้คำพูดให้ผู้เรียนคิดเพื่อแก้ปัญหาและหาคำตอบด้วยตัวเองอย่างมีเหตุผล และประเมินความรู้สึกด้วย
7. กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผลเมื่อผู้เรียนกระทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือตอบคำถามได้ถูกต้อง
8. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานกลุ่มร่วมกัน เน้นบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตย ให้มีการเลือกประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม และให้แสดงความคิดเห็นด้วยการใช้เหตุผล จนได้ข้อยุติของกลุ่มโดยใช้วิธีลงคะแนนเสียง
9. สะท้อนค่านิยมของผู้เรียนจากคำตอบที่เป็นเหตุผลของผู้เรียน
10. ถ้าผู้เรียนหาคำตอบไม่ได้หรือแก้ปัญหาบางอย่างไม่ได้ ครูอาจยกตัวอย่างคำตอบของตนนำไป
11. เตรียมอุปกรณ์ ศึกษาเนื้อหา วิธีการดำเนินกิจกรรม ทุกครั้งก่อนที่จะทำกิจกรรม
12. ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติในการร่วมกิจกรรม

ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักเรียนในการร่วมกิจกรรม

การพัฒนาความเมตตากรุณา โดยใช้คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณา นักเรียนควรปฏิบัติตนในการร่วมกิจกรรม ดังนี้

1. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
2. ผู้เรียนพูดได้ครั้งละ 1 คน
3. ขณะที่เพื่อนแสดงความคิดเห็น ถ้าผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็นในทางตรงข้าม

ต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน

4. ผู้เรียนไม่ใช่คำพูดดูถูกซึ่งกันและกันรู้จักแสดงความรู้สึกชื่นชมกันและกัน
5. ผู้เรียนไม่ใช่คำพูดดูถูกตนเอง และรู้จักแสดงความรู้สึกชื่นชมตนเอง
6. ผู้เรียนไม่พูดสอดแทรกขัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูดหรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ
7. ผู้เรียนไม่วิพากษ์วิจารณ์คำตอบของเพื่อนๆ
8. ผู้เรียนแสดงออกด้วยความเต็มใจ

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางคุณของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.4/2	1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง 2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์วิธีดำเนินการของการพัฒนาความเมตตาทางคุณทั้ง 3 ด้านคือ ความเมตตาทางคุณต่อเพื่อน ความเมตตาทางคุณต่อสัตว์ และความเมตตาทางคุณต่อบุคคลอื่น	เกมส์พันซ์ภาพ	เกม	1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายและแนะนำตัวเอง 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการเล่นเกม 2.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 2.3 เริ่มกิจกรรม 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ 3.1 ให้นักเรียนสรุปข้อดีของการทำกิจกรรม 3.2 ผู้วิจัยชี้แจงตารางกำหนดวันเวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตขณะนักเรียนทำกิจกรรม 4.2 สังเกตการร่วมแสดงความคิดเห็นนักเรียนร่วมทำกิจกรรม

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.4/2	2	1. <u>ความเมตตา</u> <u>กรุณาต่อสัตว์</u> ได้แก่ 1.1 ไม่ทำร้าย หรือรังแกสัตว์	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตากรุณาต่อ สัตว์โดยการไม่ทำร้ายหรือ รังแกสัตว์ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึก ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ในการไม่ทำร้ายหรือรังแก สัตว์	มาเสียงปลา กันแกะ	เกม	1. <u>ขั้นนำ</u> 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด เรื่องไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 2. <u>ขั้นดำเนินการ</u> 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.2 อธิบายกติกาการเล่น 2.3 ให้นักเรียนชักถามข้อสงสัย 2.4 เริ่มกิจกรรม 3. <u>ขั้นสรุปและประยุกต์</u> ให้นักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับ ต่อจากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. <u>ขั้นประเมินผล</u> 4.1 สังเกตการสรุปของนักเรียน 4.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องการทำร้าย หรือรังแกสัตว์

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.4/2	3	1.2 ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตาทางอารมณ์ต่อสัตว์โดยการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	เมื่อสัตว์บาดเจ็บ	กรณีตัวอย่าง	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนาชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 แจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่องเมื่อสัตว์บาดเจ็บให้นักเรียนศึกษา 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตการสรุปของนักเรียน 4.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางกายของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	สื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.4/2	4	2. ความเมตตาทางกาย ต่อเพื่อน ได้แก่ 2.1 แบ่งอาหาร หรือขนมให้เพื่อน รับประทานอาหาร	1. เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตาทางกายต่อ เพื่อนโดยการแบ่งอาหาร หรือขนมให้เพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการแบ่ง อาหารหรือขนมให้เพื่อน รับประทานอาหาร	เพื่อนกันต้อง แบ่งกัน	กรณี ตัวอย่าง	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนาชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องแบ่งอาหารและ ขนมให้เพื่อนรับประทานอาหาร 2. ขั้นดำเนินการ แจกเอกสารกรณีตัวอย่างให้นักเรียน ศึกษา 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ขั้นประเมินผล สังเกตความตั้งใจและทำแบบฝึกหัดแบ่ง อาหารและขนมให้เพื่อนรับประทานอาหาร

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.4/2	5	2.2 ให้เพื่อนยืม สิ่งของหรืออุปกรณ์ การเรียน	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตากรุณาต่อ เพื่อนโดยการให้เพื่อนยืม อุปกรณ์การเรียน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการให้ เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์ การเรียน	ขอยืมหน่อย	เกม	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดให้เพื่อนยืมสิ่งของ หรืออุปกรณ์การเรียน 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.2 อธิบายกติกาและให้นักเรียน ซักถามข้อสงสัย 2.3 เริ่มกิจกรรม 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันสรุปประโยชน์ ที่ได้ 4. ขั้นประเมินผล สังเกตความตั้งใจและทำแบบฝึกหัดให้ เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.4/2	6	3. ความเมตตาทางอารมณ์ ต่อบุคคลอื่น ได้แก่ 3.1 ช่วยพารุ่น น้องเดินข้ามถนน	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตาทางอารมณ์ต่อ บุคคลอื่นโดยการช่วยพารุ่น น้องเดินข้ามถนน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการช่วย พารุ่นน้องเดินข้ามถนน	ช่วยหน่อย	กรณี ตัวอย่าง	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดช่วยพารุ่นน้องเดิน ข้ามถนน 2. ขั้นดำเนินการ แจกเอกสารกรณีตัวอย่างให้นักเรียน ศึกษา 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตความตั้งใจ 4.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องช่วยพารุ่นน้อง เดินข้ามถนน

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางอกของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.4/2	7	3.2 ช่วยเหลือ คุณครูถือของหนัก	1. เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตาทางอกต่อ บุคคลอื่นโดยการช่วยเหลือ คุณครูหรือผู้อื่นถือของ 2. เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการ ช่วยเหลือคุณครูหรือบุคคล อื่นถือของหนัก	ช่วยฉันที	เกม	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดช่วยเหลือคุณครูถือ ของหนัก 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.2 อธิบายกติกาและให้นักเรียน ซักถามข้อสงสัย 2.3 เริ่มกิจกรรม 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันสรุปประโยชน์ ที่ได้ 4. ขั้นประเมินผล สังเกตความตั้งใจและทำแบบฝึกหัด ช่วยเหลือคุณครูถือของหนัก

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.4/2	8	ปัจจัยนิเทศ	1. เพื่อให้ให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตาทางอารมณ์ต่อสัตว์ ต่อเพื่อนและต่อบุคคลอื่น 2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม 3. เพื่อให้ให้นักเรียนบอกประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม	-	-	1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันตอบประโยชน์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมจากนั้นให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ 3.1 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3.2 ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียน 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการทำกิจกรรม 4.2 สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.5/2	1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง 2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการของการพัฒนาความเมตตา 3. ด้านคือ ความเมตตา กรุณาต่อเพื่อน ความเมตตา กรุณาต่อสัตว์ และ ความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น	เกมสัมพันธ์ภาพ	เกม	1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายและแนะนำตัวเอง 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการเล่นเกม 2.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 2.3 เริ่มกิจกรรม 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ 3.1 ให้นักเรียนสรุปข้อดีของการทำกิจกรรม 3.2 ผู้วิจัยชี้แจงตารางกำหนดวันเวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตขณะนักเรียนทำกิจกรรม 4.2 สังเกตการร่วมแสดงความคิดเห็นนักเรียนที่ร่วมทำกิจกรรม

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.5/2	2	1. ความเมตตากรุณา ต่อสัตว์ ได้แก่ 1.1 ไม่ทำร้ายหรือ รังแกสัตว์	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตากรุณาต่อ สัตว์โดยการไม่ทำร้ายหรือ รังแกสัตว์ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการไม่ ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	ไม่ทำร้ายสัตว์	กรณี ตัวอย่าง	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด เรื่องไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 2. ขั้นดำเนินการ แจกเอกสารกรณีตัวอย่างให้นักเรียน ศึกษา 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ให้นักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับ ต่อจากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตการสรุปของนักเรียน 4.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องการทำร้าย หรือรังแกสัตว์

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.5/2	3	1.2 ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตา กรุณาต่อสัตว์โดยการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	เด็กดีมีเมตตา	บทบาทสมมติ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 อธิบายกติกา 2.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.3 แจกเอกสารบทบาทสมมติ 2.4 เตรียมสถานที่และให้ออกมาแสดง 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตการสรุปของนักเรียน 4.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางคุณธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.5/2	4	2. ความเมตตาทางคุณธรรม ต่อเพื่อน ได้แก่ 2.1 สอนเพื่อนทำ การบ้านเมื่อเพื่อนไม่ เข้าใจ	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตาทางคุณธรรม เพื่อนโดยการสอนเพื่อนทำ การบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการสอน เพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อน ไม่เข้าใจ	เพื่อนช่วย กันที่ ฉัน	บทบาท สมมติ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนาชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องสอนเพื่อนทำ การบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 อธิบายกติกา 2.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.3 แจกเอกสารบทบาทสมมติ 2.4 เตรียมสถานที่และให้ออกมา แสดง 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ขั้นประเมินผล สังเกตความตั้งใจและทำแบบฝึกหัดเรื่อง สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางคุณของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.5/2	5	2.2 ให้เพื่อนยืม สิ่งของหรืออุปกรณ์ การเรียน	1. เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตาทางคุณต่อ เพื่อนโดยการให้เพื่อนยืม อุปกรณ์การเรียน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการให้ เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์ การเรียน	สละตัวอักษร	การ สร้างคำ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดให้เพื่อนยืมสิ่งของ หรืออุปกรณ์การเรียน 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.2 อธิบายกติกาและให้นักเรียน ซักถามข้อสงสัย 2.3 เริ่มกิจกรรม 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันสรุปประโยชน์ ที่ได้จากกิจกรรม 4. ขั้นประเมินผล สังเกตความตั้งใจในการร่วมกิจกรรมและ ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเรื่องให้เพื่อนยืม สิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาการุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.5/2	6	3. ความเมตตาการุณา ต่อบุคคลอื่น ได้แก่ 3.1 ช่วยพารุณ น้องเดินข้ามถนน	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตาการุณาต่อ บุคคลอื่นโดยการช่วยพารุณ น้องเดินข้ามถนน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการช่วย พารุณน้องเดินข้ามถนน	ขอบคุณด้วยใจ	กรณี ตัวอย่าง	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดช่วยพารุณน้องเดิน ข้ามถนน 2. ขั้นดำเนินการ แจกเอกสารกรณีตัวอย่างให้นักเรียน ศึกษา 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตความตั้งใจ 4.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องช่วยพารุณน้อง เดินข้ามถนน

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.5/2	7	3.2 ช่วยเหลือคุณครู ถือของหนัก	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตากรุณาต่อ บุคคลอื่นโดยการช่วยเหลือ คุณครูหรือผู้อื่นถือของ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการ ช่วยเหลือคุณครูหรือบุคคล อื่นถือของหนัก	สองแรงแข่ง ขัน	กรณี ตัวอย่าง	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดช่วยเหลือคุณครูถือ ของหนัก 2. ขั้นดำเนินการ แจกเอกสารกรณีตัวอย่างให้นักเรียน ศึกษา 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันสรุปประโยชน์ ที่ได้จากกิจกรรม 4. ขั้นประเมินผล สังเกตความตั้งใจและทำแบบฝึกหัด ช่วยเหลือคุณครูถือของหนัก

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางคุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.5/2	8	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตาทางคุณาสัตว์ ต่อเพื่อนและต่อบุคคลอื่น 2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม 3. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม	-	-	1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันตอบประโยชน์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมจากนั้นให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ 3.1 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3.2 ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียน 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการทำกิจกรรม 4.2 สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางคุณธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.6	1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง 2. เพื่อให้ให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการของการพัฒนาความเมตตาทางคุณธรรมทั้ง 3 ด้านคือ ความเมตตาทางคุณต่อเพื่อน ความเมตตาทางคุณต่อสัตว์ และความเมตตาทางคุณต่อบุคคลอื่น	เกมสัมพันธ์ภาพ	เกม	1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายและแนะนำตัวเอง 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการเล่นเกม 2.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 2.3 เริ่มกิจกรรม 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ 3.1 ให้นักเรียนสรุปข้อดีของการทำกิจกรรม 3.2 ผู้วิจัยชี้แจงตารางกำหนดวันเวลา และสถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตขณะนักเรียนทำกิจกรรม 4.2 สังเกตการร่วมแสดงความคิดเห็นนักเรียนร่วมทำกิจกรรม

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.6	2	1. <u>ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ได้แก่</u> 1.1 ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	เด็กเกร	กรณีตัวอย่าง	1. <u>ขั้นนำ</u> 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเรื่องไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 2. <u>ขั้นตอนการ</u> แจกเอกสารกรณีตัวอย่างให้นักเรียนศึกษา 3. <u>ขั้นสรุปและประยุกต์</u> ให้นักเรียนช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. <u>ขั้นประเมินผล</u> 4.1 สังเกตการสรุปของนักเรียน 4.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องการทำร้ายหรือรังแกสัตว์

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.6	3	1.2 ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	1. เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตาต่อสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ 2. เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	จะทำอย่างไร	บทบาทสมมติ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 อธิบายกติกา 2.2 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.3 ส่งตัวแทนมาจับฉลากปัญหา 2.4 เตรียมสถานที่และให้ออกมาแสดงบทบาทสมมติ 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษาจากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตการสรุปของนักเรียน 4.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป6	4	2. ความเมตตาตากรุณา ต่อเพื่อน ได้แก่ 2.1 ช่วยปลอบใจ เมื่อเพื่อนไม่สบายใจ	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตาตากรุณาต่อ เพื่อนโดยการช่วยปลอบใจ เพื่อนเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการช่วย ปลอบใจเมื่อเพื่อนไม่สบาย ใจ	ไม่เอาหน้า คิดมาก	กรณี ตัวอย่าง	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนาชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องช่วยปลอบใจ เมื่อเพื่อนไม่สบายใจ 2. ขั้นดำเนินการ แจกเอกสารกรณีตัวอย่างให้นักเรียน ศึกษา 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ขั้นประเมินผล สังเกตความตั้งใจและทำแบบฝึกหัดเรื่อง ช่วยปลอบใจเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.6	5	2.2. ไม่เข้าใจเพื่อนที่ไม่เข้าใจและที่ได้รับความเมตตาทางอารมณ์ ที่ได้รับความเมตตาทางอารมณ์	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตาทางอารมณ์ เพื่อนโดยการไม่เข้าใจ เพื่อนที่ได้รับความเมตตา ดีต่อ 2. เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการไม่ เข้าใจเพื่อนที่ได้รับความ ดีต่อ	ไม่เข้าใจ	บทบาทสมมติ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องไม่เข้าใจเพื่อนที่ได้รับความเมตตา 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.2 อธิบายกติกา 2.3 แจกเอกสารบทบาทสมมติ 2.3 จัดเตรียมสถานที่และให้ออกมาแสดง 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันสรุปประโยชน์ที่ได้จากกิจกรรม 4. ขั้นประเมินผล สังเกตความตั้งใจในการทำกิจกรรมและให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเรื่องไม่เข้าใจเพื่อนที่ได้รับความเมตตา

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.6	6	3. ความเมตตากรุณา ต่อบุคคลอื่น ได้แก่ 3.1 ช่วยพารุ่น น้องเดินข้ามถนน	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยพารุ่น น้องเดินข้ามถนน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการช่วย พารุ่นน้องเดินข้ามถนน	รุ่นพี่มีน้ำใจ	บทบาท สมมติ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดช่วยพารุ่นน้องเดิน ข้ามถนน 2. ขั้นดำเนินกิจกรรม 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.2 อธิบายกติกา 2.3 แจกเอกสารบทบาทสมมติ 2.3 จัดเตรียมสถานที่และให้ออกมา แสดง 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ให้นักเรียนสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษา จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตความตั้งใจ 4.2 ทำแบบฝึกหัดเรื่องช่วยพารุ่นน้อง เดินข้ามถนน

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตาทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	สื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.6	7	3.2 ช่วยเหลือคุณครู ดีของหนัก	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและ เห็นความสำคัญของการ แสดงความเมตตาทางอารมณ์ต่อ บุคคลอื่นโดยการช่วยเหลือ คุณครูหรือผู้อื่นดีของ 2. เพื่อให้ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ ได้อย่างเหมาะสมในการ ช่วยเหลือคุณครูหรือบุคคล อื่นดีของหนัก	รวบรวมสิ่งของ	เกม	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ 1.2 ทำแบบฝึกหัดช่วยเหลือคุณครูดีของหนัก 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.2 อธิบายกติกาและให้นักเรียน ซักถามข้อสงสัย 2.3 เริ่มกิจกรรม 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ นักเรียนและผู้วิจัยช่วยกันสรุปประโยชน์ ที่ได้จากกิจกรรม 4. ขั้นประเมินผล สังเกตความตั้งใจและทำแบบฝึกหัด ช่วยเหลือคุณครูดีของหนัก

โปรแกรมการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้น	ครั้งที่	เรื่องที่จะพัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	กระบวนการ
ป.6	8	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ต่อเพื่อนและต่อบุคคลอื่น 2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม 3. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม	-	-	1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันตอบประโยชน์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมจากนั้นให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ 3.1 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3.2 ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียน 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการทำกิจกรรม 4.2 สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
กิจกรรมที่ 1

เรื่อง ปฐมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม เกมสัมพันธ์ภาพ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง

2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการของการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ทั้ง 3 ด้านคือ ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ และความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น

สาระสำคัญ เกมสัมพันธ์ภาพเป็นกิจกรรมที่สร้างความคุ้นเคย สร้างบรรยากาศที่ดีเป็นกันเองระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนที่ทำกิจกรรมร่วมกัน

เทคนิค เกม

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. วิทยุเทป
2. CD เพลง ไอ้ละหนอ-My Love (ธงไชย แมคอินไตย์) ความยาว 3.12 นาที

ขนาดของกลุ่ม -

กระบวนการ

1. **ขั้นนำ** ผู้วิจัยกล่าวทักทายและแนะนำตนเองให้นักเรียนรู้จัก

2. **ขั้นดำเนินการ**

ให้นักเรียนทุกคนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยให้นักเรียนเล่นเกมสัมพันธ์ภาพมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการเล่นเกมสัมพันธ์ภาพให้นักเรียนเข้าใจ

2.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม

2.3 ผู้วิจัยเปิดเพลงแล้วให้นักเรียนเดินไปรอบ ๆ ห้อง โดยไม่ให้นักเรียนเดินเกาะกลุ่มกัน ใช้เวลา 1 นาที

2.4 เมื่อหมดเวลาผู้วิจัยปิดเพลง แล้วให้นักเรียนทุกคนรีบวิ่งมาจับมือกันเป็นวงกลม

2.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนบอกชื่อและข้อดีของเพื่อนที่อยู่ทางซ้ายมือและทางขวามือที่ละคน ทำจนครบทุกคน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

- 3.1 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อดีของการเล่นเกมสัมพันธ์ภาพ
- 3.2 ผู้วิจัยชี้แจงตารางกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ที่ใช้ทำการทดลอง
- 3.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 สังเกตขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรม
- 4.2 สังเกตจากการร่วมแสดงความคิดเห็น การซักถามและการสรุป

ของนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
กิจกรรมที่ 2

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อสัตว์: โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์
ชื่อกิจกรรม	มาเลี้ยงปลากันเถอะ
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์
สาระสำคัญ	การไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ คือ การไม่ทำร้ายร่างกายของสัตว์ให้ได้รับบาดเจ็บ หรือได้รับอันตรายถึงชีวิต ไม่ทรมานสัตว์ และไม่ฆ่าสัตว์โดยไม่มีประโยชน์
เทคนิค	เกม
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. ตูปลา 5 ใบ 2. ปลาหางนกยูง 3. อุปกรณ์ตกแต่งตูปลา ได้แก่ ก้อนหิน ดินไม้น้ำ 4. นกหวีด 1 ตัว 5. กระดาษ A4 จำนวน 5 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	กลุ่มละ 6 คน
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและสนทนากันตัวอย่างการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ ก่อนพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม โดยวิธีการจับฉลากสี ประกอบด้วย สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีฟ้า ชมพู จากนั้นให้นักเรียนจับกลุ่ม 2.2 ผู้วิจัยอธิบายกติกาการเล่นเกม มาเลี้ยงปลากันเถอะ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม 2.3 แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมารับอุปกรณ์จากผู้วิจัย 2.4 ให้นักเรียนช่วยกันวางแผนในการจัดตูปลา ใช้เวลา 5 นาที

2.5 เมื่อนักเรียนพร้อมก็ให้เริ่มกันแข่งจัดตุ้ปลา ใช้เวลา 20 นาที ใครจัดตุ้ปลาทันเวลาและสวยที่สุดจะเป็นผู้ชนะ

3. ขั้นสรุปและประยุกต์ใช้

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปตามหัวข้อดังนี้

3.1 ประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมครั้งนี้

3.2 นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

3.3 ผู้วิจัยกล่าวสรุปเพิ่มเติมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจของนักเรียนในการทำกิจกรรม

4.2 สังเกตการอภิปรายและการสรุปของนักเรียนตามประเด็นที่กำหนด

4.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์หลังการ

พัฒนาความเมตตาภรณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

แบบฝึกหัดเรื่องการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

1. นักเรียนจะอย่างไรเมื่อเพื่อนของนักเรียนกำลังเอาก้อนหินไล่ขว้างแมวตัวหนึ่งอย่างสนุกสนาน
 - ก. ทำเฉยไม่พูดอะไรเพราะกลัวเพื่อนไม่พอใจ
 - ข. ไปเล่นกับเพื่อนด้วยเพราะสนุกดี
 - ค. รีบเข้าไปห้ามและบอกเพื่อนว่าไม่ควรทำร้ายหรือรังแกสัตว์
 - ง. รีบวิ่งไปบอกเพื่อนคนอื่นให้มาช่วยเหลือ
2. ถ้าบ้านของนักเรียนเลี้ยงไก่ไว้หลายตัว มีเพื่อนคนหนึ่งมาขอยืมไก่ของนักเรียนไปติดกับไก่ที่บ้านพรุ่งนี้จะนำมาคืน แต่นักเรียนไม่ให้ยืมเพราะเหตุใด
 - ก. กลัวว่าเพื่อนจะไม่นำมาคืน
 - ข. อยากเลี้ยงไว้ดูเล่นมากกว่า
 - ค. กลัวว่าบาปจะตกมาถึงตนเองถ้าไก่บาดเจ็บหรือตาย
 - ง. รู้สึกสงสารไม่อยากให้มันได้รับบาดเจ็บหรือตาย
3. การกระทำข้อใดแสดงถึงการมีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์
 - ก. การเอาข้าวให้ไก่กิน
 - ข. การขังสุนัขไว้ในกรง
 - ค. ขังนกไว้ดูเล่น
 - ง. เอาแมวไปทิ้งที่วัด
4. ถ้านักเรียนเห็นสุนัขตัวหนึ่งทำทางผอมโซนอนหมอบอยู่ข้างรั้วบ้านของนักเรียน ข้อใดต่อไปนี้ตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด
 - ก. รีบนำก้อนหินขว้างให้มันไป
 - ข. ฉันจะหาข้าวที่บ้านมาให้มันกินเพราะพ่อสอนให้เมตตาต่อสัตว์
 - ค. ไล่ให้มันไปนอนที่อื่น
 - ง. ปลอ่ยให้มันนอนแต่ไม่ช่วยเหลือ
5. ถ้าเพื่อนชวนนักเรียนไปจับแมลงปอมาเล่น นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ไม่ไปกับเพื่อนแล้วบอกว่าไม่ควรทำร้ายหรือรังแกสัตว์
 - ข. ไปกับเพื่อนเพราะถ้าไม่ไปเพื่อนจะโกรธ
 - ค. ไปดูเพื่อนจับแล้วรู้สึกสนุกไปด้วย
 - ง. รีบไปชวนเพื่อนคนอื่นอีกจะได้สนุกมากขึ้น

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
การไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

1. ค
2. ง
3. ก
4. ข
5. ก

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาครูของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตาครู					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนาให้นักเรียนให้เกิดความเมตตาครู					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตาครู					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และแบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจง่าย					
8	สื่อต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความหลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการกระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
กิจกรรมที่ 3

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ : โดยการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ
ชื่อกิจกรรม	เมื่อสัตว์บาดเจ็บ
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ
สาระสำคัญ	ผู้ที่มีความเมตตากรุณานั้นจะต้องมีความเมตตากรุณาทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยไม่จำกัดว่าเป็นคนหรือสัตว์
เทคนิค	กรณีตัวอย่าง
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ จำนวน 30 ชุด 2. กระดาษ A4 จำนวน 6 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	กลุ่มละ 5 คน
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนากับเรื่อง ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ให้นักเรียนศึกษา 2.2 ตั้งคำถามหรือประเด็นปัญหาเพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ และเสนอแนวทางการพัฒนาในการรู้จักช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันจากเรื่อง ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ชั้นประเมินผล

4.1 สัมผัสจากความสนใจ ความตั้งใจของนักเรียน

4.2 สัมผัสการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นซักถาม

และสรุปของนักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

หลังพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง เมื่อสัตว์บาดเจ็บ

เย็นวันหนึ่งขณะที่โอ้ตกับพี่ชายช่วยคุณพ่อรดน้ำต้นไม้อยู่นั้น บังเอิญไปเจอนกตัวหนึ่งนอนอยู่ที่พื้น ท่าทางเจ็บปีกจนบินไม่ไหว โอ้ตจึงช่วยกันกับพี่นាំมันกลับมาที่บ้านและก็หากล่องให้มันอยู่ชั่วคราว คุณพ่อก็นำยามาใส่แผลที่ปีกให้มันด้วย และพอบอกโอ้ตให้ไปหาถ้วยเล็กๆ ใส่น้ำมาให้มันกิน คิดว่าสัก 1 สัปดาห์เมื่อแผลมันหายดีมันก็คงบินได้ตามปกติ แต่ช่วงนี้ก็ให้โอ้ตกับพี่ชายดูแลมันไปก่อนโดยแบ่งหน้าที่กันทำ โอ้ตเป็นคนหาอาหารให้มันกิน ส่วนพี่ชายก็คอยทายาให้มัน ทั้งคู่ก็รับปากคุณพ่อด้วยความเต็มใจและช่วยกันดูแลนกตัวนี้จนหายดี พอนกตัวนี้ขยับปีกและบินได้ โอ้ตและพี่ชายจึงปล่อยนกตัวนี้ไป

แบบฝึกหัดเรื่องการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

1. ขณะที่นักเรียนเดินทางกลับจากโรงเรียนระหว่างทางพบลูกนกตกจากต้นไม้ได้รับบาดเจ็บ นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. นำลูกนกไปให้เพื่อนที่ชอบเลี้ยงนกดูแลแทน
 - ข. เดินผ่านไป คิดว่าคนอื่นที่ผ่านมาเห็นคงนำมันไปรักษา
 - ค. นำลูกนกไปรักษาเมื่อหายดีแล้วจึงปล่อยไป
 - ง. นำลูกนกไปรักษาเมื่อหายดีแล้วก็ขังมันไว้ดูเล่น
2. นักเรียนคิดว่าการแสดงออกถึงความเมตตา กรุณาต่อสัตว์สามารถแสดงออกทางใดจึงจะเหมาะสมที่สุด
 - ก. ทางสติปัญญา
 - ข. ทางวาจา
 - ค. ทางใจ
 - ง. ทางการกระทำ
3. เมื่อสุนัขของนักเรียนป่วยนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
 - ก. ปล่อยไว้เฉยๆ
 - ข. ขังมันไว้ในกรงจนกว่ามันจะหาย
 - ค. งดให้อาหารชั่วคราว
 - ง. พาไปพบสัตวแพทย์
4. ขณะที่นักเรียนเดินไปโรงเรียน ระหว่างทางนักเรียนเห็นเพื่อนคนหนึ่งพบแมวบาดเจ็บอยู่ข้างทาง จึงหยุดช่วยแมวตัวนั้นและพาไปใส่ยา นักเรียนคิดว่าเหตุใดเพื่อนของนักเรียนจึงทำเช่นนั้น
 - ก. ช่วยเพราะอยากให้เพื่อนที่ผ่านไปมาชมเชย
 - ข. แมวน่าสงสารมากใครเห็นคงต้องช่วยทุกคน
 - ค. ถ้าไม่ช่วยอาจถูกคนที่เห็นตำหนิได้
 - ง. การช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นสิ่งที่ควรกระทำ
5. นักเรียนคิดว่าคนที่เห็นสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ช่วยเหลือ เป็นคนอย่างไร
 - ก. ไม่มีความเสียสละ
 - ข. ไม่มีความเมตตา กรุณา
 - ค. ไม่มีความเพียร
 - ง. ไม่มีความสามัคคี

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
การช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

1. ค
2. ง
3. ง
4. ง
5. ข

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

กิจกรรมที่ 4

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน : โดยการแบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อน
รับประทาน	
ชื่อกิจกรรม	เพื่อนกันต้องแบ่งกัน
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการแบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อนรับประทาน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการแบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อนรับประทาน
สาระสำคัญ	การแบ่งปันอาหาร สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆแก่ผู้ที่สมควรได้รับ ได้แก่ คนที่มีความเป็นอยู่อย่างขัดสน แร้นแค้น คนที่ประสบภัยพิบัติต่างๆ ถือว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา
เทคนิค	กรณีตัวอย่าง
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. เอกสารประกอบการใช้กรณีตัวอย่างเรื่อง เพื่อนกันต้องแบ่งกัน
จำนวน 30 ชุด	2. กระดาษ A4 จำนวน 5 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	กลุ่มละ 6 คน
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนากับเรื่องความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการแบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อนรับประทาน 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการแบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อนรับประทาน ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.2 ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง เพื่อนกันต้องแบ่งกัน ให้นักเรียน
ได้ศึกษา	

2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษากรณีตัวอย่างเรื่อง
เพื่อนกันต้องแบ่งกัน

2.4 เมื่อพร้อมให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาสรุปให้เพื่อนๆ ฟัง จนครบ
ทุกกลุ่ม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันอีกครั้งจากเรื่อง
เพื่อนกันต้องแบ่งกัน แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตความสนใจและตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อเรื่อง เพื่อนกันต้องแบ่ง
กัน

4.2 สังเกตการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดการแบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อน
รับประทาน หลังการพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง เพื่อนกันต้องแบ่งกัน

วันลีเป็นเด็กกำพร้าอาศัยอยู่กับยายสองคน ขณะนี้วันลีกำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทุกเช้าก่อนไปโรงเรียนวันลีต้องตื่นตั้งแต่ตี 4 ช่วยยายทำขนมและนำขนมไปขายที่ตลาด แต่รายได้จากการขายขนมก็ไม่เพียงพอกับรายจ่ายของวันลีและยาย

วันนี้วันลีรับนำขนมไปขายที่ตลาดแต่เช้า แต่ฝนตกหนักมากขนมของยายจึงขายไม่ได้ วันลีจึงไม่มีเงินมาโรงเรียน พอถึงเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน วันลีจึงแอบไปนั่งใต้ต้นไม้อยู่คนเดียว นิสิตเดินผ่านมาพอดีจึงถามวันลีว่าทานข้าวหรือยัง วันลีบอกกับนิสิตว่าวันนี้ขนมของยายขายไม่ได้จึงไม่มีเงินมาโรงเรียน นิสิตรู้สึกสงสารวันลีมากจึงแบ่งข้าวกลางวันให้วันลีรับประทานด้วย วันลีรู้สึกดีใจมากและขอบใจนิสิต ที่แบ่งอาหารและขนมให้รับประทานด้วย หลังจากนั้นวันลีและนิสิตจึงเป็นเพื่อนที่สนิทกันมากและคอยช่วยเหลือกันตลอดมา

แบบฝึกหัดเรื่องการแบ่งอาหารหรือขนมให้เพื่อนรับประทาน

1. เพื่อนของนักเรียนมีฐานะยากจนจึงไม่มีข้าวห่อหรือเงินมาซื้ออาหารกลางวันเลย พอถึงเวลาพักกลางวันนักเรียนสังเกตเห็นว่าเพื่อนคนนี้จะแอบไปนั่งใต้ต้นไม้คนเดียวเสมอ นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. รีบไปบอกเรื่องนี้ให้คุณครูทราบ
 - ข. แนะนำให้เพื่อนไปขอทุนอาหารกลางวัน
 - ค. ปรีกษากับเพื่อน ๆ เพื่อหาทางช่วยเหลือ
 - ง. แบ่งข้าวห่อของนักเรียนให้เพื่อนรับประทาน
2. ในช่วงพักกลางวันที่โรงอาหาร นักเรียนกับเพื่อนเข้าคิวรอซื้ออาหารด้วยกัน ขณะที่ถึงคิวของเพื่อนนักเรียนปรากฏว่ากับข้าวที่ขายหมดพอดี นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. แนะนำให้เพื่อนซื้อขนมรับประทานแทน
 - ข. ขอแบ่งกับข้าวจากเพื่อน ๆ คนอื่นมาให้
 - ค. แบ่งข้าวของนักเรียนให้เพื่อนรับประทานด้วย
 - ง. ไปซื้อของหวานให้เพื่อนรับประทานแทน
3. วันที่โรงเรียนจัดงานปีใหม่และแลกของขวัญ นักเรียนได้นำของขวัญและขนมมากินที่โรงเรียนมากมาย ต่อมาเพื่อนของนักเรียนคนหนึ่งมาขอขนมนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ไม่แบ่งให้ เพราะกลัวตัวเองกินไม่อิ่ม
 - ข. ไม่แบ่งให้ เพราะไม่ใช่เพื่อนที่สนิท
 - ค. แบ่งให้ แต่ทำท่าไม่พอใจ
 - ง. แบ่งให้ ด้วยความเต็มใจ
4. ขณะที่นักเรียนกำลังกินขนมที่คุุณนำของนักเรียนซื้อมาจากเมืองนอก และมีเพื่อนของนักเรียนอยากจะขอชิมว่าอร่อยหรือเปล่านั้น นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ไม่แบ่งให้เพื่อนเพราะขนมมีราคาแพง
 - ข. รีบเดินหนีเพราะกลัวเพื่อนคนอื่นจะขอด้วย
 - ค. บอกเพื่อนว่าขนมหมดพอดี
 - ง. แบ่งให้เพื่อนกินด้วยเพราะสงสารเพื่อน
5. ตอนพักกลางวันนักเรียนกับเพื่อนได้เดินไปซื้อขนมที่โรงอาหารและเพื่อนของนักเรียนเกิดทำขนมตกพื้น ขณะที่เดินกลับห้องเรียน นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. แบ่งขนมให้เพื่อนรับประทานด้วย
 - ข. เก็บขนมไว้ค่อยกินทีหลัง
 - ค. กินขนมโดยไม่สนใจเพื่อน
 - ง. บอกให้เพื่อนซื้อมาใหม่

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
การแบ่งอาหารและขนมให้เพื่อนรับประทาน

1. ง
2. ค
3. ง
4. ง
5. ก

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
กิจกรรมที่ 5

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน : โดยการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์
การเรียนรู้	
ชื่อกิจกรรม	ขอยืมหน่อย
จุดมุ่งหมาย	1. ให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนรู้ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนรู้
สาระสำคัญ	การรู้จักแบ่งปันสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนรู้ย่อมแสดงว่าบุคคลผู้นั้นมีคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะความเมตตากรุณาเป็นหลักธรรมที่สอนให้คนเรารู้จักแบ่งปัน มีความเห็นอกเห็นใจและยินดีด้วยช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ
เทคนิค	แบบฝึกหัดวาดภาพระบายสี
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. บัตรภาพจำนวน 30 แผ่น 2. ดินสอสี 5 กล้อง 3. นกหวีด 1 ตัว
ขนาดของกลุ่ม	-
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนรู้ 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนรู้ ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยแจกบัตรภาพนักเรียนคนละ 1 แผ่นทุกคนมีบัตรภาพที่เหมือนกันทุกคน

2.2 ผู้วิจัยแจกดินสอสีที่จัดเตรียมไว้คนละ 3 แท่ง โดยแต่ละคนได้ดินสอสีที่คละสีกัน

2.3 ผู้วิจัยอธิบายกติกาและขั้นตอนการทำกิจกรรมดังนี้

2.3.1 ให้นักเรียนระบายสีลงในบัตรภาพที่แจกให้คนละ 1 ภาพ โดยระบายสีให้เหมือนกับตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาให้ดู

2.3.2 นักเรียนทุกคนสามารถแบ่งปันหรือยืมสีกันระบายเพื่อให้ได้ภาพเหมือนกับตัวอย่าง

2.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยจนเข้าใจ

2.5 ผู้วิจัยเป่านกหวีดให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้เวลาประมาณ 15 นาที

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

3.1 ให้นักเรียนนั่งเป็นครึ่งวงกลม

3.2 ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นในการทำกิจกรรม *ขอยืมหน่อย*

3.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมารายงานการร่วมกิจกรรมของสมาชิกแต่ละคนว่ามีพฤติกรรมแบ่งดินสอสีกันอย่างไร

3.4 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปเพื่อนำไปประยุกต์ใช้

3.5 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมโดยเชื่อมโยงความคิดและผลสรุปของนักเรียนในการแบ่งปันสิ่งของและอุปกรณ์การเรียนด้วยความเต็มใจ

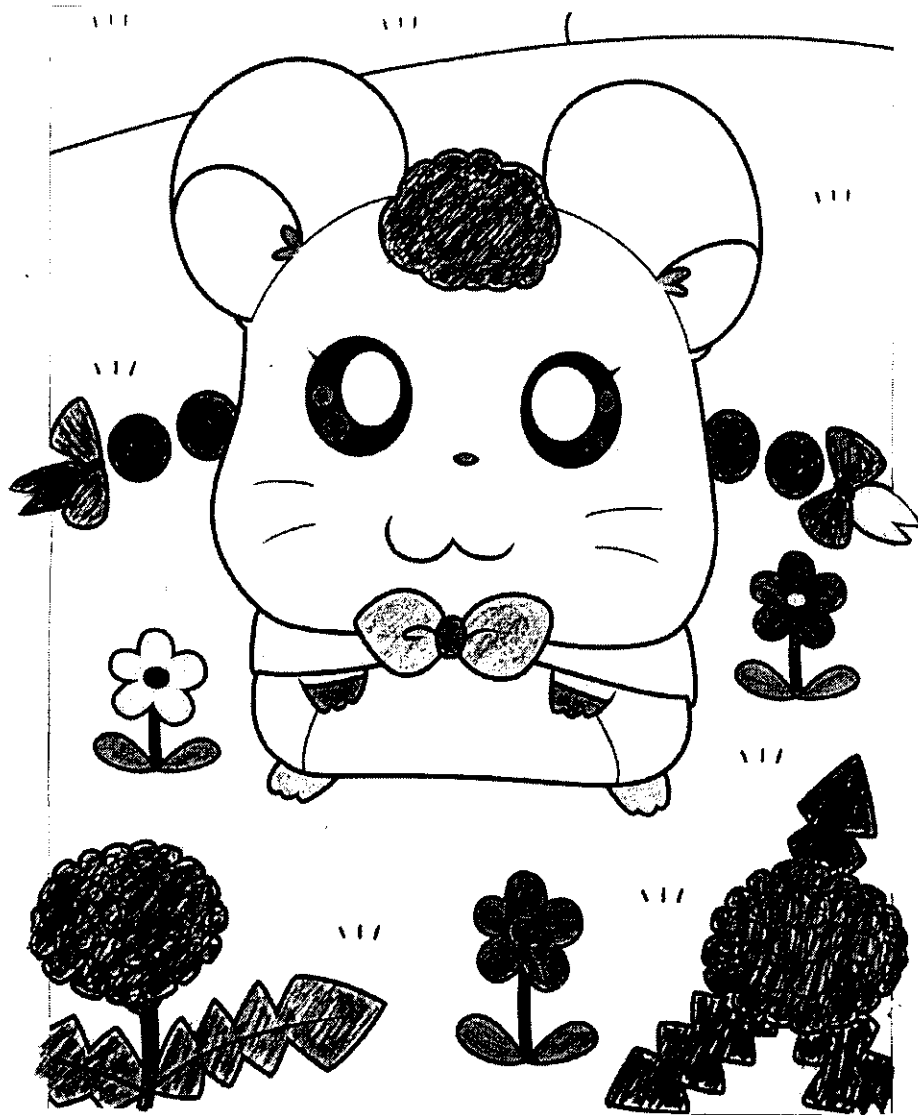
4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตความสนใจและตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อเรื่อง *ขอยืมหน่อย*

4.2 สังเกตการอธิบาย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ตัวอย่างบัตรภาพ

แบบฝึกหัดเรื่องการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

1. เมื่อเพื่อนของนักเรียนลืมนำอุปกรณ์การเรียนมาโรงเรียนและมาขอยืมนักเรียน นักเรียนควรทำอย่างไร
 - ก. ไม่ให้เพื่อนยืมเพราะกลัวเพื่อนจะมายืมอีก
 - ข. ไม่ให้เพื่อนยืมเพราะกลัวเพื่อนทำหาย
 - ค. ให้เพื่อนยืมแต่เร่งให้มาคืนเร็ว ๆ
 - ง. ให้เพื่อนยืมแต่บอกให้เพื่อนมาคืนด้วย
2. ถ้าเพื่อนของนักเรียนยืมอุปกรณ์การเรียนของนักเรียนไปแล้วทำมันหาย นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ต่อกว่าเพื่อนแรงๆและบอกว่าจะไม่ให้ยืมอีก
 - ข. บอกให้เพื่อนไปซื้อมาคืนโดยเร็ว
 - ค. บอกเพื่อนว่าจะไปฟ้องคุณครูถ้าไม่ไปซื้อมาให้ใหม่
 - ง. บอกเพื่อนว่าไม่เป็นไร แต่ขอเงินครึ่งหนึ่งเพื่อไปซื้ออันใหม่
3. วันนี้เป็นวันสอบวิชาสุดท้ายประจำภาคต้น เหลือเวลาเพียง 10 นาทีก็จะหมดเวลาในการสอบ ขณะที่นักเรียนจะเอาข้อสอบไปส่งที่โต๊ะ เพื่อนของนักเรียนคนหนึ่งปากกาเกิดหมดหมึกพอดี นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ทำเป็นไม่เห็นแล้วเดินออกไปจากห้องสอบ
 - ข. นั่งรอสักประเดี๋ยวถ้าเพื่อนขอยืมก็จะให้
 - ค. รีบยื่นปากกาให้เพื่อนทันที
 - ง. ขออนุญาตคุณครูผู้คุมสอบแล้วเอาปากกาให้เพื่อนยืม
4. นักเรียนกับเพื่อนคนหนึ่งเป็นคู่แข่งในการสอบชิงทุนการศึกษาในวันอาทิตย์หน้า เมื่อใกล้วันสอบเพื่อนของนักเรียนทำตำราและระเบียบการหาย จึงมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. บอกระเบียบการให้แต่ไม่ให้ยืมตำรา
 - ข. บอกว่านักเรียนก็ไม่มีเหมือนกัน
 - ค. ชวนเพื่อนให้มาดูหนังสือและระเบียบการด้วยกัน
 - ง. บอกให้เพื่อนไปขอระเบียบการใหม่ที่คุณครู

5. นักเรียนขอยืมหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาอังกฤษซึ่งจะสอบในวันอังคารหน้านี้ได้จากห้องสมุดซึ่งมีเพียงเล่มเดียว แต่เพื่อนที่อยู่คนละห้องจะสอบก่อนนักเรียนจึงมาขอยืมหนังสือไปดูก่อน นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ยินดีให้เพื่อนยืมไปดูก่อน
- ข. บอกเพื่อนว่านักเรียนก็จะอ่านเช่นกัน
- ค. บอกเพื่อนให้ไปยืมหนังสือเล่มอื่นแทน
- ง. บอกเพื่อนว่าอีกสองถึงสามวันค่อยมายืมใหม่

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

1.	ง
2.	ง
3.	ง
4.	ค
5.	ก

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาครูของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตาครู					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตาครู					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตาครู					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
กิจกรรมที่ 6

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น : โดยการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน
ชื่อกิจกรรม	ช่วยหน่อย
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน
สาระสำคัญ	ผู้ที่มีความเมตตากรุณานั้นจะต้องมีความเมตตากรุณาทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง
เทคนิค	กรณีตัวอย่าง
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. เอกสารประกอบการใช้กรณีตัวอย่างเรื่อง ช่วยหน่อย จำนวน 30 ชุด 2. กระดาษ A4 จำนวน 5 แผ่น
กระบวนการ	1. ชื่นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนากับเรื่องความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการช่วยรุ่นน้องเดินข้ามถนน ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นตอนดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม 2.2 ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง ช่วยหน่อย ให้นักเรียนได้ศึกษา 2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการศึกษากรณีตัวอย่างเรื่อง ช่วยหน่อย 2.4 เมื่อพร้อมให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมารายงานให้เพื่อนๆ ฟังจนครบทุกกลุ่ม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปอีกครั้งจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันจากเรื่อง *ช่วยหน่อย* แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 สังเกตความสนใจและตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อเรื่อง *ช่วยหน่อย*
 - 4.2 สังเกตการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน
 - 4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดการช่วยรุ่นน้องเดินข้ามถนน
- หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง ช่วยหน่อย

วันนี้ตอนเช้า ขณะที่วันชัยกำลังจะข้ามถนนเข้าไปในโรงเรียน ก็มึ้นนักเรียนชั้นอนุบาลคนหนึ่งเดินเข้ามาขอให้วันชัยช่วยพาข้ามถนนด้วย สาเหตุเพราะวันนี้ทางโรงเรียนนัดประชุมผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในตอนเช้า จึงมีรถวิ่งไปมามากมาย วันชัยรู้สึกสงสารรุ่นน้องคนนี้มาก จึงจูงมือรุ่นน้องคนนี้เดินข้ามถนนไปด้วยกัน เมื่อข้ามถนนเข้าไปในเขตโรงเรียนแล้ว รุ่นน้องคนนี้ก็จึงกล่าวขอบคุณที่วันชัยที่ช่วยพาข้ามถนน วันชัยรู้สึกดีใจมากที่ตนเองได้ช่วยเหลือรุ่นน้องคนนี้ เพราะวันชัยรู้ดีว่าการช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนเป็นการแสดงถึงการเป็นคนที่มีความเมตตา กรุณา

แบบฝึกหัดเรื่องการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน

1. ขณะที่นักเรียนจะข้ามถนน บังเอิญไปเจอรุ่นน้องคนหนึ่งขาซ้ายเป็นโปลีโอแต่กำเนิด กำลังจะข้ามถนนด้วย ข้อใดต่อไปนี้จะตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด
 - ก. รีบข้ามถนนโดยไม่สนใจรุ่นน้องคนนี้
 - ข. ถ้ารุ่นน้องไม่ขอความช่วยเหลือก็จะไม่เข้าไปช่วย
 - ค. ช่วยจูงมือรุ่นน้องเดินข้ามถนนด้วยความเต็มใจ
 - ง. ช่วยพาข้ามถนนเพราะกลัวเพื่อนที่เห็นจะตำหนิ
2. นักเรียนรุ่นน้องคนหนึ่งเป็นนักเรียนอนุบาล 1 ยืนเก้เก้งก้างจะข้ามถนน นักเรียนเป็นคนที่อยู่ใกล้ที่สุดจึงไปช่วยรุ่นน้องคนนั้น นักเรียนทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด
 - ก. คิดว่าการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่ดีและเมื่อทำแล้วก็รู้สึกสบายใจ
 - ข. ต้องการให้รุ่นน้องคนนั้นชื่นชมในตัวนักเรียน
 - ค. ถ้าไม่ช่วยคนที่เห็นอาจตำหนิได้
 - ง. เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนคนอื่น ๆ
3. การที่นักเรียนช่วยจูงมือรุ่นน้องเดินข้ามถนนถือว่านักเรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมตรงกับข้อใด
 - ก. มีความสามัคคี
 - ข. มีความเพียรพยายาม
 - ค. มีระเบียบวินัย
 - ง. มีความเมตตากรุณา
4. การแสดงความเมตตาต่อบุคคลอื่นโดยการพารุ่นน้องเดินข้ามถนนเมื่อเราปฏิบัติแล้วจะเกิดผลเช่นไร
 - ก. ทำให้เรามีความสุข
 - ข. ทำให้เราเป็นที่รักของคนทั่วไป
 - ค. ทำให้เราสบายใจ
 - ง. ถูกทุกข้อ
5. นักเรียนคิดว่าการช่วยเหลือรุ่นน้องข้ามถนนควรกระทำเมื่อใด
 - ก. เมื่อรุ่นน้องมาขอร้องให้ช่วยเหลือ
 - ข. เมื่อมีเพื่อนอยู่เยอะ ๆ จะได้รับคำชม
 - ค. ทำเพราะกลัวคนอื่นตำหนิที่ไม่ช่วยเหลือ
 - ง. ทำได้ตลอดเวลาตามความเหมาะสม

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน

1. ค
2. ก
3. ง
4. ง
5. ง

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
กิจกรรมที่ 7

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น : โดยการช่วยคุณครูหรือเพื่อนถือของ
ชื่อกิจกรรม	ช่วยฉันที
จุดมุ่งหมาย	1. ให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการคุณครูหรือช่วยเพื่อนถือของ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยคุณครูหรือเพื่อนถือของ
สาระสำคัญ	ความเมตตากรุณาเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หากสังคมใดขาดความเมตตากรุณา สังคมนั้นย่อมจะเดือดร้อน จึงจำเป็นต้องปลูกฝัง ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา
เทคนิค	การปฏิบัติงานตามเงื่อนไข
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. ลูกบาสเก็ตบอล จำนวน 15 ลูก 2. ตะกร้า 2 ใบ 3. นกหวีด 1 ตัว 4. แก้ว 2 ตัว
ขนาดของกลุ่ม	กลุ่มละ 6 คน
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติกันในวันนี้ 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการช่วยคุณครูหรือเพื่อนถือของหนักก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 1.3 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม

2. ขั้นตอนดำเนินการ

2.1 ผู้วิจัยจัดเตรียมจัดสถานที่และอุปกรณ์ในการเล่นเกม

2.2 ผู้วิจัยอธิบายการเล่นเกม *ช่วยฉันที* โดยให้นักเรียนแบ่งเป็น 2 กลุ่มเท่าๆกัน จากนั้นให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทน 3 คน เพื่อให้ออกมาถือตะกร้า โดยมีตัวแทนอีกคนรับลูกบอลจากตะกร้า และส่งให้เพื่อนอีกคนถือลูกบาสเก็ตบอลไว้ให้มากที่สุด ส่วนสมาชิกที่เหลือให้เข้าแถวโยนลูกบาสเก็ตบอลทีละคน

2.3 ผลการแข่งขันจะวัดจากจำนวนของลูกบาสเก็ตบอลที่ตัวแทนถือไว้มากที่สุด กลุ่มนั้นจะเป็นฝ่ายชนะในเวลาที่กำหนด

2.4 ผู้วิจัยเป่านกหวีดให้สัญญาณเริ่มการแข่งขัน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

3.1 ให้นักเรียนนั่งเป็นครึ่งวงกลม

3.2 ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นในการทำกิจกรรม *ช่วยฉันที*

3.2.1 ผลงานของกลุ่มเป็นอย่างไร

3.2.2 เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

3.2.3 การให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในการถือสิ่งของ ว่ามีผลได้อย่างไร

3.3 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมและประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากกิจกรรม

3.4 นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของการช่วยเหลือเพื่อนครู และบุคคลอื่นถือสิ่งของ และประยุกต์วิธีนำไปปฏิบัติได้

3.5 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมโดยเชื่อมโยงความคิดและผลสรุปของนักเรียนในการช่วยเหลือคุณครูหรือผู้อื่นถือของ

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตความสนใจและตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อเรื่อง *ช่วยฉันที*

4.2 สังเกตการอธิบาย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดการช่วยคุณครูหรือเพื่อนถือของหนัก หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

แบบฝึกหัดเรื่องช่วยคุณครูถือของ

1. การช่วยเหลือเพื่อนหรือคุณครูถือของหนักเราควรทำเมื่อใด
 - ก. เมื่อมีโอกาสดู
 - ข. เมื่อถูกบังคับให้ทำ
 - ค. เมื่อหลีกเลี่ยงไม่ได้
 - ง. เมื่อถูกขอร้องให้ช่วย
2. เมื่อเราได้ช่วยเพื่อนและคุณครูถือของหนักแล้วเราเกิดความรู้สึกอย่างไร
 - ก. เฉย ๆ
 - ข. เป็นทุกข์
 - ค. หวังสิ่งตอบแทน
 - ง. มีความสุขและสบายใจ
3. ถ้านักเรียนเจอคุณครูกำลังหิ้วถุงผลไม้และอาหารสดอื่นอีกหลายอย่างเดินลงมาจากรถประจำทาง จะเข้าโรงเรียนนักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ถามคุณครูว่าให้ช่วยเหลือหรือเปล่า
 - ข. เข้าไปช่วยคุณครูถือของเท่าที่จะช่วยได้
 - ค. พยายามเดินหลบไปโดยไม่ให้คุณครูเห็น
 - ง. เดินเรื่อย ๆ ถ้าคุณครูไม่เรียกก็ไม่เข้าไปช่วย
4. หลังเลิกเรียนชั่วโมงการเกษตรนักเรียนซึ่งเหนื่อยจากการทำงานแล้วเดินกลับห้องเรียน เห็นคุณครูกำลังถือเครื่องมือการเกษตรซึ่งหนักและมีหลายอย่าง นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ช่วยคุณครูถือเครื่องมือการเกษตรด้วยความเต็มใจ
 - ข. ถามคุณครูว่าจะให้ช่วยถือของอะไรบ้าง
 - ค. ถามคุณครูว่าของหนักมากไหม
 - ง. เดินผ่านไปโดยไม่ช่วยเหลือ
5. ในขณะที่นักเรียนกำลังอ่านหนังสือเตรียมสอบในช่วงพักกลางวันนั้น คุณครูเรียกให้นักเรียนช่วยถือสมุดงานไปเก็บที่ห้องพักรู้ให้หน่อย นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. บอกคุณครูว่าไม่ว่างให้เพื่อนคนอื่นไปแทน
 - ข. บอกคุณครูว่าให้ตนอ่านหนังสือเสร็จก่อน
 - ค. รับนำสมุดงานไปเก็บทันทีเพื่อจะมีเวลากลับมาอ่านหนังสือ
 - ง. รับนำสมุดงานไปเก็บเพราะกลัวคุณครูทำโทษ

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
ช่วยคุณครูถือของ

1. ก
2. ง
3. ข
4. ก
5. ค

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาครูของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตาครู					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตาครู					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตาครู					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
กิจกรรมที่ 8

เรื่อง	ปัจฉิมนิเทศ
ชื่อกิจกรรม	-
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ต่อเพื่อนและต่อบุคคลอื่น 2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม 3. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม
สาระสำคัญ	สรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ต่อเพื่อน และต่อบุคคลอื่น
เทคนิค	-
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	กระดาษ ขนาด A4 จำนวน 30 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	-
กระบวนการ	1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันตอบว่าได้ประโยชน์อะไรจากการร่วมกิจกรรมการพัฒนาความเมตตากรุณา จากนั้นให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ 3.1 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3.2 ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ให้ความร่วมมือในการทดลองและกล่าวปิดการทดลอง 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการทำกิจกรรม 4.2 สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กิจกรรมที่ 1

เรื่อง	ปฐมนิเทศ
ชื่อกิจกรรม	เกมสัมพันธ์ภาพ
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง 2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการของการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ทั้ง 3 ด้านคือ ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ และความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น
สาระสำคัญ	เกมสัมพันธ์ภาพเป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างความคุ้นเคยและสร้างบรรยากาศที่ดีเป็นกันเองระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนที่ทำกิจกรรมร่วมกัน
เทคนิค	เกม
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. วิทยุแทป 2. CD เพลง ไอ้ละหนอ-My Love (ธงไชย แมคอินไตย์) ความยาว 3.12
หน้าที่	
ขนาดของกลุ่ม	-
กระบวนการ	1. ชี้นำ ผู้วิจัยแนะนำตนเองให้นักเรียนรู้จัก 2. ชี้นำดำเนินการ ให้นักเรียนทุกคนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยให้นักเรียนเล่นเกมสัมพันธ์ภาพมีขั้นตอนดังนี้ 2.1 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการเล่น เกมสัมพันธ์ภาพให้นักเรียนเข้าใจ 2.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม 2.3 ผู้วิจัยเปิดเพลงแล้วให้นักเรียนเดินไปรอบๆห้อง โดยไม่ให้นักเรียนเดินเกาะกลุ่มกัน ใช้เวลา 1 นาที 2.4 เมื่อหมดเวลาผู้วิจัยปิดเพลง แล้วให้นักเรียนทุกคนรีบวิ่งมาจับมือกันเป็นวงกลม 2.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนบอกชื่อและชื่อของเพื่อนที่อยู่ทางซ้ายมือและทางขวามือทีละคน ทำจนครบทุกคน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

- 3.1 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อดีของการเล่นเกมสัมพันธ์ภาพ
- 3.2 ผู้วิจัยชี้แจงตารางกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ที่ใช้ทำการทดลอง
- 3.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 สังเกตขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรม
- 4.2 สังเกตจากการร่วมแสดงความคิดเห็น การซักถามและการสรุปของ

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
กิจกรรมที่ 2

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ : โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์
ชื่อกิจกรรม	ไม่ทำร้ายสัตว์
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์
สาระสำคัญ	การไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ คือ การไม่ทำร้ายร่างกายของสัตว์ให้ได้รับบาดเจ็บ หรือได้รับอันตรายถึงชีวิต ไม่ทรมานสัตว์ และไม่ฆ่าสัตว์โดยไม่มีประโยชน์
เทคนิค	กรณีตัวอย่าง
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง ไม่ทำร้ายสัตว์ จำนวน 30 ชุด 2. กระดาษ A4 จำนวน 6 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	กลุ่มละ 5 คน
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนากับเรื่องความเมตตากรุณาต่อสัตว์ 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ ก่อนพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง ไม่ทำร้ายสัตว์ ให้นักเรียนศึกษา 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ และเสนอแนวทางการพัฒนาในการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันจากเรื่อง ไม่ทำร้ายสัตว์ จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ชั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจ ความตั้งใจของนักเรียน

4.2 สังเกตการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นซักถามและ
สรุปของนักเรียน

4.3 ประเมินจากการทำแบบฝึกหัดไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ หลังการ
พัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง ไม่ทำร้ายสัตว์

ก้อง โหน่ง ยอด เป็นเพื่อนรักกันมาก วันนี้ทั้งสามคนตกลงกันว่าวันเสาร์นี้จะไปเที่ยวบ้านของก้อง เพราะบ้านของก้องอยู่ติดแม่น้ำและมีสวนผลไม้มากมาย เมื่อถึงเช้าวันเสาร์ทุกคนต่างรีบไปบ้านของก้อง เมื่อไปถึงเด็ก ๆ ทุกคนก็ลงเล่นน้ำที่ท่าน้ำทันที เด็ก ๆ ว่ายน้ำกันอย่างสนุกสนาน พ่อแม่ของก้องก็มานั่งดูแลเด็ก ๆ ไม่ให้เกิดอันตราย ในขณะที่กำลังเล่นน้ำกันอยู่นั้นยอดจึงไปหยิบเบ็ดตกปลาและมาชวนโหน่งไปตกปลาด้วยกัน ก้องจึงถามว่าจะตกไปทำไม โหน่งและยอดก็บอกว่าตกสนุก ๆ ไปอย่างนั้นแหละ ปลาในน้ำมีเยอะแยะไปหมด ก้องจึงบอกเพื่อน ๆ ไปว่า ถ้าอย่างนั้นก็อย่าตกปลาเลย หออย่างอื่นเล่นกันดีกว่า เพราะพ่อสอนเราเสมอว่าการตกปลาจะทำให้เบ็ดเกี่ยวปากปลาเป็นแผล ซึ่งมันคงเจ็บปวดมาก นอกจากนั้นยังเป็นการทำลายชีวิตสัตว์โดยไม่เกิดประโยชน์ เมื่อเพื่อน ๆ ได้ฟังก้องพูดจึงเห็นด้วยและล้มเลิกที่จะตกปลาและไปเล่นอย่างอื่นแทน

แบบฝึกหัดเรื่องการทำร้ายหรือรังแกสัตว์

1. นักเรียนจะอย่างไรเมื่อเพื่อนของนักเรียนกำลังเอาก้อนหินไล่ขว้างแมวตัวหนึ่งอย่างสนุกสนาน
 - ก. ทำเฉยไม่พูดอะไรเพราะกลัวเพื่อนไม่พอใจ
 - ข. ไปเล่นกับเพื่อนด้วยเพราะสนุกดี
 - ค. รีบเข้าไปห้ามและบอกเพื่อนว่าไม่ควรทำร้ายหรือรังแกสัตว์
 - ง. รีบวิ่งไปบอกเพื่อนคนอื่นให้มาช่วยเหลือ
2. ถ้าบ้านของนักเรียนเลี้ยงไก่ไว้หลายตัว มีเพื่อนคนหนึ่งมาขอยืมไก่ของนักเรียนไปตีกับไก่ที่บ้านพรุ่งนี้จะนำมาคืน แต่นักเรียนไม่ให้ยืมเพราะเหตุใด
 - ก. กลัวว่าเพื่อนจะไม่นำมาคืน
 - ข. อยากเลี้ยงไว้ดูเล่นมากกว่า
 - ค. กลัวว่าบาปจะตกมาถึงตนเองถ้าไก่บาดเจ็บหรือตาย
 - ง. รู้สึกสงสารไม่อยากให้มันได้รับบาดเจ็บหรือตาย
3. การกระทำข้อใดแสดงถึงการมีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์
 - ก. การเอาข้าวให้ไก่กิน
 - ข. การขังสุนัขไว้ในกรง
 - ค. ขังนกไว้ดูเล่น
 - ง. เอาแมวไปทิ้งที่วัด
4. ถ้านักเรียนเห็นสุนัขตัวหนึ่งทำทางผอมโซนอนหมอบอยู่ข้างรั้วบ้านของนักเรียน ข้อใดต่อไปนี้ตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด
 - ก. รีบนำก้อนหินขว้างให้มันไป
 - ข. ฉันจะหาข้าวที่บ้านมาให้มันกินเพราะพ่อสอนให้เมตตาต่อสัตว์
 - ค. ไล่ให้มันไปนอนที่อื่น
 - ง. ปลอຍให้มันนอนแต่ไม่ช่วยเหลือ
5. ถ้าเพื่อนชวนนักเรียนไปจับแมลงปอมาเล่น นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ไม่ไปกับเพื่อนแล้วบอกว่าไม่ควรทำร้ายหรือรังแกสัตว์
 - ข. ไปกับเพื่อนเพราะถ้าไม่ไปเพื่อนจะโกรธ
 - ค. ไปดูเพื่อนจับแล้วรู้สึกสนุกไปด้วย
 - ง. รีบไปชวนเพื่อนคนอื่นอีกจะได้สนุกมากขึ้น

**เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
การไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์**

1. ค
2. ง
3. ก
4. ข
5. ก

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนาให้นักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และแบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจง่าย					
8	สื่อต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความหลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการกระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
กิจกรรมที่ 3

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ : โดยการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ
ชื่อกิจกรรม	เด็กดีมีเมตตา
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ โดยการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ
สาระสำคัญ	คนและสัตว์ต่างต้องการความรัก ความปลอดภัย การที่เราจะทำอะไรนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่ไม่ทำร้ายให้บุคคลและสัตว์ที่ได้รับความเดือดร้อน
เทคนิค	บทบาทสมมติ
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. เอกสารประกอบการใช้บทบาทสมมติเรื่อง เด็กดีมีเมตตา จำนวน 30 ชุด 2. กระดาษ A4 จำนวน 30 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	-
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนากับเรื่องความเมตตากรุณาต่อสัตว์ 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมปฏิบัติครั้งนี้ 2.2 ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง เด็กดีมีเมตตา ให้นักเรียนทุกคน 2.3 ผู้วิจัยเลือกตัวแทนออกมาแสดงโดยขออาสาสมัคร 2.4 ผู้วิจัยให้อาสาสมัครเตรียมตัวซ้อมบทที่จะมาแสดง 2.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากให้เหมาะสมกับเนื้อหา 2.6 เมื่อนักเรียนพร้อมให้ออกมาแสดง

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

3.1 นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายบทบาทสมมติเรื่อง *เด็กดีมีเมตตา*

3.2 ผู้วิจัยสรุปจากกิจกรรมบทบาทสมมติที่นักเรียนจะได้รับและการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตความสนใจ และให้ความร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติ
ของนักเรียน

4.2 สังเกตการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของ
นักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ
หลังการพัฒนาความเมตตาภรณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง เด็กดีมีเมตตา

เอกชัยกับยิ่งยงเป็นเพื่อนกัน วันหนึ่งทั้งสองได้ชวนกันไปเที่ยวที่สวนหลังบ้านของเอกชัย ต่อมายิ่งยงได้เดินแยกออกไปครู่หนึ่ง เขาก็เรียกให้เอกชัยไปดูอะไรบางอย่าง เอกชัยรู้สึกสงสัยมาก จึงรีบวิ่งไปดู พอไปถึงก็เห็นยิ่งยงถือนกตัวหนึ่งซึ่งมีเลือดติดอยู่ที่ตัวของมัน เอกชัยจึงรีบคว้านกในมือยิ่งยงแล้ววิ่งกลับไปที่บ้านทันที ยิ่งยงก็รีบวิ่งตามและขออนกคืน แต่เอกชัยไม่ยอมให้ และบอกกับยิ่งยงว่าการทำร้ายนกเป็นสิ่งที่ไม่ดี ดูซิมันน่าสงสารมากเลย

ขณะที่เด็กทั้งสองกำลังคุยกันพ่อของเอกชัยเดินมาพอดี จึงได้ถามเด็กทั้งสองว่ากำลังทำอะไรกันอยู่ เอกชัยจึงเล่าให้พ่อของเขาฟัง เมื่อพ่อได้ทราบถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นพ่อจึงพูดให้ยิ่งยงฟังว่า สมมติว่าถ้ามีคนร้ายมาทำร้ายน้องของยิ่งยงจนเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ ยิ่งยงจะรู้สึกเสียใจหรือเปล่า ยิ่งยงจึงสำนึกได้ว่าการที่เขาทำร้ายสัตว์นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี เขาจึงกล่าวคำขอโทษและสัญญากับพ่อของเอกชัยว่าจะไม่ทำร้ายสัตว์อีก

บทบาทของยิ่งยง

สมมติให้ฉันชื่อยิ่งยง ฉันกับเอกชัยเป็นเพื่อนกัน วันหนึ่งขณะที่ฉันกับเอกชัยไปเที่ยวสวนหลังบ้าน ฉันยิงนกได้ตัวหนึ่งฉันรู้สึกดีใจและภูมิใจมากจึงเรียกให้เอกชัยมาดู แต่เอกชัยกลับต่อว่าฉันได้ทำในสิ่งที่ไม่ดี ขณะนั้นพ่อของเอกชัยเดินมาพบจึงได้ให้ข้อคิดแก่ฉัน ฉันจึงสำนึกได้ว่าสิ่งที่ฉันทำเป็นสิ่งที่ไม่ดี และสัญญาว่าจะไม่ทำทำร้ายสัตว์อีก

บทบาทของเอกชัย

สมมติให้ฉันชื่อเอกชัย วันนี้ฉันกับยิ่งยงไปเที่ยวที่สวนหลังบ้านด้วยกัน สักครู่ยิ่งยงก็เรียกฉันให้ไปดูนกที่เขายิงได้ ฉันรู้สึกสงสารนกตัวนั้นมากจึงรับนำมันกลับไปที่บ้าน แต่ยิ่งยงไม่ยอมให้ฉันจึงบอกยิ่งยงว่าการทำร้ายสัตว์เป็นสิ่งที่ไม่ดีและน่าสงสาร พ่อดีพ่อของฉันเดินผ่านมาพอดี

บทบาทของพ่อ

สมมติให้ฉันเป็นพ่อของเอกชัย ขณะที่ฉันกำลังเดินอยู่ในสวนหลังบ้านฉันก็เห็นยิ่งยงและเอกชัยกำลังโต้เถียงกันเกี่ยวกับนกตัวหนึ่ง ฉันจึงเข้าไปถามเด็กทั้งสองว่าเกิดอะไรขึ้น เอกชัยจึงเล่าให้ฉันฟังว่ายิ่งยงยิงนกตัวหนึ่งได้ เอกชัยเห็นจึงรับนำมันกลับไปรักษาที่บ้านแต่ยิ่งยงไม่ยอมให้ ฉันจึงให้ข้อคิดแก่ยิ่งยงว่า ถ้ามีใครมาทำร้ายน้องของยิ่งยงจนเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ ยิ่งยงจะเสียใจหรือเปล่า ดังนั้นยิ่งยงจึงสำนึกในการกระทำของตนเอง และสัญญากับฉันว่าจะไม่ทำร้ายสัตว์อีก ฉันรู้สึกดีใจที่สามารถพูดให้ยิ่งยงสำนึกได้

แบบฝึกหัดเรื่องการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

1. ขณะที่นักเรียนเดินทางกลับจากโรงเรียนระหว่างทางพบลูกนกตกจากต้นไม้ได้รับบาดเจ็บ นักเรียนจะอย่างไร

- ก. นำลูกนกไปให้เพื่อนที่ชอบเลี้ยงนกดูแลแทน
- ข. เดินผ่านไป คิดว่าคนอื่นที่ผ่านมาเห็นคงนำมาไปรักษา
- ค. นำลูกนกไปรักษาเมื่อหายดีแล้วจึงปล่อยไป
- ง. นำลูกนกไปรักษาเมื่อหายดีแล้วก็ขังมันไว้ดูเล่น

2. นักเรียนคิดว่าการแสดงออกถึงความเมตตา กรุณาต่อสัตว์สามารถแสดงออกทางใดจึงจะเหมาะสมที่สุด

- ก. ทางสติปัญญา
- ข. ทางวาจา
- ค. ทางใจ
- ง. ทางการกระทำ

3. เมื่อสุนัขของนักเรียนป่วยนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

- ก. ปล่อยไว้เฉยๆ
- ข. ขังมันไว้ในกรงจนกว่ามันจะหาย
- ค. งดให้อาหารชั่วคราว
- ง. พาไปพบสัตวแพทย์

4. ขณะที่นักเรียนเดินไปโรงเรียน ระหว่างทางนักเรียนเห็นเพื่อนคนหนึ่งพบแมวบาดเจ็บอยู่ข้างทาง จึงหยุดช่วยแมวตัวนั้นและพาไปใส่ยา นักเรียนคิดว่าเหตุใดเพื่อนของนักเรียนจึงทำเช่นนั้น

- ก. ช่วยเพราะอยากให้เพื่อนที่ผ่านไปมาชมเชย
- ข. แมวน่าสงสารมากใครเห็นคงต้องช่วยทุกคน
- ค. ถ้าไม่ช่วยอาจถูกคนที่เห็นตำหนิได้
- ง. การช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นสิ่งที่ควรกระทำ

5. นักเรียนคิดว่าคนที่เห็นสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ช่วยเหลือ เป็นคนอย่างไร

- ก. ไม่มีความเสียสละ
- ข. ไม่มีความเมตตา กรุณา
- ค. ไม่มีความเพียร
- ง. ไม่มีความสามัคคี

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
การช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

1. ค
2. ง
3. ง
4. ง
5. ข

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนาให้นักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และแบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจง่าย					
8	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความหลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการกระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
กิจกรรมที่ 4

เรื่อง ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน : โดยการสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อน
ไม่เข้าใจ

ชื่อกิจกรรม เพื่อนจำช่วยฉันที

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณา
 ต่อเพื่อนโดยการสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยสอนเพื่อนทำ
 การบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

สาระสำคัญ คนที่มีความเมตตากรุณาอยู่เสมอย่อมได้รับประโยชน์หลายอย่าง คือ เป็นผู้
 ไม่มีความกังวล จิตใจสงบ มีความสุข และที่สำคัญย่อมได้รับความรักและการไว้วางใจจากบุคคลรอบ
 ข้างอีกด้วย

เทคนิค บทบาทสมมติ

เวลา 1 ชั่วโมง

ขนาดของกลุ่ม -

อุปกรณ์ 1. เอกสารการใช้บทบาทสมมติเรื่อง เพื่อนจำช่วยฉันที จำนวน 30 ชุด
 2. กระดาษ A4 จำนวน 30 แผ่น

กระบวนการ

1. ขั้นนำ

- 1.1 ผู้วิจัยสนทนากับเรื่องความเมตตากรุณาต่อเพื่อน
- 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม
- 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดช่วยสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อน

ไม่เข้าใจ ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

2. ขั้นดำเนินการ

- 2.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติ
- 2.2 ผู้วิจัยเลือกผู้แสดงโดยขออาสาสมัคร
- 2.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติเรื่อง เพื่อนจำช่วยฉันที ให้ผู้แสดง

ครั้งนี้

อ่านและเตรียมตัวแสดง

- 2.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อแสดงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

2.5 เมื่อนักเรียนพร้อมให้ออกมาแสดงหน้าชั้นเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

3.1 นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายบทบาทสมมติเรื่อง เพื่อนจำช่วยฉันที

3.2 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมจากบทบาทสมมติและประโยชน์ที่

นักเรียนจะได้รับและการนำไปประยุกต์ใช้

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตความสนใจ และให้ความร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติ

ของนักเรียน

4.2 สังเกตการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของ

นักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดช่วยสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง เพื่อนเจ้าช่วยฉันที

วันหนึ่งส้มรีบมาโรงเรียนแต่เช้า ทำทางกระวนกระวายใจเพราะยังไม่ทำการบ้านวิชาภาษาอังกฤษมาส่ง คุณครูบอกว่าการบ้านชิ้นนี้จะเป็นคะแนนเก็บก่อนสอบปลายภาค ถ้าใครไม่ทำมาส่งจะถูกลงโทษ ส้มจึงรีบเดินไปที่ห้องเรียนอย่างรีบเร่ง พอดีเจอสมชายซึ่งเป็นนักเรียนที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเก่งมาก ส้มจึงขอให้สมชายช่วยอธิบายการบ้านภาษาอังกฤษที่คุณครูสั่งให้ฟังหน่อย แต่สมชายปฏิเสธและบอกว่าวันนี้ปวดหัวมากคิดอะไรไม่ออกให้ส้มไปถามเพื่อนคนอื่น ส้มจึงบอกสมชายว่าไม่เป็นไร จากนั้นส้มจึงมานั่งร้องไห้อยู่ใต้ต้นไม้ที่หน้าอาคารเรียนเพราะมีเวลาแค่ 20 นาทีก็จะถึงเวลาเข้าห้องเรียน คงทำการบ้านส่งคุณครูไม่ทันแน่ๆ สักครูหนึ่งนึกเดินผ่านมาเห็นส้มจึงเข้ามาทักทายแต่กลับเห็นส้มร้องไห้อยู่จึงถามส้มว่าเป็นอะไร ส้มบอกกับนิตว่ายังทำการบ้านวิชาภาษาอังกฤษที่จะส่งวันนี้ยังไม่เสร็จ นิตจึงปลอบใจส้มว่าอย่าร้องไห้เดี๋ยวจะช่วยสอนการบ้านให้เพราะยังมีเวลาทำอีก 20 นาทีคงจะช่วยสอนส้มทำการบ้านเสร็จพอดี ส้มรู้สึกดีใจมากและขอบคุณนิตที่ช่วยอธิบายการบ้านให้ฟัง สักครูคุณครูวิชาภาษาอังกฤษเดินผ่านมาเห็นนิตกำลังอธิบายการบ้านวิชาภาษาอังกฤษให้ส้มฟังคุณครูจึงกล่าวชมเชย นิตที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นในการช่วยอธิบายการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

บทบาทของส้ม

สมมติให้ฉันชื่อส้ม วันนี้ฉันรีบไปโรงเรียนแต่เช้าเพราะฉันยังทำการบ้านวิชาภาษาอังกฤษยังไม่เสร็จ เมื่อฉันเดินไปถึงห้องเรียนฉันก็เจอกับสมชายเพื่อนห้องเดียวกันซึ่งเรียนวิชาภาษาอังกฤษเก่งมาก ฉันจึงขอให้สมชายช่วยอธิบายการบ้านวิชาภาษาอังกฤษให้ฟังหน่อยแต่สมชายปฏิเสธ ฉันรู้สึกเสียใจมาก มีเวลาอีก 20 นาทีที่จะเข้าห้องเรียนนึกเดินผ่านมาจึงเข้ามาทักฉัน ฉันจึงขอให้นิตช่วยอธิบายการบ้านให้ฟัง ฉันรู้สึกดีใจมากที่นิตมีน้ำใจช่วยสอนการบ้านให้ฉัน

บทบาทของสมชาย

สมมติให้ฉันชื่อสมชาย วันนี้ฉันมาถึงโรงเรียนแต่เช้าและได้เจอกับส้ม ส้มมาขอร้องไห้ฉันช่วยอธิบายการบ้านวิชาภาษาอังกฤษให้ฟังหน่อยแต่ฉันปฏิเสธส้มไป เพราะฉันกลัวว่าถ้าฉันสอนการบ้านให้ส้ม ส้มก็จะได้คะแนนมากกว่าฉัน

บทบาทของนิต

สมมติให้ฉันชื่อนิต ขณะที่ฉันเดินไปที่ห้องเรียนก็เจอส้มกำลังร้องไห้อยู่ใต้ต้นไม้หน้าอาคารเรียน จึงจึงเข้าไปถามเรื่องราวที่เกิดขึ้น ส้มบอกกับฉันว่ายังทำการบ้านวิชาภาษาอังกฤษที่คุณครูสั่งยังไม่เสร็จ ฉันจึงอาสาช่วยอธิบายการบ้านให้ส้มฟัง ส้มกล่าวขอบคุณฉัน พอดีที่คุณครูวิชาภาษาอังกฤษเดินผ่านมาเห็นฉันกำลังสอนการบ้านให้ส้มฟังคุณครูจึงชมเชยว่าฉันเป็นเด็กดีมีน้ำใจรู้จักอธิบายการบ้านให้เพื่อนฟัง ฉันรู้สึกดีใจมาก

บทบาทของคุณครูวิชาภาษาอังกฤษ

สมมติให้ฉันเป็นคุณครูวิชาภาษาอังกฤษ ขณะที่ฉันกำลังเดินอยู่ ฉันก็เจอนิดกำลังสอนการบ้านวิชาภาษาอังกฤษให้สัมฟัง ฉันคิดว่านิดเป็นเด็กที่มีน้ำใจโดยการช่วยสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ ฉันจึงกล่าวชมเชยนิดเพื่อให้มีกำลังใจทำความดีต่อไป

แบบฝึกหัดเรื่องการสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

1. ถ้าเพื่อนของนักเรียนมาขอร้องให้นักเรียนช่วยอธิบายการบ้านให้ฟัง นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
 - ก. แนะนำให้เพื่อนไปหาคุณครู
 - ข. อธิบายให้เพื่อนฟังจนเข้าใจ
 - ค. บอกเพื่อนว่าตนเองก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน
 - ง. ทำเป็นไม่สนใจรีบทำการบ้านส่งคุณครูตามปกติ
2. นักเรียนเป็นคนที่ยื่นวิชาภาษาไทยเก่งมาก เมื่อประกาศผลการสอบปรากฏว่าเพื่อนในห้องสอบตกหลายคน ต้องสอบซ่อมวิชาภาษาไทย นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
 - ก. ถ้าเพื่อนขอร้องจะช่วยติวให้
 - ข. เรียนต่อไปทำเป็นไม่สนใจ
 - ค. ยืมเยาะเย้ยเพื่อนคนที่สอบตก
 - ง. ถามเพื่อนว่าใครต้องการให้ช่วยติวบ้าง แล้วนัดกันมาติวให้
3. ขณะที่นักเรียนกำลังดูการแสดงละครที่ทางโรงเรียนจัดช่วงพักกลางวันอย่างเพลิดเพลินนั้น มีเพื่อนของนักเรียนมาชวนนักเรียนให้ไปช่วยทำรายงานที่ยังทำไม่เสร็จ นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. บอกเพื่อนว่าขอดูละครให้จบก่อนจะตามไป
 - ข. แนะนำให้เพื่อนไปชวนเพื่อนคนอื่น
 - ค. ยินดีช่วยเพื่อนทำรายงานทันที
 - ง. ทำเป็นไม่สนใจแล้วดูละครต่อไป
4. ถ้าเพื่อนของนักเรียนมาขอให้นักเรียนช่วยอธิบายการบ้านที่คุณครูให้ทำส่ง แต่ตอนนั้นนักเรียนกำลังทำอยู่เหมือนกัน นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. รีบทำการบ้านของนักเรียนให้เสร็จโดยไม่สนใจเพื่อน
 - ข. บอกเพื่อนว่าให้นักเรียนทำเสร็จก่อนแล้วจะอธิบายให้ฟัง
 - ค. บอกให้เพื่อนไปตามเพื่อนคนอื่นก่อนเพราะนักเรียนยังทำไม่เสร็จ
 - ง. ชวนเพื่อนให้มานั่งทำด้วยกัน
5. เมื่อนักเรียนได้ช่วยเหลือเพื่อนโดยการสอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจนักเรียนมีความรู้สึกอย่างไร
 - ก. เจย ๆ
 - ข. เป็นทุกข์
 - ค. เบื่อหน่าย
 - ง. มีความสุขและสบายใจ

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ

1. ข
2. ง
3. ค
4. ง
5. ง

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กิจกรรมที่ 5

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน : โดยการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์
การเรียนรู้	
ชื่อกิจกรรม	สละตัวอักษร
จุดมุ่งหมาย	1. ให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน
สาระสำคัญ	การรู้จักแบ่งปันสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนย่อมแสดงว่าบุคคลผู้นั้นมีคุณธรรมจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา เพราะความเมตตากรุณาเป็นหลักธรรมที่สอนให้คนเราทำในสิ่งที่ดีงาม มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความปรารถนาดีต่อกัน และทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
เทคนิค	การสร้างคำ
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	กระดาษตัดเป็นรูปตัวอักษรต่าง ๆ ประกอบไปด้วยคำว่า 1. เมตตากรุณา 2. ความมีน้ำใจ 3. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ 4. ความเสียสละ 5. การแบ่งปัน
ขนาดของกลุ่ม	กลุ่มละ 6 คน
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

2. ขั้นตอนดำเนินการ

- 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม
- 2.2 ผู้วิจัยแจกตัวอักษรแก่นักเรียนแต่ละกลุ่ม
- 2.3 ผู้วิจัยกำหนดคำครั้งละ 1 คำให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มหาวิธีการที่จะให้กลุ่มของตนมีคำเหมือนกับคำที่ผู้วิจัยกำหนดให้
- 2.4 กลุ่มใดประกอบได้ถูกต้องและเร็วที่สุดจะเป็นฝ่ายชนะ

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

- 3.1 ให้นักเรียนนั่งเป็นครึ่งวงกลม
- 3.2 ให้นักเรียนร่วมกันแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นในการทำกิจกรรม เกมสละตัวอักษร
- 3.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมารายงานการร่วมกิจกรรมของสมาชิกแต่ละคนว่ามีพฤติกรรมการแบ่งตัวอักษรแต่ละกลุ่มกันอย่างไร
- 3.4 ให้นักเรียนช่วยกันสรุปเพื่อนำไปประยุกต์ใช้
- 3.5 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมโดยเชื่อมโยงความคิดและผลสรุปของนักเรียนในการแบ่งปันสิ่งของและอุปกรณ์การเรียนด้วยความเต็มใจ

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 สังเกตความสนใจและตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อ เกมสละตัวอักษร
- 4.2 สังเกตการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน
- 4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

แบบฝึกหัดเรื่องการให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

1. เมื่อเพื่อนของนักเรียนลืมนำอุปกรณ์การเรียนมาโรงเรียนและมาขอยืมนักเรียน นักเรียนควรทำอย่างไร
 - ก. ไม่ให้เพื่อนยืมเพราะกลัวเพื่อนจะมายืมอีก
 - ข. ไม่ให้เพื่อนยืมเพราะกลัวเพื่อนทำหาย
 - ค. ให้เพื่อนยืมแต่เร่งให้มาคืนเร็วๆ
 - ง. ให้เพื่อนยืมแต่บอกให้เพื่อนมาคืนด้วย
2. ถ้าเพื่อนของนักเรียนยืมอุปกรณ์การเรียนของนักเรียนไปแล้วทำมันหาย นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ต่อกว่าเพื่อนแรงๆและบอกว่าจะไม่ให้ยืมอีก
 - ข. บอกให้เพื่อนไปซื้อมาคืนโดยเร็ว
 - ค. บอกเพื่อนว่าจะไปฟ้องคุณครูถ้าไม่ไปซื้อมาให้ใหม่
 - ง. บอกเพื่อนว่าไม่เป็นไร แต่ขอเงินครึ่งหนึ่งเพื่อไปซื้ออันใหม่
3. วันนี้เป็นวันสอบวิชาสุดท้ายประจำภาคต้น เหลือเวลาเพียง 10 นาทีก็จะหมดเวลาในการสอบ ขณะที่นักเรียนจะเอาข้อสอบไปส่งที่โต๊ะ เพื่อนของนักเรียนคนหนึ่งปากกาเกิดหมดหมึกพอดี นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ทำเป็นไม่เห็นแล้วเดินออกไปจากห้องสอบ
 - ข. นั่งรอสักประเดี๋ยวถ้าเพื่อนขอยืมก็จะให้
 - ค. รีบยื่นปากกาให้เพื่อนทันที
 - ง. ขออนุญาตคุณครูผู้คุมสอบแล้วเอาปากกาให้เพื่อนยืม
4. นักเรียนกับเพื่อนคนหนึ่งเป็นคู่แข่งในการสอบชิงทุนการศึกษาในวันอาทิตย์หน้านี้ เมื่อใกล้วันสอบเพื่อนของนักเรียนทำตำราและระเบียบการหาย จึงมาขอความช่วยเหลือจากนักเรียน นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. บอกระเบียบการให้แต่ไม่ให้ยืมตำรา
 - ข. บอกว่านักเรียนก็ไม่มีเหมือนกัน
 - ค. ชวนเพื่อนให้มาดูหนังสือและระเบียบการด้วยกัน
 - ง. บอกให้เพื่อนไปขอระเบียบการใหม่ที่คุณครู

5. นักเรียนขอยืมหนังสืออ่านนอกเวลาวิชาภาษาอังกฤษซึ่งจะสอบในวันอังคารหน้านี้ได้จากห้องสมุดซึ่งมีเพียงเล่มเดียว แต่เพื่อนที่อยู่คนละห้องจะสอบก่อนนักเรียนจึงมาขอยืมหนังสือไปดูก่อน นักเรียนจะอย่างไร

- ก. ยินดีให้เพื่อนยืมไปดูก่อน
- ข. บอกเพื่อนว่านักเรียนก็จะอ่านเช่นกัน
- ค. บอกเพื่อนให้ไปยืมหนังสือเล่มอื่นแทน
- ง. บอกเพื่อนว่าอีกสองถึงสามวันค่อยมายืมใหม่

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

1.	ง
2.	ง
3.	ง
4.	ค
5.	ก

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาครูของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตาครู					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตาครู					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตาครู					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กิจกรรมที่ 6

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น : โดยการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน
ชื่อกิจกรรม	ขอบคุณด้วยใจ
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน
สาระสำคัญ	ความเมตตากรุณาช่วยให้คนเรานั้นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความเมตตาช่วยให้ชีวิตมีความสุขทำให้ไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งความเห็นแก่ตัวจะเป็นตัวทำลายชีวิตและสังคม คนที่มีความเมตตากรูณาย่อมเป็นที่รักของคนรอบข้างและได้รับการช่วยเหลืออยู่เสมอ
เทคนิค	กรณีตัวอย่าง
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. เอกสารประกอบการใช้กรณีตัวอย่างเรื่อง <i>ขอบคุณด้วยใจ</i> จำนวน 30 ชุด 2. กระดาษ A4 จำนวน 30 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	-
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง <i>ขอบคุณด้วยใจ</i> ให้นักเรียนได้ศึกษาพร้อมตั้งคำถามหรือประเด็นปัญหาเพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์และการเสนอแนวทางการพัฒนาในการให้ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันจากเรื่อง *ขอบคุณด้วยใจ* แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตความสนใจและตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อเรื่อง *ขอบคุณด้วยใจ*

4.2 สังเกตการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของ

นักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง ขอบคุณด้วยใจ

ศรธรรมและกรรณชัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสองเป็นเพื่อนที่สนิทกันมาก แต่นิสัยของทั้งสองคนแตกต่างกัน ศรธรรมเป็นคนที่มีอัธยาศัยดีชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ แต่กรรณชัยเป็นคนที่มึนสิบล้มก่อนข้างเห็นแก่ตัวไม่ชอบช่วยเหลือใคร วันหนึ่งกรรณชัยเดินมาโรงเรียนพร้อมกับศรธรรมเพราะบ้านทั้งสองคนอยู่ไม่ไกลกันมากนัก พอทั้งสองคนเดินมาถึงหน้าโรงเรียนกำลังจะเดินข้ามถนน ก็เลี้ยวไปเห็นรุ่นน้องชื่อฝ้ายซึ่งเป็นเด็กพิการขาเดียวแต่กำเนิดถือของหนักพะรุงพะรังยืนอยู่ด้านหลังกำลังจะข้ามถนนด้วย ศรธรรมจึงชวนกรรณชัยว่าให้ช่วยพาน้องฝ้ายข้ามถนนด้วย เพราะน้องฝ้ายขาพิการ และยังถือของหนักน่าสงสารมาก แต่กรรณชัยกลับปฏิเสธและบอกว่าจะไปช่วยทำไมให้ลำบาก ดูลิขายังพิการอีกน่ารำคาญจริง ๆ ศรธรรมจึงพูดกับกรรณชัยว่าไม่ควรจะพูดแบบนั้น การที่เรารู้จักช่วยเหลือไม่ว่าจะเป็นรุ่นน้อง หรือเพื่อนก็เป็นการแสดงความเมตตากรุณาเหมือนกัน การช่วยเหลือผู้อื่นถือว่าเราได้กระทำความดีและจะทำให้เรามีความสุข กรรณชัยจึงสำนึกได้ว่าตนเองไม่ควรจะพูดแบบนั้นและกรรณชัยบอกกับศรธรรมว่าตนจะไม่ทำแบบนี้อีก จากนั้นศรธรรมจึงช่วยน้องฝ้ายถือของ และให้กรรณชัยช่วยพุงน้องฝ้ายข้ามถนน ทั้งสองได้พาน้องฝ้ายไปส่งที่ห้องเรียน ฝ้ายกล่าวคำขอบคุณที่รุ่นพี่ทั้งสองคนเป็นคนดีมีน้ำใจ หลังจากวันนั้นเมื่อฝ้ายได้เล่าถึงความดีของศรธรรมและกรรณชัยให้เพื่อน ๆ ฟัง ทั้งสองจึงเป็นที่รักของรุ่นน้องทุกคน

แบบฝึกหัดเรื่องการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน

1. ขณะที่นักเรียนจะข้ามถนน บังเอิญไปเจอรุ่นน้องคนหนึ่งขาเจ็บเป็นโพลีโอแต่กำเนิด กำลังจะข้ามถนนด้วย ข้อใดต่อไปนี้จะตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด
 - ก. รีบข้ามถนนโดยไม่สนใจรุ่นน้องคนนี้
 - ข. ถ้ารุ่นน้องไม่ขอความช่วยเหลือก็จะไม่เข้าไปช่วย
 - ค. ช่วยจูงมือรุ่นน้องเดินข้ามถนนด้วยความเต็มใจ
 - ง. ช่วยพาข้ามถนนเพราะกลัวเพื่อนที่เห็นจะตำหนิ
2. นักเรียนรุ่นน้องคนหนึ่งเป็นนักเรียนอนุบาล 1 ยืนเก้เก๋กั๊งจะข้ามถนน นักเรียนเป็นคนที่อยู่ใกล้ที่สุดจึงไปช่วยรุ่นน้องคนนั้น นักเรียนทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด
 - ก. คิดว่าการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่ดีและเมื่อทำแล้วก็รู้สึกสบายใจ
 - ข. ต้องการให้รุ่นน้องคนนั้นชื่นชมในตัวนักเรียน
 - ค. ถ้าไม่ช่วยคนที่เห็นอาจตำหนิได้
 - ง. เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนคนอื่น ๆ
3. การที่นักเรียนช่วยจูงมือรุ่นน้องเดินข้ามถนนถือว่านักเรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมตรงกับข้อใด
 - ก. มีความสามัคคี
 - ข. มีความเพียรพยายาม
 - ค. มีระเบียบวินัย
 - ง. มีความเมตตากรุณา
4. การแสดงความเมตตาต่อบุคคลอื่นโดยการพารุ่นน้องเดินข้ามถนนเมื่อเราปฏิบัติแล้วจะเกิดผลเช่นไร
 - ก. ทำให้เรามีความสุข
 - ข. ทำให้เราเป็นที่รักของคนทั่วไป
 - ค. ทำให้เราสบายใจ
 - ง. ถูกทุกข้อ
5. นักเรียนคิดว่าการช่วยเหลือรุ่นน้องข้ามถนนควรกระทำเมื่อใด
 - ก. เมื่อรุ่นน้องมาขอร้องให้ช่วยเหลือ
 - ข. เมื่อมีเพื่อนอยู่เยอะๆจะได้รับคำชม
 - ค. ทำเพราะกลัวคนอื่นตำหนิที่ไม่ช่วยเหลือ
 - ง. ทำได้ตลอดเวลาตามความเหมาะสม

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน

1. ค
2. ก
3. ง
4. ง
5. ง

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาครูของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตาครู					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตาครู					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตาครู					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
กิจกรรมที่ 7

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น : โดยการช่วยคุณครูหรือเพื่อนถือของหนัก
ชื่อกิจกรรม	สองแรงแข่งขัน
จุดมุ่งหมาย	1. ให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยเพื่อนหรือคุณครูถือของหนัก 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยเพื่อนหรือคุณครูถือของหนัก
สาระสำคัญ	ความเมตตากรุณาเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หากสังคมใดขาดความเมตตา กรุณา สังคมนั้นย่อมจะเดือดร้อน จึงจำเป็นต้องปลูกฝัง หรือฝึกตนเองให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา
เทคนิค	กรณีตัวอย่าง
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. เอกสารประกอบการใช้กรณีตัวอย่างเรื่อง สองแรงแข่งขัน จำนวน 30 ชุด 2. กระดาษ A4 จำนวน 30 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	-
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยเพื่อนหรือคุณครูถือของหนัก 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการช่วยคุณครูหรือเพื่อนถือของหนัก ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง สองแรงแข่งขัน ให้นักเรียนได้ศึกษา จากนั้นตั้งคำถามให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์และการเสนอแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ ในการแสดงความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยเพื่อนและคุณครูถือของหนัก

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันจากเรื่อง สองแรง แข่งขัน แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมพร้อมหลักการนำไปประยุกต์ใช้

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตความสนใจและตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อเรื่อง สองแรงแข่งขัน

4.2 สังเกตการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของ

นักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดการช่วยคุณครูหรือเพื่อนถือของหนัก หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง

สองแรงแข่งขัน

วันนี้ตอนเช้าขณะที่মনาวกับองุ่นกำลังเล่นกันอยู่ในสนามอย่างสนุกสนาน ก็หันไปเห็นคุณครูสายใจกำลังหัวตุงกับข้าวมาพะรุงพะรัง เพราะวันนี้เป็นเวรทำอาหารกลางวันของคุณครูสายใจ มณาวเมื่อเห็นคุณครูสายใจถือของหนักพะรุงพะรังจึงรีบชวนองุ่นไปช่วยคุณครูสายใจถือของ แต่องุ่นบอกกับมณาวว่าเราอยู่ห่างจากคุณครูมากถ้าเราทำเป็นไม่เห็นคุณครูก็คงไม่ว่าอะไรหรอก ถึงเราไม่ช่วยคุณครูก็คงเรียกให้เพื่อนคนอื่นที่อยู่บริเวณนั้นมาช่วยอยู่แล้ว มณาวก็บอกกับองุ่นว่าเราเป็นนักเรียนจะต้องรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นคุณครูหรือแม้แต่เพื่อนก็ตาม สมมตินะถ้าองุ่นถือของมาหนักและรู้สึกเหนื่อยมาก แต่เมื่อองุ่นขอความช่วยเหลือก็ไม่มีใครเห็นใจองุ่นเลย องุ่นจะรู้สึกอย่างไร จากคำกล่าวของมณาวทำให้องุ่นสำนึกได้ว่าการกระทำของตนเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง องุ่นจึงกล่าวคำขอโทษและบอกกับมณาวว่าจะไม่ทำแบบนี้อีก จากนั้นมณาวและองุ่นจึงรีบวิ่งไปช่วยคุณครูสายใจถือของทันที คุณครูสายใจจึงขอบใจเด็กทั้งสองที่มีน้ำใจมาช่วยเหลือ ทำให้มณาวและองุ่นรู้สึกดีใจมากที่ได้รับคำชมเชยจากคุณครูสายใจ

แบบฝึกหัดเรื่องช่วยคุณครูถือของ

1. การช่วยเหลือเพื่อนหรือคุณครูถือของหนักเราควรทำเมื่อใด
 - ก. เมื่อมีโอกาส
 - ข. เมื่อถูกบังคับให้ทำ
 - ค. เมื่อหลีกเลี่ยงไม่ได้
 - ง. เมื่อถูกขอร้องให้ช่วย
2. เมื่อเราได้ช่วยเพื่อนและคุณครูถือของหนักแล้วเราเกิดความรู้สึกอย่างไร
 - ก. เฉย ๆ
 - ข. เป็นทุกข์
 - ค. หวังสิ่งตอบแทน
 - ง. มีความสุขและสบายใจ
3. ถ้านักเรียนเจอคุณครูกำลังหิ้วถุงผลไม้และอาหารสดอื่นอีกหลายอย่างเดินลงมาจากรถประจำทาง จะเข้าโรงเรียนนักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ถามคุณครูว่าให้ช่วยเหลือหรือเปล่า
 - ข. เข้าไปช่วยคุณครูถือของเท่าที่จะช่วยได้
 - ค. พยายามเดินหลบไปโดยไม่ให้คุณครูเห็น
 - ง. เดินเรื่อย ๆ ถ้าคุณครูไม่เรียกก็ไม่เข้าไปช่วย
4. หลังเลิกเรียนชั่วโมงการเกษตรนักเรียนซึ่งเหนื่อยจากการทำงานแล้วเดินกลับห้องเรียน เห็นคุณครูกำลังถือเครื่องมือการเกษตรซึ่งหนักและมีหลายอย่าง นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ช่วยคุณครูถือเครื่องมือการเกษตรด้วยความเต็มใจ
 - ข. ถามคุณครูว่าจะให้ช่วยถือของอะไรบ้าง
 - ค. ถามคุณครูว่าของหนักมากไหม
 - ง. เดินผ่านไปโดยไม่ช่วยเหลือ
5. ในขณะที่นักเรียนกำลังอ่านหนังสือเตรียมสอบในช่วงพักกลางวันนั้น คุณครูเรียกให้นักเรียนช่วยเหลือสมุดงานไปเก็บที่ห้องพักครูให้หน่อย นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. บอกคุณครูว่าไม่ว่างให้เพื่อนคนอื่นไปแทน
 - ข. บอกคุณครูว่าให้ตนอ่านหนังสือเสร็จก่อน
 - ค. รีบนำสมุดงานไปเก็บทันทีเพื่อจะมีเวลากลับมาอ่านหนังสือ
 - ง. รีบนำสมุดงานไปเก็บเพราะกลัวคุณครูทำโทษ

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
ช่วยคุณครูถือของ

1. ก
2. ง
3. ข
4. ก
5. ค

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนาให้นักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และแบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจง่าย					
8	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความหลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการกระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กิจกรรมที่ 8

เรื่อง	ปัจฉิมนิเทศ
ชื่อกิจกรรม	-
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตา กรุณาต่อสัตว์ ต่อเพื่อนและต่อบุคคลอื่น 2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกที่ได้รับจากการเข้าร่วม กิจกรรม 3. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม
สาระสำคัญ	สรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ต่อ เพื่อน และต่อบุคคลอื่น
เทคนิค	-
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	กระดาษ ขนาด A4 จำนวน 30 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	-
กระบวนการ	1. ชี้นำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2. ชี้นำดำเนินการ ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันตอบว่าได้ประโยชน์อะไรจากการร่วมกิจกรรม การพัฒนาความเมตตากรุณา จากนั้นให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 3. ชี้นำสรุปและประยุกต์ 3.1 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3.2 ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ให้ความร่วมมือในการ ทดลองและกล่าวปิดการทดลอง 4. ชี้นำประเมินผล 4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการทำกิจกรรม 4.2 สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 1

เรื่อง ปฐมนิเทศ
ชื่อกิจกรรม เกมสัมพันธ์ภาพ
จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคยและสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง

2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการของการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ทั้ง 3 ด้านคือ ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ และความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น

สาระสำคัญ เกมสัมพันธ์ภาพเป็นกิจกรรมที่มุ่งสร้างความคุ้นเคยและสร้างบรรยากาศที่ดีเป็นกันเองระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนที่ทำกิจกรรมร่วมกัน

เทคนิค เกม

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. วิทยุเทป
2. CD เพลง โอ้ละหนอ-My Love (ธงไชย แมคอินไตย์) ความยาว 3.12 นาที

ขนาดของกลุ่ม -

กระบวนการ

1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและแนะนำตนเองให้นักเรียนรู้จัก
2. ขั้นดำเนินการ

ให้นักเรียนทุกคนร่วมกิจกรรมสร้างความคุ้นเคย โดยให้นักเรียนเล่นเกมสัมพันธ์ภาพมีขั้นตอนดังนี้

- 2.1 ผู้วิจัยอธิบายวิธีการเล่นเกมสัมพันธ์ภาพให้นักเรียนเข้าใจ
- 2.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อข้องใจก่อนเริ่มทำกิจกรรม
- 2.3 ผู้วิจัยเปิดเพลงแล้วให้นักเรียนเดินไปรอบๆห้อง โดยไม่ให้นักเรียนเดินเกาะกลุ่มกัน ใช้เวลา 1 นาที
- 2.4 เมื่อหมดเวลาผู้วิจัยปิดเพลง แล้วให้นักเรียนทุกคนรีบวิ่งมาจับมือกันเป็นวงกลม
- 2.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนบอกชื่อและข้อดีของเพื่อนที่อยู่ทางซ้ายมือและทางขวามือทีละคน ทำจนครบทุกคน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

- 3.1 ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันสรุปข้อดีของการเล่นเกมสัมพันธ์ภาพ
- 3.2 ผู้วิจัยชี้แจงตารางกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ที่ใช้ทำการทดลอง
- 3.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 สังเกตขณะนักเรียนปฏิบัติกิจกรรม
- 4.2 สังเกตจากการร่วมแสดงความคิดเห็น การซักถามและการสรุปของ

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 2

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ : โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์
ชื่อกิจกรรม	เด็กเกร
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์
สาระสำคัญ	การไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ คือ การไม่ทำร้ายร่างกายของสัตว์ให้ได้รับบาดเจ็บ หรือได้รับอันตรายถึงชีวิต ไม่ทรมานสัตว์ และไม่ฆ่าสัตว์โดยไม่มีประโยชน์
เทคนิค	กรณีตัวอย่าง
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. เอกสารประกอบการใช้กรรไกรตัวอย่างเรื่อง เด็กเกร จำนวน 30 ชุด 2. กระดาษ A4 จำนวน 30 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	กลุ่มละ 6 คน
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณาต่อสัตว์ 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง เด็กเกร ให้นักเรียนศึกษา 2.2 ผู้วิจัยตั้งคำถามหรือประเด็นปัญหาเพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ และเสนอแนวทางการพัฒนาในการให้ความช่วยเหลือสัตว์ โดยไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันจากเรื่อง เด็กเกร จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ชั้นประเมินผล

- 4.1 สัมผัสจากความสนใจ ความตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อเรื่อง เด็กเกเร
- 4.2 สัมผัสการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นซักถามและสรุปของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่อง เด็กเกเร
- 4.3 ประเมินจากการทำแบบฝึกหัดการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์ หลังการพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง เด็กเกเร

จ้อยและป๋องเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นิสัยเกเรชอบแกล้งเพื่อนและทำร้ายสัตว์ อยู่เสมอ จึงทำให้เพื่อนทุกคนไม่อยากจะเล่นกับเด็กทั้งสอง วันหนึ่งในช่วงพักเที่ยงเด็กทั้งสองคน เห็นลูกหมาตัวหนึ่งกำลังกินเศษอาหารอยู่ที่โรงอาหาร จึงจับมันไปหลังอาคารเรียนแล้วนำกระป๋อง ผูกหางไล่ตี เอกซึ่งเป็นเพื่อนห้องเดียวกับจ้อยและป๋องเดินผ่านมาได้ยินเสียงสุนัขร้องจึงเข้าไปดูว่า เกิดอะไรขึ้น เอกตกใจมาก เมื่อเห็นจ้อยและป๋องกำลังไล่ตีลูกสุนัขตัวหนึ่ง เอกจึงเข้าไปห้ามว่าอย่า ทำมันเลยเพราะมันยังเล็กอยู่และถ้าตีมันมาก ๆ อาจจะทำให้มันได้รับบาดเจ็บหรืออาจจะตายได้ จ้อยและป๋องเมื่อฟังเอกพูดก็หัวเราะแล้วบอกว่าแค่อยากจะแกล้งสนุก ๆ เท่านั้นอย่ามายุ่งดีกว่า เดี่ยวเล่นเปื้อนแล้วก็จะปล่อยไป ในขณะที่เดียวกันครูอรพินได้เดินมาถามว่าทำอะไรกัน เอกจึงเล่าให้ครู อรพินฟังถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้น ครูอรพินจึงให้ข้อคิดแก่จ้อยและป๋องว่าถ้ามีใครมาไล่ตีจ้อยและป๋อง บ้างจะรู้สึกอย่างไร ไม่ว่าคนหรือสัตว์ก็มีความรู้สึกเจ็บปวดและไม่ชอบให้ใครมาทำร้าย จ้อยและป๋อง จึงสำนึกในความผิดของตนเองและสัญญากับครูอรพินว่าจะไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์อีก

แบบฝึกหัดเรื่องการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

1. นักเรียนจะอย่างไรเมื่อเพื่อนของนักเรียนกำลังเอาก้อนหินไล่ขว้างแมวตัวหนึ่งอย่างสนุกสนาน
 - ก. ทำเฉยไม่พูดอะไรเพราะกลัวเพื่อนไม่พอใจ
 - ข. ไปเล่นกับเพื่อนด้วยเพราะสนุกดี
 - ค. รีบเข้าไปห้ามและบอกเพื่อนว่าไม่ควรทำร้ายหรือรังแกสัตว์
 - ง. รีบวิ่งไปบอกเพื่อนคนอื่นให้มาช่วยเหลือ
2. ถ้าบ้านของนักเรียนเลี้ยงไก่ไว้หลายตัว มีเพื่อนคนหนึ่งมาขอยืมไก่ของนักเรียนไปตีกับไก่ที่บ้านพรุ่งนี้จะนำมาคืน แต่นักเรียนไม่ให้ยืมเพราะเหตุใด
 - ก. กลัวว่าเพื่อนจะไม่นำมาคืน
 - ข. อยากเลี้ยงไว้ดูเล่นมากกว่า
 - ค. กลัวว่าบาปจะตกมาถึงตนเองถ้าไก่บาดเจ็บหรือตาย
 - ง. รู้สึกสงสารไม่อยากให้มันได้รับบาดเจ็บหรือตาย
3. การกระทำข้อใดแสดงถึงการมีความเมตตา กรุณาต่อสัตว์
 - ก. การเอาข้าวให้ไก่กิน
 - ข. การขังสุนัขไว้ในกรง
 - ค. ขังนกไว้ดูเล่น
 - ง. เอาแมวไปทิ้งที่วัด
4. ถ้านักเรียนเห็นสุนัขตัวหนึ่งทำทางผอมโซนอนหมอบอยู่ข้างรั้วบ้านของนักเรียน ข้อใดต่อไปนี้ตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด
 - ก. รีบนำก้อนหินขว้างให้มันไป
 - ข. ฉันจะหาข้าวที่บ้านมาให้มันกินเพราะพ่อสอนให้เมตตาต่อสัตว์
 - ค. ไล่ให้มันไปนอนที่อื่น
 - ง. ปลอ่ยให้มันนอนแต่ไม่ช่วยเหลือ
5. ถ้าเพื่อนชวนนักเรียนไปจับแมลงปอมาเล่น นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ไม่ไปกับเพื่อนแล้วบอกว่าไม่ควรทำร้ายหรือรังแกสัตว์
 - ข. ไปกับเพื่อนเพราะถ้าไม่ไปเพื่อนจะโกรธ
 - ค. ไปดูเพื่อนจับแล้วรู้สึกสนุกไปด้วย
 - ง. รีบไปชวนเพื่อนคนอื่นอีกจะได้สนุกมากขึ้น

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
การไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

1. ค
2. ง
3. ก
4. ข
5. ก

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 3

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อสัตว์ : โดยการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ
ชื่อกิจกรรม	จะอย่างไร
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยเหลือสัตว์ได้รับบาดเจ็บ
สาระสำคัญ	ผู้ที่มีความเมตตากรุณานั้นจะต้องมีความเมตตากรุณาทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง โดยไม่จำกัดว่าเป็นคนหรือสัตว์
เทคนิค	บทบาทสมมติ
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. กล่องกระดาษ 1 ใบ 2. ฉลากปัญหา 5 สถานการณ์ดังนี้ 2.1 ถ้านักเรียนเจอแมวโดนตีจนขาหักเดินไม่ไหว 2.2 เพื่อนของนักเรียนกำลังเอาไม้ไล่ตีลูกสุนัขตัวหนึ่ง 2.3 สุนัขตัวโปรดของนักเรียนโดนสุนัขข้างบ้านกัดจนเลือดไหล 2.4 นักเรียนเจอนกตัวหนึ่งตกจากต้นไม้ได้รับบาดเจ็บ 2.5 นักเรียนเจอลูกแมวตัวหนึ่งโดนสุนัขกัดจนได้รับบาดเจ็บ 3. กระดาษ A4 จำนวน 5 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	กลุ่มละ 6 คน
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและสนทนาเกี่ยวกับการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ ก่อนพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

2. ขั้นตอนดำเนินการ

- 2.1 แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม
- 2.2 อธิบายกติกาในการทำกิจกรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยก่อนเริ่มทำกิจกรรม
- 2.3 ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมา 1 คน เพื่อจับฉลากปัญหาในกล่องกระดาษคนละ 1 ใบ
- 2.4 ผู้วิจัยให้เวลานักเรียนแก้ไขปัญหาแล้วเตรียมมาแสดงบทบาทสมมติ
- 2.5 เมื่อนักเรียนพร้อมให้นักเรียนออกมาจัดฉากแล้วแสดงตามเวลาที่กำหนดไว้ จนครบทุกกลุ่ม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

- 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปสิ่งที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติทั้ง 5 เรื่อง รวมทั้งเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องและเหมาะสม
- 3.2 ผู้วิจัยสรุปอีกครั้งพร้อมเสนอหลักการนำไปประยุกต์ใช้

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 สังเกตจากความสนใจ ความตั้งใจของนักเรียน
- 4.2 สังเกตการมีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นซักถามและสรุปของนักเรียน
- 4.3 ประเมินจากการทำแบบฝึกหัดการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ หลังการพัฒนาความเมตตา กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

แบบฝึกหัดเรื่องการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

1. ขณะที่นักเรียนเดินทางกลับจากโรงเรียนระหว่างทางพบลูกนกตกจากต้นไม้ได้รับบาดเจ็บ นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. นำลูกนกไปให้เพื่อนที่ชอบเลี้ยงนกดูแลแทน
 - ข. เดินผ่านไป คิดว่าคนอื่นที่ผ่านมาเห็นคงนำมันไปรักษา
 - ค. นำลูกนกไปรักษาเมื่อหายดีแล้วจึงปล่อยไป
 - ง. นำลูกนกไปรักษาเมื่อหายดีแล้วก็ขังมันไว้ดูเล่น
2. นักเรียนคิดว่าการแสดงออกถึงความเมตตา กรุณาต่อสัตว์สามารถแสดงออกทางใดจึงจะเหมาะสมที่สุด
 - ก. ทางสติปัญญา
 - ข. ทางวาจา
 - ค. ทางใจ
 - ง. ทางการกระทำ
3. เมื่อสุนัขของนักเรียนป่วยนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร
 - ก. ปล่อยไว้เฉยๆ
 - ข. ขังมันไว้ในกรงจนกว่ามันจะหาย
 - ค. งดให้อาหารชั่วคราว
 - ง. พาไปพบสัตวแพทย์
4. ขณะที่นักเรียนเดินไปโรงเรียน ระหว่างทางนักเรียนเห็นเพื่อนคนหนึ่งพบแมวบาดเจ็บอยู่ข้างทาง จึงหยุดช่วยแมวตัวนั้นและพาไปใส่ยา นักเรียนคิดว่าเหตุใดเพื่อนของนักเรียนจึงทำเช่นนั้น
 - ก. ช่วยเพราะอยากให้เพื่อนที่ผ่านไปมาชมเชย
 - ข. แมวน่าสงสารมากใครเห็นคงต้องช่วยทุกคน
 - ค. ถ้าไม่ช่วยอาจถูกคนที่เห็นตำหนิได้
 - ง. การช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บเป็นสิ่งที่ควรกระทำ
5. นักเรียนคิดว่าคนที่เห็นสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ช่วยเหลือ เป็นคนอย่างไร
 - ก. ไม่มีความเสียสละ
 - ข. ไม่มีความเมตตา กรุณา
 - ค. ไม่มีความเพียร
 - ง. ไม่มีความสามัคคี

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
การช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

1. ค
2. ง
3. ง
4. ง
5. ข

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาครูของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตาครู					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตาครู					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตาครู					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
กิจกรรมที่ 4

เรื่อง ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน : โดยการไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน
ชื่อกิจกรรม ไม่ซ้ำเติม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน

2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน

สาระสำคัญ การแสดงออกของนักเรียนและบุคคลอื่นด้วยความเต็มใจและเหมาะสมโดยไม่หวังผลตอบแทนรูปแบบใด ๆ เป็นการกระทำที่สืบเนื่องจากความรู้สึกสงสารและต้องการช่วยผู้ที่ทุกข์ให้ได้รับความสุข เราเรียกการแสดงออกนี้ว่าความเมตตากรุณา

เทคนิค บทบาทสมมติ

เวลา 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ 1. เอกสารการใช้บทบาทสมมติเรื่อง *ไม่ซ้ำเติม* จำนวน 30 แผ่น
 2. กระดาษ A4 จำนวน 30 แผ่น

ขนาดของกลุ่ม -

กระบวนการ

1. ชื่นนำ

- 1.1 ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณาต่อเพื่อน
- 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม
- 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความ

เดือดร้อน ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

2. ขั้นตอนการ

- 2.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติ
- 2.2 ผู้วิจัยเลือกผู้แสดงโดยขออาสาสมัคร
- 2.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง
- 2.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อแสดงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง
- 2.5 เมื่อนักเรียนพร้อมให้ออกมาแสดงหน้าชั้นเรียน

ครั้งนี้

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

3.1 นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายบทบาทสมมติเรื่อง *ไม่ช้าเดี๋ยว*

3.2 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมจากบทบาทสมมติและประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับและการนำไปประยุกต์ใช้

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตความสนใจ และให้ความร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน

4.2 สังเกตการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดไม่ช้าเดี๋ยวเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน หลังการพัฒนาความเมตตาภรณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง ไม่ซ้ำเติม

นทีเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีลักษณะนิสัยเป็นเด็กเกเร ชอบพูดจาถากถาง เยาะเย้ย และซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อนอยู่เสมอ ทำให้เพื่อน ๆ ในห้องต่างไม่ชอบนที

วันหนึ่งคุณครูประจำชั้นประกาศผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ ปรากฏว่านทีเป็นนักเรียนเพียงคนเดียวที่สอบไม่ผ่าน คุณครูประจำชั้นจึงให้มาสอบแก้ตัวในวันพรุ่งนี้ เวลา 11.30 นาฬิกา จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้นทีเสียใจมาก หน้าตาเศร้าหมองและแอบมานั่งไต่ด้นไม้เพียงคนเดียว มงคลซึ่งเป็นเพื่อนนักเรียนห้องเดียวกันเดินผ่านมาเห็นจึงรู้สึกเห็นใจที่มาก จึงเข้าไปปลอบใจนทีว่า ถ้าตั้งใจพยายามทำความเข้าใจกับโจทย์ให้มากขึ้นและพยายามทำแบบฝึกหัดมาก ๆ นทีต้องสอบผ่านแน่นอนและถ้าไม่เข้าใจตรงไหนก็มาถามได้ นทีรู้สึกซาบซึ้งที่มงคลคอยให้กำลังใจและไม่กล่าวซ้ำเติมเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ ในห้อง นทีจึงกล่าวคำขอบใจมงคลและสัญญาว่าจะปรับปรุงตัวเอง โดยการไม่พูดจาถากถาง เยาะเย้ย และซ้ำเติมผู้อื่นอีก

บทบาทของนที

สมมติให้นทีเป็นนที ฉันเป็นคนทีเกเร ชอบพูดจาถากถาง เยาะเย้ย และซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อนอยู่เสมอ ทำให้เพื่อน ๆ ในห้องไม่มีใครชอบฉันเลย วันหนึ่งฉันรู้สึกเสียใจมากที่คุณครูประจำชั้นประกาศผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ฉันเป็นนักเรียนเพียงคนเดียวที่สอบไม่ผ่าน แต่มงคลก็เข้ามาปลอบใจ ฉันรู้สึกดีใจมากและขอบคุณที่มงคลไม่ซ้ำเติมฉันเหมือนเพื่อนคนอื่น ๆ

บทบาทของมงคล

สมมติให้ฉันเป็นมงคล ขณะที่ฉันเดินอยู่ฉันก็เห็นนทีแอบมานั่งคนเดียวดูหน้าตาหมองเศร้า ฉันรู้สึกเห็นใจที่สอบวิชาคณิตศาสตร์ไม่ผ่าน ฉันจึงเดินเข้าไปหานที และพยายามปลอบใจให้นทีพยายามทำความเข้าใจโจทย์และทำแบบฝึกหัดให้มาก ๆ นทีต้องสอบผ่านแน่นอน นทีจึงขอบใจที่ฉันให้กำลังใจและไม่กล่าวซ้ำเติมเหมือนเพื่อนคนอื่นในห้อง นทีสัญญากับฉันว่าจะปรับปรุงตัวเองใหม่

บทบาทของคุณครูประจำชั้น

สมมติให้ฉันเป็นครูประจำชั้น เป็นนี้เป็นวันประกาศผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ ปรากฏว่านทีเป็นนักเรียนเพียงคนเดียวที่สอบไม่ผ่านวิชานี้ ฉันจึงนัดให้มาสอบแก้ตัวในวันพรุ่งนี้เวลา 11.30 นาฬิกา

บทบาทของเพื่อน ๆ ในห้อง

สมมติให้ฉันเป็นเพื่อนในห้องของนที ฉันรู้สึกไม่ชอบนทีเพราะนทีชอบพูดจาถากถาง เยาะเย้ย และซ้ำเติมเพื่อน ๆ อยู่เสมอ วันนี้คุณครูประกาศผลการสอบวิชาคณิตศาสตร์ปรากฏว่า นทีสอบไม่ผ่าน ฉันจึงหัวเราะเยาะนทีอย่างมีความสุข

แบบฝึกหัดเรื่องการไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน

1. วันนี้คุณครูประกาศผลการสอบ เพื่อนของนักเรียนคนหนึ่งสอบไม่ผ่านเพียงคนเดียว เพราะขาดเรียนบ่อยๆ ทำให้เพื่อนในห้องต่างก็หัวเราะเยาะที่สอบไม่ผ่าน ในฐานะที่นักเรียนเป็นเพื่อนร่วมห้องนักเรียนจะอย่างไร

- ก. หัวเราะเยาะเพื่อนคนนี้เหมือนกับเพื่อนในห้องคนอื่น ๆ
- ข. ไม่หัวเราะเยาะแต่ไม่พูดอะไร
- ค. บอกให้เพื่อนคนอื่นหยุดหัวเราะ
- ง. ไม่หัวเราะเยาะเพราะไม่อยากซ้ำเติมเพื่อนให้เสียใจมากขึ้น

2. เพื่อนสนิทของนักเรียนคนหนึ่งเป็นนักวิ่งของโรงเรียนไปแข่งกีฬาในวันนี้ แต่ในการแข่งขันครั้งนี้เขาออกตัวช้าจึงทำให้พลาดเหรียญรางวัล นักเรียนซึ่งเป็นเพื่อนสนิทและได้เข้าชมการแข่งขันครั้งนี้ด้วย นักเรียนจะอย่างไร

- ก. อยู่เฉยๆ เพราะรู้สึกผิดหวังในตัวเพื่อนคนนี้
- ข. ตอว่าเพื่อนที่ไม่พยายามให้มากกว่านี้
- ค. ช่วยปลอบใจเพื่อนว่าทำได้ดีที่สุดแล้ว
- ง. รีบเดินหนีไปโดยไม่สนใจเพื่อนคนนี้

3. ขณะที่นักเรียนกำลังทำการบ้านอยู่ เพื่อนของนักเรียนคนหนึ่งซึ่งขณะนี้เขาของเขาเข้าเฝือกเดินไม่ค่อยถนัด บ่นให้นักเรียนฟังว่ารู้สึกปวดขามาก นักเรียนจะอย่างไร

- ก. เดินไปนั่งทำการบ้านที่อื่น
- ข. บอกให้เพื่อนหยุดพูดเพราะไม่มีสมาธิทำการบ้าน
- ค. บอกให้รอสักครูเมื่อทำการบ้านเสร็จแล้วจะไปขอยาให้
- ง. รีบไปเล่าอาการของเพื่อนให้คุณครูพยาบาลฟัง

4. นักเรียนคิดว่าการไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อนควรปฏิบัติอย่างไร

- ก. ให้กำลังใจเมื่อเพื่อนได้รับความเดือดร้อน
- ข. รู้สึกเห็นใจและหาทางช่วยเหลือ
- ค. ไม่กล่าวซ้ำเติมเมื่อเพื่อนได้รับความเดือดร้อน
- ง. ถูกทุกข้อ

5. เมื่อถึงชั่วโมงฝึกพูดในวิชาภาษาไทย เพื่อนของนักเรียนประหม่าทำให้พูดผิดพูดถูกจึงสร้างความขบขันแก่เพื่อนๆในห้อง เมื่อเพื่อนของนักเรียนพูดจบจึงเกิดความอับอายไม่กล้าคุยกับเพื่อน ในฐานะที่นักเรียนเป็นเพื่อนร่วมชั้นเรียนจะอย่างไร

- ก. พูดปลอบใจให้กำลังใจเพื่อนให้เลิกวิตกกังวล
- ข. พูดล้อเลียนความผิดพลาดของเพื่อน
- ค. ไปพูดปลอบใจเพื่อนเพื่อแสดงว่านักเรียนเป็นคนมีน้ำใจ
- ง. ทำเฉยๆเพราะเป็นเรื่องไม่เกี่ยวกับนักเรียน

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
การไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน

1. ง
2. ค
3. ง
4. ง
5. ก

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
กิจกรรมที่ 5

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน : โดยการช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ
ชื่อกิจกรรม	ไม่เอานะ....อย่าคิดมาก
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ 2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลดีผลเสียของการให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยการช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ
สาระสำคัญ	การช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจเป็นการแสดงถึงความเมตตากรุณา ความเมตตาก็คือการคิดสงสารเมื่อผู้อื่นมีความทุกข์ ส่วนกรุณาคือการช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ เพราะฉะนั้นเมื่อเกิดความเมตตา ย่อมเกิดความกรุณาด้วย
เทคนิค	กรณีตัวอย่าง
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. เอกสารประกอบการใช้กรณีตัวอย่างเรื่อง ไม่เอานะ...อย่าคิดมาก จำนวน 30 ชุด 2. กระดาษ A4 จำนวน 30 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	-
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยแจกเอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง ไม่เอานะ...อย่าคิดมาก ให้นักเรียนได้ศึกษา

2.2 พร้อมทั้งตั้งคำถามหรือประเด็นปัญหาให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ช่วยกันวิเคราะห์และการเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ในการให้ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน โดยการปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันจากเรื่อง *ไม่เอานะ..อย่าคิดมาก* แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตความสนใจและตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อเรื่อง *ไม่เอานะ..อย่าคิดมาก*

4.2 สังเกตการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารกรณีตัวอย่างเรื่อง ไม่เอานะอย่าคิดมาก

นุชกับเปิ้ลเป็นเพื่อนที่สนิทกันมาก วันนี้นุชมาถึงห้องเรียนหน้าตาหมองเศร้าดูเหมือนมีเรื่องไม่สบายใจและไม่พูดไม่จากับใคร เปิ้ลจึงเข้าไปถามนุชว่ามีเรื่องไม่สบายใจหรือเปล่า นุชจึงร้องไห้ออกมา แล้วเล่าให้เปิ้ลฟังว่า พ่อกับแม่ทะเลาะกันเพราะพ่อไปติดการพนัน นุชบอกว่าเหตุการณ์ทะเลาะของพ่อกับแม่บ่อยขึ้นเรื่อย ๆ ช่วงหลัง ๆ พ่อตบตีแม่ทุกวัน เปิ้ลได้ฟังเรื่องราวที่นุชเล่ามารู้สึกสงสารนุชมาก เปิ้ลจึงพยายามปลอบใจนุชว่าพยายามทำให้สบายก่อน เรื่องราวต่าง ๆ อาจจะไม่น่ากลัวแรง ถ้าอย่างนั้นตอนพักเที่ยงเรารีบไปปรึกษาคุณครูประจำชั้นดีกว่า คุณครูอาจมีคำแนะนำหรือวิธีการแก้ปัญหาให้นุชได้ พอถึงเวลาพักเที่ยงนุชกับเปิ้ลจึงรีบไปปรึกษาคุณครูประจำชั้นทันที พอไปถึงคุณครูจึงให้นุชเล่าปัญหาที่เกิดขึ้นให้คุณครูฟัง คุณครูจึงให้คำแนะนำว่าให้นุชอย่าคิดมากพยายามตั้งใจเรียนเพราะตอนนี้เรายังเป็นเด็กอยู่ พ่อแม่อาจมีปัญหามุ่งเป็นเรื่องธรรมดาเดี๋ยวครูจะทำหนังสือเชิญผู้ปกครองมาพบที่โรงเรียน จากนั้นนุชกับเปิ้ลจึงขอบคุณครูที่ให้คำแนะนำและจะช่วยพูดให้พ่อกับแม่เข้าใจกัน

หลังจากที่พ่อกับแม่ได้มาพบครูที่โรงเรียน พ่อมีพฤติกรรมดีขึ้นและไม่ทำร้ายแม่อีกทำให้ครอบครัวของนุชกลับมามีความสุขเหมือนเดิม

แบบฝึกหัดเรื่องการช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ

1. ถ้าเพื่อนของนักเรียนสอบตกและร้องไห้ ในฐานะที่นักเรียนเป็นเพื่อนสนิท นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว
 - ข. กล่าวแสดงความเสียใจ
 - ค. ช่วยปลอบใจเพื่อนและให้พยายามใหม่
 - ง. ต่อว่าเพื่อนที่ไม่ตั้งใจเรียน
2. ถ้าเพื่อนของนักเรียนเดินมาด้วยหน้าตาหมองเศร้าและบอกนักเรียนว่ามีเรื่องไม่สบายใจ นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. บอกให้เพื่อนเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟังและช่วยพูดปลอบใจ
 - ข. บอกเพื่อนว่าควรทำใจให้สบายหลังจากนั้นก็ขอตัวไปทำธุระ
 - ค. พาเพื่อนไปพบคุณครูประจำชั้นให้ช่วยเหลือ
 - ง. บอกให้เพื่อนไปเล่าให้เพื่อนคนอื่นฟังคงหาทางช่วยเหลือได้
3. มีเพื่อนคนหนึ่งไม่ถูกกับนักเรียน แต่วันนี้เพื่อนของนักเรียนถูกคุณครูดุเพราะไม่ทำการบ้านมาส่ง จากเหตุการณ์ดังกล่าวนักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ถ้าเพื่อนมาขอร้องก็จะช่วย
 - ข. เยาะเย้ยเพื่อนคนนั้น
 - ค. บอกให้เพื่อนไปทำมาก่อนถ้าไม่เข้าใจจะอธิบายให้ฟัง
 - ง. ช่วยปลอบใจและช่วยอธิบายให้เพื่อนฟัง
4. ถ้านักเรียนมาโรงเรียนแต่เช้าพบว่าเพื่อนของนักเรียนกำลังนั่งร้องไห้อยู่ นักเรียนจึงถามเพื่อนคนนั้นว่าเป็นอะไรเพื่อนของนักเรียนจึงเล่าให้ฟังว่า เมื่อเช้าโดนแม่ดุมา นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. นั่งฟังเพื่อนเล่าโดยไม่พูดอะไร
 - ข. ฟังสักครูจึงขอตัวไปทำธุระ
 - ค. บอกเพื่อนว่าเรื่องเล็กน้อยไม่เห็นต้องร้องไห้เลย
 - ง. บอกเพื่อนว่าแม่ดุเราเพราะรักเรา อย่าคิดมาก
5. ใกล้วันสอบเพื่อนของนักเรียนคนหนึ่งมาเล่าให้นักเรียนฟังว่า ถ้าสอบตกพ่อจะตีและไม่ให้ค่าขนม ทำให้เพื่อนของนักเรียนรู้สึกไม่สบายใจมาก นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. บอกเพื่อนว่าจะช่วยสอนวิชาที่เพื่อนไม่เข้าใจ
 - ข. บอกเพื่อนว่าค่อยสอบตกก่อนค่อยไม่สบายใจ
 - ค. พูดให้กำลังใจและรับฟังปัญหาด้วยความเต็มใจ
 - ง. บอกเพื่อนว่าถ้าพ่อตีเจ็บแสบเดี๋ยวก็หายไม่เป็นไรหรอก

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
ช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ

1. ค
2. ก
3. ง
4. ง
5. ค

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตาครูของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตาครู					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตาครู					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตาครู					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 6

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น : โดยการพารุ่นน้องเดินข้ามถนน
ชื่อกิจกรรม	รุ่นพี่มีน้ำใจ
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการพารุ่นน้องเดินข้ามถนน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการพารุ่นน้องเดินข้ามถนน
สาระสำคัญ	ความเมตตากรุณาช่วยให้คนเรานั่นอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความเมตตาช่วยให้ชีวิตมีความสุขทำให้ไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งความเห็นแก่ตัวจะเป็นตัวทำลายชีวิตและสังคม คนที่มีความเมตตากรุณาย่อมเป็นที่รักของคนรอบข้างและได้รับการช่วยเหลืออยู่เสมอ
เทคนิค	บทบาทสมมติ
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. เอกสารการใช้บทบาทสมมติเรื่อง รุ่นพี่มีน้ำใจ จำนวน 30 ชุด 2. กระดาษ A4 จำนวน 30 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	-
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยสนทนาเกี่ยวกับเรื่องความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น 1.2 อธิบายให้นักเรียนทราบถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน ก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติ 2.2 ผู้วิจัยเลือกผู้แสดงโดยขออาสาสมัคร 2.3 ผู้วิจัยแจกเอกสารบทบาทสมมติให้ผู้แสดงอ่านและเตรียมตัวแสดง 2.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดฉากเพื่อแสดงให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง 2.5 เมื่อนักเรียนพร้อมให้ออกมาแสดงหน้าชั้นเรียน
ครั้งนี้	

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

3.1 นักเรียนทุกคนร่วมกันอภิปรายบทบาทสมมติเรื่อง รุ่งฟ้ามีน้ำใจ

3.2 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมจากบทบาทสมมติและประโยชน์ที่

นักเรียนจะได้รับและการนำไปประยุกต์ใช้

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตความสนใจ และให้ความร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติ

ของนักเรียน

4.2 สังเกตการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของ

นักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน หลัง
การพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เอกสารบทบาทสมมติเรื่อง รุ่นที่มีน้ำใจ

วันนี้เข้าตอนเช้าแถวหน้าเสาธง ผู้อำนวยการโรงเรียนได้ออกมาแจ้งข่าวว่ามีนักเรียนอนุบาลคนหนึ่งถูกรถชนหน้าโรงเรียน สาเหตุเพราะวิ่งข้ามถนนโดยไม่ระมัดระวัง ผู้อำนวยการโรงเรียนจึงอยากเตือนให้นักเรียนทุกคนระมัดระวังในการข้ามถนนให้มากขึ้น ถ้านักเรียนมีความจำเป็นต้องออกนอกโรงเรียนก็ให้มาขออนุญาตคุณครูก่อนโดยเฉพาะรุ่นที่จะต้องช่วยดูแลรุ่นน้องด้วย

วันต่อมาขณะที่สุชาติกำลังจะข้ามถนนหน้าโรงเรียน สุชาติก็เจอรุ่นน้องชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 คน ยืนเก้เก้งก้างจะข้ามถนน ขณะนั้นรถกำลังวิ่งคับคั่ง สุชาติรู้สึกเป็นห่วงจึงเข้าไปถามว่ารุ่นน้องทั้ง 2 คน ว่าจะข้ามถนนไปไหน รุ่นน้องทั้งสองคนบอกว่าจะออกไปซื้อดินสอร้านค้าที่อยู่ฝั่งตรงข้ามโรงเรียน สุชาติจึงอาสาช่วยรุ่นน้องทั้งสองคนข้ามถนนไปซื้อดินสอ เพราะกลัวว่าถ้าให้รุ่นน้องทั้งสองคนข้ามถนนไปเองจะเกิดอันตรายได้ เมื่อซื้อดินสอเสร็จสุชาติก็เดินมาส่งรุ่นน้องทั้ง 2 คนที่ห้องเรียน รุ่นน้องทั้ง 2 คนจึงกล่าวขอบคุณสุชาติที่ช่วยพาข้ามถนนและมาส่งที่ห้อง สุชาติจึงบอกรุ่นน้องทั้งสองคนว่าถ้าจะข้ามถนนไปไหนควรดูซ้ายดูขวาให้ดีก่อนข้าม หรืออาจไปบอกคุณครูหรือรุ่นพี่ขอให้ช่วยพาไปจะปลอดภัยกว่า รุ่นน้องทั้ง 2 คนจึงกล่าวรับคำและบอกว่าจะไม่ทำอย่างนี้อีก

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

สมมติให้ฉันเป็นผู้บริหารโรงเรียน วันนี้มีเด็กอนุบาลคนหนึ่งถูกรถชนหน้าโรงเรียน เพราะวิ่งข้ามถนนไม่ระมัดระวัง ฉันรู้สึกเป็นห่วงนักเรียนในโรงเรียนมาก จึงขึ้นไปประกาศหน้าเสาธง เพื่อให้นักเรียนรู้จักระมัดระวังตัวและที่สำคัญรุ่นพี่จะต้องช่วยดูแลรุ่นน้องด้วย

บทบาทของรุ่นน้อง

สมมติให้ฉันเป็นรุ่นน้อง วันนี้ตอนเช้าฉันและเพื่อนตั้งใจจะออกไปซื้อดินสอที่ร้านค้าฝั่งตรงข้ามโรงเรียน ขณะที่ฉันจะข้ามถนน รถวิ่งไปมามากมาย ทำให้ฉันไม่กล้าข้ามถนน สักครู่มีรุ่นพี่คนหนึ่งมาเจอจึงอาสาช่วยพาฉันและเพื่อนข้ามถนนไปซื้อดินสอต่อจากนั้นก็เดินมาส่งฉันที่ห้องเรียน ฉันจึงกล่าวขอบคุณรุ่นพี่คนนั้นที่มีน้ำใจช่วยฉันข้ามถนน

บทบาทของสุชาติ

สมมติให้ฉันเป็นสุชาติ วันนี้ตอนเช้าขณะที่ฉันจะข้ามถนนหน้าโรงเรียน บังเอิญฉันได้เจอรุ่นน้องชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สองคนยืนเก้เก้งก้างจะข้ามถนน ฉันรู้สึกสงสารและกลัวรุ่นน้องจะได้รับอันตราย ฉันจึงอาสาช่วยพารุ่นน้องข้ามถนน เมื่อซื้อของเสร็จฉันก็ได้เดินมาส่งรุ่นน้องที่ห้องเรียน รุ่นน้องทั้งสองคนจึงกล่าวขอบคุณฉัน ฉันจึงรู้สึกดีใจมากที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น

แบบฝึกหัดเรื่องการช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน

1. ขณะที่นักเรียนจะข้ามถนน บังเอิญไปเจอรุ่นน้องคนหนึ่งขาสิบเป็นโพลีโอแต่กำเนิด กำลังจะข้ามถนนด้วย ข้อใดต่อไปนี้จะตรงกับความคิดของนักเรียนมากที่สุด
 - ก. รีบข้ามถนนโดยไม่สนใจรุ่นน้องคนนี้
 - ข. ถ้ารุ่นน้องไม่ขอความช่วยเหลือก็จะไม่เข้าไปช่วย
 - ค. ช่วยจูงมือรุ่นน้องเดินข้ามถนนด้วยความเต็มใจ
 - ง. ช่วยพาข้ามถนนเพราะกลัวเพื่อนที่เห็นจะตำหนิ
2. นักเรียนรุ่นน้องคนหนึ่งเป็นนักเรียนอนุบาล 1 ยืนเก้เก้งก้างจะข้ามถนน นักเรียนเป็นคนที่อยู่ใกล้ที่สุดจึงไปช่วยรุ่นน้องคนนั้น นักเรียนทำเช่นนั้นเพราะเหตุใด
 - ก. คิดว่าการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นสิ่งที่ดีและเมื่อทำแล้วก็รู้สึกสบายใจ
 - ข. ต้องการให้รุ่นน้องคนนั้นชื่นชมในตัวนักเรียน
 - ค. ถ้าไม่ช่วยคนที่เห็นอาจตำหนิได้
 - ง. เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนคนอื่นๆ
3. การที่นักเรียนช่วยจูงมือรุ่นน้องเดินข้ามถนนถือว่านักเรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมตรงกับข้อใด
 - ก. มีความสามัคคี
 - ข. มีความเพียรพยายาม
 - ค. มีระเบียบวินัย
 - ง. มีความเมตตากรุณา
4. การแสดงความเมตตาต่อบุคคลอื่นโดยการพารุ่นน้องเดินข้ามถนนเมื่อเราปฏิบัติแล้วจะเกิดผลเช่นไร
 - ก. ทำให้เรามีความสุข
 - ข. ทำให้เราเป็นที่รักของคนทั่วไป
 - ค. ทำให้เราสบายใจ
 - ง. ถูกทุกข้อ
5. นักเรียนคิดว่าการช่วยเหลือรุ่นน้องข้ามถนนควรกระทำเมื่อใด
 - ก. เมื่อรุ่นน้องมาขอร้องให้ช่วยเหลือ
 - ข. เมื่อมีเพื่อนอยู่เยาะๆจะได้รับคำชม
 - ค. ทำเพราะกลัวคนอื่นตำหนิที่ไม่ช่วยเหลือ
 - ง. ทำได้ตลอดเวลาตามความเหมาะสม

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน

1. ค
2. ก
3. ง
4. ง
5. ง

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

กิจกรรมที่ 7

เรื่อง	ความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่น : โดยการช่วยคุณครูหรือผู้อื่นถือของ
ชื่อกิจกรรม	รวบรวมสิ่งของ
จุดมุ่งหมาย	1. ให้นักเรียนเข้าใจและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยเพื่อนหรือคุณครูถือของ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมในการช่วยเพื่อนหรือคุณครูถือของ
สาระสำคัญ	ความเมตตากรุณาเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข หากสังคมใดขาดความเมตตากรุณา สังคมนั้นย่อมจะเดือดร้อน จึงจำเป็นต้องปลูกฝัง หรือฝึกตนเองและช่วยให้ผู้อื่นเป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา
เทคนิค	เกม
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	1. นาฬิกา 1 เรือน 2. นกหวีด 1 ตัว
ขนาดของกลุ่ม	กลุ่มละ 10 คน
กระบวนการ	1. ขั้นนำ 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนและอธิบายกิจกรรมที่จะร่วมกันปฏิบัติกันในวันนี้ 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดช่วยคุณครูหรือเพื่อนถือของหนักก่อนการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 2. ขั้นดำเนินการ 2.1 แบ่งสมาชิกผู้ทำกิจกรรมออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละประมาณ 10 คน 2.2 ผู้วิจัยอธิบายกติกาให้นักเรียนทราบ ว่า เมื่อผู้วิจัยสั่งให้แต่ละกลุ่มเอาสีของอะไรออกมา ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันจัดหาสิ่งของดังกล่าวมาให้ผู้วิจัย ถ้ากลุ่มใดจัดตัวแทนกลุ่มของตนนำสิ่งของที่ผู้วิจัยสั่งมาให้ผู้วิจัยได้ครบและรวดเร็ว ผู้วิจัยพิจารณาแล้วถูกต้องตามที่สั่งก็จะให้คะแนนกลุ่มนั้น เรียงตามลำดับที่มาก่อนหลังและความถูกต้อง เช่น ถ้าของที่นำมาถูกต้องและมาก่อนก็จะได้ 10 คะแนนเต็ม ถ้าสิ่งของที่นำมาถูกต้องแต่มาส่งผู้วิจัยเป็นอันดับสอง จะได้ 8 คะแนน ตามลำดับ

2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัยแล้วเริ่มทำกิจกรรม

3. ขั้นสรุปและประยุกต์

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1.1 กิจกรรมนี้สนุกหรือไม่

3.1.2 ทำไม่ถึงสนุก

3.1.3 ได้ข้อคิดอะไรบ้างจากกิจกรรมนี้

3.1.4 จากกิจกรรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันของ

ตนเองได้อย่างไร

3.2 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมรวบรวมสิ่งของและประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับและการนำไปประยุกต์ใช้

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตความสนใจและตั้งใจของนักเรียนที่มีต่อเกม รวบรวมสิ่งของ

4.2 สังเกตการอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของ

นักเรียน

4.3 ประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัดช่วยคุณครูหรือเพื่อนถือของ หลังการพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

แบบฝึกหัดเรื่องช่วยคุณครูถือของ

1. การช่วยเหลือเพื่อนหรือคุณครูถือของหนักเราควรทำเมื่อใด
 - ก. เมื่อมีโอกาสดู
 - ข. เมื่อถูกบังคับให้ทำ
 - ค. เมื่อหลีกเลี่ยงไม่ได้
 - ง. เมื่อถูกขอร้องให้ช่วย
2. เมื่อเราได้ช่วยเพื่อนและคุณครูถือของหนักแล้วเราเกิดความรู้สึกอย่างไร
 - ก. เฉย ๆ
 - ข. เป็นทุกข์
 - ค. หวังสิ่งตอบแทน
 - ง. มีความสุขและสบายใจ
3. ถ้านักเรียนเจอคุณครูกำลังหิ้วถุงผลไม้และอาหารสดอื่นอีกหลายอย่างเดินลงมาจากรถประจำทาง จะเข้าโรงเรียนนักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ถามคุณครูว่าให้ช่วยเหลือหรือเปล่า
 - ข. เข้าไปช่วยคุณครูถือของเท่าที่จะช่วยได้
 - ค. พยายามเดินหลบไปโดยไม่ให้คุณครูเห็น
 - ง. เดินเรื่อย ๆ ถ้าคุณครูไม่เรียกก็ไม่เข้าไปช่วย
4. หลังเลิกเรียนชั่วโมงการเกษตรนักเรียนซึ่งเหนื่อยจากการทำงานแล้วเดินกลับห้องเรียน เห็นคุณครูกำลังถือเครื่องมือการเกษตรซึ่งหนักและมีหลายอย่าง นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. ช่วยคุณครูถือเครื่องมือการเกษตรด้วยความเต็มใจ
 - ข. ถามคุณครูว่าจะให้ช่วยถือของอะไรบ้าง
 - ค. ถามคุณครูว่าของหนักมากไหม
 - ง. เดินผ่านไปโดยไม่ช่วยเหลือ
5. ในขณะที่นักเรียนกำลังอ่านหนังสือเตรียมสอบในช่วงพักกลางวันนั้น คุณครูเรียกให้นักเรียนช่วยถือสมุดงานไปเก็บที่ห้องพักครูให้หน่อย นักเรียนจะทำอย่างไร
 - ก. บอกคุณครูว่าไม่ว่างให้เพื่อนคนอื่นไปแทน
 - ข. บอกคุณครูว่าให้ตนอ่านหนังสือเสร็จก่อน
 - ค. รับนำสมุดงานไปเก็บทันทีเพื่อจะมีเวลากลับมาอ่านหนังสือ
 - ง. รับนำสมุดงานไปเก็บเพราะกลัวคุณครูทำโทษ

เฉลยแบบฝึกหัดเรื่อง
ช่วยคุณครูถือของ

1. ก
2. ง
3. ข
4. ก
5. ค

แบบประเมินคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

เรื่อง

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1	หลังทำกิจกรรมนักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณา					
2	เนื้อหาในกิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่มุ่งพัฒนา					
3	เนื้อหาในกิจกรรมเหมาะสมกับการพัฒนา นักเรียนให้เกิดความเมตตากรุณา					
4	เวลาที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และ เนื้อหา					
5	กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมใน การแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น					
6	กิจกรรมนี้มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนปฏิบัติตนได้ เหมาะสม ให้เป็นผู้ที่มีความเมตตากรุณา					
7	ข้อความในใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด และ แบบประเมิน อ่านง่าย คำสั่งชัดเจนและเข้าใจ ง่าย					
8	สื่อต่างๆ ที่ใช้ในกิจกรรมมีความน่าสนใจมีความ หลากหลาย					
9	กิจกรรมการเรียนรู้และใบงานที่นักเรียนทำไม่ ยากเกินไปและสามารถทำได้ทันเวลา					
10	การวัดและการประเมินผลเป็นการวัดจากการ กระทำของนักเรียนอย่างแท้จริง					
11	นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง					
12	นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ได้					

(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
กิจกรรมที่ 8

เรื่อง	ปัจฉิมนิเทศ
ชื่อกิจกรรม	-
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการแสดงความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ต่อเพื่อนและต่อบุคคลอื่น 2. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม 3. เพื่อให้นักเรียนบอกประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรม
สาระสำคัญ	สรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมพัฒนาความเมตตากรุณาต่อสัตว์ ต่อเพื่อน และต่อบุคคลอื่น
เทคนิค	-
เวลา	1 ชั่วโมง
อุปกรณ์	กระดาษ ขนาด A4 จำนวน 30 แผ่น
ขนาดของกลุ่ม	-
กระบวนการ	1. ขั้นนำ ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน 2. ขั้นดำเนินการ ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันตอบว่าได้ประโยชน์อะไรจากการร่วมกิจกรรมการพัฒนาความเมตตากรุณา จากนั้นให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย 3. ขั้นสรุปและประยุกต์ 3.1 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3.2 ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ให้ความร่วมมือในการทดลองและกล่าวปิดการทดลอง 4. ขั้นประเมินผล 4.1 สังเกตจากความร่วมมือในการทำกิจกรรม 4.2 สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดให้ข้างล่างนี้ให้เข้าใจ

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. คำตอบของนักเรียนไม่มีผลต่อคะแนนการสอบหรือการเรียนใดๆของนักเรียนทั้งสิ้น ผลจากข้อมูลที่ได้ในครั้งนี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไป
3. ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับการปฏิบัติที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดเกี่ยวกับพฤติกรรมความเมตตากรุณาของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	จริง	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
	ความเมตตา กรุณาต่อสัตว์					
1	ข้าพเจ้าจะไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์เพื่อความสนุกสนาน.....					
2	ข้าพเจ้ามักแบ่งอาหารแกสัตว์ที่อดอยาก					
3	ข้าพเจ้าจะเล่นกับสัตว์เลี้ยงอย่างทะนุถนอม.....					
4	ข้าพเจ้ามักนำอาหารไปล่อสัตว์แล้วไม่ให้มันกิน.....					
5	ข้าพเจ้ารู้สึกเฉยๆถึงแม้เพื่อนของข้าพเจ้าจะทำร้ายหรือรังแกสัตว์....					
6	ถ้าเพื่อนของข้าพเจ้าชวนข้าพเจ้าไปทำร้ายหรือรังแกสัตว์ให้ได้รับบาดเจ็บข้าพเจ้าจะรีบปฏิเสธทันที..					
7	เมื่อสัตว์เลี้ยงของข้าพเจ้าป่วยข้าพเจ้าจะรีบพามันไปหาหมอ.....					
8	เมื่อข้าพเจ้าพบสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บข้าพเจ้าจะรีบนำมันมารักษาเมื่อหายดีจึงปล่อยไป.....					
9	คนที่เห็นสัตว์ได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ช่วยเหลือเป็นคนที่ไม่มีความเมตตา กรุณา.....					
10	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจถ้าข้าพเจ้าเห็นสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ช่วยเหลือ.....					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	จริง	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
	ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน					
11	ข้าพเจ้ามักแบ่งอาหารและขนมให้เพื่อนรับประทานด้วยความเต็มใจ					
12	ข้าพเจ้ามักแอบกินขนมคนเดียว เพราะกลัวเพื่อนจะขอกินด้วย.....					
13	ข้าพเจ้ามักแบ่งอาหารและขนมให้เพื่อนที่มีฐานะยากจนรับประทาน อยู่เสมอ.....					
14	ข้าพเจ้ามักแบ่งอาหารและขนมให้เพื่อนรับประทานโดยไม่รอให้เพื่อนมาขอ.....					
15	ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขที่ได้แบ่งอาหารและขนมให้เพื่อนรับประทาน.....					
16	ข้าพเจ้าแบ่งหนังสือให้เพื่อนอ่าน เมื่อเพื่อนลืมนำมา.....					
17	ข้าพเจ้าไม่เคยให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนเลย.....					
18	ข้าพเจ้าให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนในส่วนที่เกินจำเป็น.....					
19	ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขที่ได้แบ่งสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนแก่เพื่อน.....					
20	ข้าพเจ้าจะไม่ให้เพื่อนที่ข้าพเจ้าไม่ชอบยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน.....					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริงที่สุด	จริง	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
	ความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น					
21	ข้าพเจ้ามักช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนเมื่อมีโอกาส.....					
22	ข้าพเจ้าช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนโดยไม่มีใครมาบังคับ.....					
23	เมื่อข้าพเจ้าช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจ.....					
24	การช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนเป็นการแสดงถึงความเมตตากรุณา					
25	ข้าพเจ้าช่วยพารุ่นน้องข้ามถนนเพราะกลัวรุ่นน้องจะได้รับอันตราย					
26	ข้าพเจ้ารีบช่วยคุณครูหรือผู้อื่นถือของโดยไม่รอให้มาขอความช่วยเหลือ.....					
27	เมื่อข้าพเจ้าเห็นคุณครูหรือผู้อื่นถือของหนักข้าพเจ้าจะรีบไปช่วยทันที					
28	ข้าพเจ้ามักอาสาช่วยคุณครูหรือผู้อื่นถือของด้วยความเต็มใจ.....					
29	ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจที่ได้ช่วยคุณครูถือของหนักพะรุงพะรัง					
30	ข้าพเจ้าจะรีบเข้าไปช่วยคุณครูถือของทันที แม้ว่าเพื่อนของข้าพเจ้าจะไม่ไปก็ตาม.....					

แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดให้ข้างล่างนี้ให้เข้าใจ

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. คำตอบของนักเรียนไม่มีผลต่อคะแนนการสอบหรือการเรียนใดๆของนักเรียนทั้งสิ้น ผลจากข้อมูลที่ได้ในครั้งนี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไป
3. ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับการปฏิบัติที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดเกี่ยวกับพฤติกรรมความเมตตากรุณาของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	จริง	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
	ความเมตตา กรุณาต่อสัตว์					
1	ข้าพเจ้าจะไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์เพื่อความสนุกสนาน.....					
2	ข้าพเจ้ามักแบ่งอาหารแกสัตว์ที่อดอยาก.....					
3	ข้าพเจ้าจะเล่นกับสัตว์เลี้ยงอย่างทะนุถนอม.....					
4	ข้าพเจ้ามักนำอาหารไปล่อสัตว์แล้วไม่ให้มันกิน.....					
5	ข้าพเจ้ารู้สึกเฉยๆถึงแม้เพื่อนของข้าพเจ้าจะทำร้ายหรือรังแกสัตว์.....					
6	ถ้าเพื่อนของข้าพเจ้าชวนข้าพเจ้าไปทำร้ายหรือรังแกสัตว์ให้ได้รับบาดเจ็บข้าพเจ้าจะรีบปฏิเสธทันที..					
7	เมื่อสัตว์เลี้ยงของข้าพเจ้าป่วยข้าพเจ้าจะรีบพามันไปหาหมอ.....					
8	เมื่อข้าพเจ้าพบสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บข้าพเจ้าจะรีบนำมันมารักษาเมื่อหายดีจึงปล่อยไป.....					
9	คนที่เห็นสัตว์ได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ช่วยเหลือเป็นคนที่ไม่มีความเมตตา กรุณา.....					
10	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจเมื่อเห็นสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ช่วยช่วยเหลือ.....					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	จริง	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
	ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน					
11	ข้าพเจ้าแบ่งหนังสือให้เพื่อนอ่าน เมื่อเพื่อนลืมนำมา.....					
12	ข้าพเจ้าไม่เคยให้เพื่อนยืมอุปกรณ์ การเรียนเลย.....					
13	ข้าพเจ้าให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การ เรียนในส่วนที่เกินจำเป็น.....					
14	ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขที่ได้แบ่ง สิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียนแก่ เพื่อน.....					
15	ข้าพเจ้าจะไม่ให้เพื่อนที่ข้าพเจ้าไม่ ชอบยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การ เรียน.....					
16	ข้าพเจ้าอธิบายเนื้อหาวิชาที่เพื่อน ไม่เข้าใจเพื่อให้เขาเกิดความเข้าใจ					
17	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อกับที่ต้องสอนการบ้าน ให้เพื่อน.....					
18	ข้าพเจ้าจะอธิบายการบ้านให้เพื่อน ฟังก็ต่อเมื่อเพื่อนมาขอร้อง.....					
19	ข้าพเจ้าจะไม่สอนการบ้านให้เพื่อน เพราะกลัวเพื่อนจะได้คะแนน มากกว่า.....					
20	ข้าพเจ้ามักช่วยสอนการบ้านแก่ เพื่อนที่ขาดเรียนเพราะไม่สบาย.....					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	จริง	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
	ความเมตตากรุณาต่อผู้อื่น					
21	ข้าพเจ้ามักช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนเมื่อมีโอกาส.....					
22	ข้าพเจ้าช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนโดยไม่มีใครมาบังคับ.....					
23	เมื่อข้าพเจ้าช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจ.....					
24	การช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนเป็นการแสดงถึงความเมตตา					
25	กรุณา.....					
	ข้าพเจ้าช่วยพารุ่นน้องข้ามถนน					
26	เพราะกลัวรุ่นน้องจะได้รับอันตราย..					
	ข้าพเจ้ารีบช่วยคุณครูหรือผู้อื่นถือของโดยไม่รอให้มาขอความ					
27	ช่วยเหลือ.....					
	เมื่อข้าพเจ้าเห็นคุณครูหรือผู้อื่นถือ					
28	ของหนักข้าพเจ้าจะรีบไปช่วยทันที					
	ข้าพเจ้ามักอาสาช่วยคุณครูหรือ					
29	ผู้อื่นถือของด้วยความเต็มใจ.....					
	ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจที่ได้ช่วยคุณครู					
30	ถือของหนักพะรุงพะรัง.....					
	ข้าพเจ้าจะรีบเข้าไปช่วยคุณครูถือ					
	ของทันที แม้ว่าเพื่อนของข้าพเจ้า					
	จะไม่ไปก็ตาม.....					

แบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ชื่อ-นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความที่กำหนดให้ข้างล่างนี้ให้เข้าใจ

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
2. คำตอบของนักเรียนไม่มีผลต่อคะแนนการสอบหรือการเรียนใดๆของนักเรียนทั้งสิ้น ผลจากข้อมูลที่ได้ในครั้งนี้จะนำไปใช้เพื่อการวิจัยทางการศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไป
3. ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย / ลงในช่องระดับการปฏิบัติที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุดเกี่ยวกับพฤติกรรมความเมตตากรุณาของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	จริง	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
	ความเมตตา กรุณาต่อสัตว์					
1	ข้าพเจ้าจะไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์เพื่อความสนุกสนาน.....					
2	ข้าพเจ้ามักแบ่งอาหารแกสัตว์ที่อดอยาก.....					
3	ข้าพเจ้าจะเล่นกับสัตว์เลี้ยวอย่างทะนุถนอม.....					
4	ข้าพเจ้ามักนำอาหารไปปล่อยสัตว์แล้วไม่ให้มันกิน.....					
5	ข้าพเจ้ารู้สึกเฉย ๆ ถึงแม่เพื่อนของข้าพเจ้าจะทำร้ายหรือรังแกสัตว์.....					
6	ถ้าเพื่อนของข้าพเจ้าชวนข้าพเจ้าไปทำร้ายหรือรังแกสัตว์ให้ได้รับบาดเจ็บข้าพเจ้าจะรีบปฏิเสธทันที...					
7	เมื่อสัตว์เลี้ยวของข้าพเจ้าป่วยข้าพเจ้าจะรีบพามันไปหาหมอ.....					
8	เมื่อข้าพเจ้าพบสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บข้าพเจ้าจะรีบนำมันมารักษาเมื่อหายดีจึงปล่อยไป.....					
9	คนที่เห็นสัตว์ได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ช่วยเหลือเป็นคนที่ไม่มีความเมตตา กรุณา.....					
10	ข้าพเจ้ารู้สึกไม่สบายใจถ้าข้าพเจ้าเห็นสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บแต่ไม่ช่วยเหลือ.....					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	จริง	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
	ความเมตตากรุณาต่อเพื่อน					
11	ข้าพเจ้าจะพูดปลอบใจและให้กำลังใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ.....					
12	ข้าพเจ้าคิดว่าการให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนทำผิดพลาดเป็นสิ่งที่ควรกระทำ.....					
13	ข้าพเจ้ามักแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาเมื่อเพื่อนมีเรื่องไม่สบายใจ.....					
14	เมื่อข้าพเจ้าเห็นเพื่อนมีปัญหาไม่สบายใจข้าพเจ้าจะเข้าไปปลอบใจและไม่กล่าวซ้ำเติมเพื่อน.....					
15	ถ้าเพื่อนพลาดหวังในสิ่งใดข้าพเจ้าจะพูดปลอบใจและให้กำลังใจให้เขาสู้ใหม่.....					
16	ข้าพเจ้าไม่เคยนำปมด้อยของผู้อื่นมาล้อเลียน.....					
17	ถ้าเพื่อนรู้สึกท้อแท้ในการทำงานข้าพเจ้าจะเลิกสนใจเขา.....					
18	ข้าพเจ้ามักช่วยเหลือเพื่อนแม้เขาจะไม่ชอบข้าพเจ้า.....					
19	ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขเมื่อเพื่อนที่ข้าพเจ้าไม่ชอบได้รับความทุกข์.....					
20	ข้าพเจ้ามักหัวเราะเยาะเมื่อเพื่อนโดนครูทำโทษ.....					

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		จริง ที่สุด	จริง	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
	ความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่น					
21	ข้าพเจ้ามักช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนเมื่อมีโอกาส.....					
22	ข้าพเจ้าช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนโดยไม่มีใครมาบังคับ.....					
23	เมื่อข้าพเจ้าช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจ.....					
24	การช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนนเป็นการแสดงถึงความเมตตา กรุณา.....					
25	ข้าพเจ้าช่วยพารุ่นน้องข้ามถนนเพราะกลัวรุ่นน้องจะได้รับอันตราย....					
26	ข้าพเจ้ารีบช่วยคุณครูหรือผู้อื่นถือของโดยไม่รอให้มาขอความช่วยเหลือ.....					
27	เมื่อข้าพเจ้าเห็นคุณครูหรือผู้อื่นถือของหนักข้าพเจ้าจะรีบไปช่วยทันที...					
28	ข้าพเจ้ามักอาสาช่วยคุณครูหรือผู้อื่นถือของด้วยความเต็มใจ.....					
29	ข้าพเจ้ารู้สึกสบายใจที่ได้ช่วยคุณครูถือของหนักพระพุทธรูป.....					
30	ข้าพเจ้าจะรีบเข้าไปช่วยคุณครูถือของทันที แม้ว่าเพื่อนของข้าพเจ้าจะไม่ไปก็ตาม.....					

เกณฑ์การให้คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนจากแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ผู้วิจัยกำหนด
เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ข้อความ	เป็นจริง มากที่สุด	เป็นจริง	เป็นจริง ปานกลาง	เป็นจริงน้อย	เป็นจริงน้อย ที่สุด
ข้อความทางบวก	5 คะแนน	4 คะแนน	3 คะแนน	2 คะแนน	1 คะแนน
ข้อความทางลบ	1 คะแนน	2 คะแนน	3 คะแนน	4 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์การแปลผล

เกณฑ์การแปลผลจากคะแนนแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 มีดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย
4.51 – 5.00	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับมาก
2.51 – 3.50	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อย
1.00 – 1.50	นักเรียนมีความเมตตากรุณาในระดับน้อยที่สุด

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ข

- ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
- ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient)
- ประสิทธิภาพของแบบวัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 แยกแต่ละระดับชั้น
- เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้จากการตอบแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
- ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แยกแต่ละระดับชั้น
- เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์
- เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

- [illegible]

- เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการช่วยเหลือสัตว์
ที่ได้รับบาดเจ็บ
- เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการช่วยปลอบใจ
เพื่อนเมื่อไม่สบายใจ
- เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการไม่ซ้ำเติมเพื่อน
ที่ได้รับความเดือดร้อน
- เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยพา
รุ่นน้องเดินข้ามถนน
- เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการช่วยคุณครู
ถือของ

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
1.ความเมตตา กรุณาต่อสัตว์	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
	6	+1	+1	+1	3	1.0
	7	+1	+1	+1	3	1.0
	8	+1	+1	+1	3	1.0
	9	+1	+1	+1	3	1.0
	10	+1	+1	+1	3	1.0
2.ความเมตตา กรุณาต่อเพื่อน	11	+1	+1	+1	3	1.0
	12	+1	+1	+1	3	1.0
	13	+1	+1	+1	3	1.0
	14	+1	+1	+1	3	1.0
	15	+1	+1	+1	3	1.0
	16	+1	+1	+1	3	1.0
	17	+1	+1	+1	3	1.0
	18	+1	+1	+1	3	1.0
	19	+1	+1	+1	3	1.0
	20	+1	+1	+1	3	1.0
3.ความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น	22	+1	+1	+1	3	1.0
	23	+1	+1	+1	3	1.0
	24	+1	+1	+1	3	1.0
	25	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 15 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
3.ความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น	26	+1	+1	+1	3	1.0
	27	+1	+1	+1	3	1.0
	28	+1	+1	+1	3	1.0
	29	+1	+1	+1	3	1.0
	30	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
1.ความเมตตา กรุณาต่อสัตว์	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
	6	+1	+1	+1	3	1.0
	7	+1	+1	+1	3	1.0
	8	+1	+1	+1	3	1.0
	9	+1	+1	+1	3	1.0
	10	+1	+1	+1	3	1.0
2.ความเมตตา กรุณาต่อเพื่อน	11	+1	+1	+1	3	1.0
	12	+1	+1	+1	3	1.0
	13	+1	+1	+1	3	1.0
	14	+1	+1	+1	3	1.0
	15	+1	+1	+1	3	1.0
	16	+1	+1	+1	3	1.0
	17	+1	+1	+1	3	1.0
	18	+1	+1	+1	3	1.0
	19	+1	+1	+1	3	1.0
	20	+1	+1	+1	3	1.0
3.ความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น	22	+1	+1	+1	3	1.0
	23	+1	+1	+1	3	1.0
	24	+1	+1	+1	3	1.0
	25	+1	+1	+1	3	1.0
	26	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 16 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
3.ความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น	27	+1	+1	+1	3	1.0
	28	+1	+1	+1	3	1.0
	29	+1	+1	+1	3	1.0
	30	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
1.ความเมตตา กรุณาต่อสัตว์	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
	6	+1	+1	+1	3	1.0
	7	+1	+1	+1	3	1.0
	8	+1	+1	+1	3	1.0
	9	+1	+1	+1	3	1.0
	10	+1	+1	+1	3	1.0
2.ความเมตตา กรุณาต่อเพื่อน	11	+1	+1	+1	3	1.0
	12	+1	+1	+1	3	1.0
	13	+1	+1	+1	3	1.0
	14	+1	+1	+1	3	1.0
	15	+1	+1	+1	3	1.0
	16	+1	+1	+1	3	1.0
	17	+1	+1	+1	3	1.0
	18	+1	+1	+1	3	1.0
	19	+1	+1	+1	3	1.0
	20	+1	+1	+1	3	1.0
3.ความเมตตา กรุณาต่อบุคคลอื่น	22	+1	+1	+1	3	1.0
	23	+1	+1	+1	3	1.0
	24	+1	+1	+1	3	1.0
	25	+1	+1	+1	3	1.0
	26	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 17 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
3.ความเมตตา	27	+1	+1	+1	3	1.0
กรุณาต่อบุคคลอื่น	28	+1	+1	+1	3	1.0
	29	+1	+1	+1	3	1.0
	30	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
1.ไม่ทำร้ายหรือ รังแกสัตว์	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
2.ช่วยเหลือสัตว์ที่ ได้รับบาดเจ็บ	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
3.แบ่งอาหารและ ขนมให้เพื่อน รับประทาน	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
4.ให้เพื่อนยืม สิ่งของหรืออุปกรณ์ การเรียน	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
5.ช่วยพารุ่นน้อง เดินข้ามถนน	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 18 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบฝึกหัดความเมตตากรุณา
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
6. ช่วยคุณครูถือ ของหนัก	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
1. ไม่ทำร้ายหรือ รังแกสัตว์	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ ได้รับบาดเจ็บ	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
3. ให้เพื่อนยืม สิ่งของหรืออุปกรณ์ การเรียน	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
4. สอนการบ้านแก่ เพื่อนที่ไม่เข้าใจ	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
5. ช่วยพารุ่นน้อง เดินข้ามถนน	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 19 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบฝึกหัดความเมตตากรุณา
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
6. ช่วยคุณครูถือ ของหนัก	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบฝึกหัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
1. ไม่ทำร้ายหรือ รังแกสัตว์	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ ได้รับบาดเจ็บ	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
3. ช่วยปลอบใจเมื่อ เพื่อนไม่สบายใจ	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
4. ไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ ได้รับความ เดือดร้อน	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0
5. ช่วยพารุ่นน้อง เดินข้ามถนน	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 20 (ต่อ) ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบฝึกหัดความเมตตากรุณา
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

หัวข้อ	ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC
		ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่ 3		
6.ช่วยคุณครูถือ ของ	1	+1	+1	+1	3	1.0
	2	+1	+1	+1	3	1.0
	3	+1	+1	+1	3	1.0
	4	+1	+1	+1	3	1.0
	5	+1	+1	+1	3	1.0

ตาราง 21 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
1	.43	ใช้ได้
2	.33	ใช้ได้
3	.30	ใช้ได้
4	.56	ใช้ได้
5	.33	ใช้ได้
6	.56	ใช้ได้
7	.47	ใช้ได้
8	.33	ใช้ได้
9	.58	ใช้ได้
10	.53	ใช้ได้
11	.30	ใช้ได้
12	.26	ใช้ได้
13	.27	ใช้ได้
14	.37	ใช้ได้
15	.54	ใช้ได้
16	.41	ใช้ได้
17	.38	ใช้ได้
18	.46	ใช้ได้
19	.40	ใช้ได้
20	.46	ใช้ได้
21	.51	ใช้ได้
22	.48	ใช้ได้
23	.29	ใช้ได้
24	.24	ใช้ได้
25	.31	ใช้ได้
26	.30	ใช้ได้
27	.56	ใช้ได้

ตาราง 21 (ต่อ) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
28	.26	ใช้ได้
29	.36	ใช้ได้
30	.21	ใช้ได้

ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 5

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
1	.45	ใช้ได้
2	.33	ใช้ได้
3	.29	ใช้ได้
4	.56	ใช้ได้
5	.32	ใช้ได้
6	.56	ใช้ได้
7	.47	ใช้ได้
8	.33	ใช้ได้
9	.59	ใช้ได้
10	.53	ใช้ได้
11	.30	ใช้ได้
12	.26	ใช้ได้
13	.29	ใช้ได้
14	.41	ใช้ได้
15	.57	ใช้ได้
16	.40	ใช้ได้
17	.40	ใช้ได้
18	.50	ใช้ได้
19	.48	ใช้ได้
20	.50	ใช้ได้
21	.47	ใช้ได้
22	.42	ใช้ได้
23	.30	ใช้ได้
24	.25	ใช้ได้
25	.32	ใช้ได้
26	.28	ใช้ได้
27	.56	ใช้ได้

ตาราง 22 (ต่อ) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
28	.28	ใช้ได้
29	.39	ใช้ได้
30	.23	ใช้ได้

ตาราง 23 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
1	.44	ใช้ได้
2	.43	ใช้ได้
3	.37	ใช้ได้
4	.42	ใช้ได้
5	.22	ใช้ได้
6	.87	ใช้ได้
7	.32	ใช้ได้
8	.29	ใช้ได้
9	.20	ใช้ได้
10	.22	ใช้ได้
11	.23	ใช้ได้
12	.28	ใช้ได้
13	.59	ใช้ได้
14	.25	ใช้ได้
15	.20	ใช้ได้
16	.27	ใช้ได้
17	.45	ใช้ได้
18	.20	ใช้ได้
19	.39	ใช้ได้
20	.48	ใช้ได้
21	.64	ใช้ได้
22	.41	ใช้ได้
23	.35	ใช้ได้
24	.31	ใช้ได้
25	.31	ใช้ได้
26	.40	ใช้ได้
27	.58	ใช้ได้

ตาราง 23 (ต่อ) ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	หมายเหตุ
28	.49	ใช้ได้
29	.48	ใช้ได้
30	.42	ใช้ได้

ตาราง 24 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โดยใช้การหาค่า
สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient)

ระดับชั้น	ค่าความเชื่อมั่น
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	.87
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	.87
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	.88

ตาราง 25 ประสิทธิภาพของแบบวัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2

คู่มือพัฒนาความ เมตตากรุณาของ นักเรียนช่วงชั้นที่ 2	n	$\sum X$	A	E_1	$\sum F$	B	E_2	$E_1 / E_2 \times 100$
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	25	2347	150	62.58	3077	150	82.05	76.27
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	28	2803	150	66.73	3539	150	84.26	79.19
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	41	4174	150	67.86	4989	150	81.12	83.65
รวม	94	9324	150	66.12	11605	150	82.30	80.34

ตาราง 26 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ก่อนและหลังการพัฒนาความเมตตา
 กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (n = 25)

ความเมตตากรุณา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	$\sum x$	$\sum d$	$\sum d^2$	t
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	ก่อนการทดลอง	3.12	1.23	78			
	หลังการทดลอง	4.52	.77	113	35	70	4.85*
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	ก่อนการทดลอง	3.00	.95	75			
	หลังการทดลอง	4.48	.71	112	37	74	6.38*
3. แบ่งอาหารและขนมให้เพื่อนรับประทาน	ก่อนการทดลอง	3.04	1.02	76			
	หลังการทดลอง	4.28	.89	107	31	62	7.96*
4. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	ก่อนการทดลอง	3.00	.76	75			
	หลังการทดลอง	4.44	.50	111	36	72	8.27*
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	ก่อนการทดลอง	3.00	.91	75			
	หลังการทดลอง	4.24	.87	106	31	62	5.49*
6. ช่วยคุณครูถือของ	ก่อนการทดลอง	3.04	.88	76			
	หลังการทดลอง	4.56	.50	114	38	76	7.26*
รวม	ก่อนการทดลอง	18.20	5.77	455			
	หลังการทดลอง	26.52	4.26	663	208	416	10.20*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 27 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ก่อนและหลังการพัฒนาความเมตตา
 กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (n=28)

ความเมตตากรุณา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	t
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	ก่อนการทดลอง	3.14	.84	88			
	หลังการทดลอง	4.32	.81	121	33	66	7.61*
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	ก่อนการทดลอง	3.57	1.23	95			
	หลังการทดลอง	4.71	.65	132	37	74	4.56*
3. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	ก่อนการทดลอง	4.10	1.03	99			
	หลังการทดลอง	4.50	.69	126	27	54	3.66*
4. สอนการบ้านแก่เพื่อนที่ไม่เข้าใจ	ก่อนการทดลอง	3.21	.99	90			
	หลังการทดลอง	4.50	.50	126	36	72	6.27*
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	ก่อนการทดลอง	4.10	.91	93			
	หลังการทดลอง	4.39	.78	123	30	60	2.12*
6. ช่วยคุณครูถือของ	ก่อนการทดลอง	3.96	1.29	94			
	หลังการทดลอง	4.60	.68	126	32	64	3.73*
รวม	ก่อนการทดลอง	22.08	6.30	559			
	หลังการทดลอง	26.93	4.14	754	195	390	9.87*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 28 เปรียบเทียบคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด ก่อนและหลังการพัฒนาความเมตตา
กรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (n=41)

ความเมตตากรุณา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	t
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	ก่อนการทดลอง	3.80	.81	156			
	หลังการทดลอง	4.60	.58	189	33	66	7.21*
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	ก่อนการทดลอง	4.02	.72	165			
	หลังการทดลอง	4.75	.43	195	30	60	7.39*
3. ช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ	ก่อนการทดลอง	3.17	.89	130			
	หลังการทดลอง	4.19	.84	172	42	84	8.30*
4. ไม่ซ้ำเติมเพื่อที่ได้รับความเดือดร้อน	ก่อนการทดลอง	3.21	1.10	132			
	หลังการทดลอง	4.53	.71	186	54	108	7.20*
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	ก่อนการทดลอง	3.09	1.13	127			
	หลังการทดลอง	4.24	.88	174	47	94	7.06*
6. ช่วยคุณครูถือของ	ก่อนการทดลอง	3.00	1.00	123			
	หลังการทดลอง	4.17	.83	171	48	96	6.03*
รวม	ก่อนการทดลอง	20.29	5.67	833			
	หลังการทดลอง	26.48	4.29	1078	254	508	11.27*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 29 เปรียบเทียบคะแนนความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่ได้จากการตอบแบบวัดความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ระหว่างชั้น

คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของ นักเรียน ช่วงชั้นที่ 2	n	$\bar{X}$	S.D	Σx	$(\Sigma d)^2$	t
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4						
คะแนนแบบวัดก่อนพัฒนา	25	3.68	.74	2347	730	2.49*
คะแนนแบบวัดหลังพัฒนา	25	4.16	.74	3077		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5						
คะแนนแบบวัดก่อนพัฒนา	28	3.57	.57	2803	736	6.01*
คะแนนแบบวัดหลังพัฒนา	28	4.46	.50	3539		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6						
คะแนนแบบวัดก่อนพัฒนา	41	3.63	.88	4174	815	4.80*
คะแนนแบบวัดหลังพัฒนา	41	4.36	.82	4989		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 30 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (n=25)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	4.48	.65	มากที่สุด
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	4.56	.65	มากที่สุด
3. แบ่งอาหารและขนมให้เพื่อนรับประทาน	4.16	.62	มาก
4. ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	4.72	.54	มากที่สุด
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	4.36	.63	มากที่สุด
6. ช่วยคุณครูถือของ	4.52	.71	มากที่สุด
รวม	4.46	.63	มากที่สุด

ตาราง 31 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตาคุณธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (n=28)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	4.89	.31	มากที่สุด
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	4.68	.61	มากที่สุด
3. แบ่งปันสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน	4.68	.61	มากที่สุด
4. สอนเพื่อนทำการบ้านเมื่อเพื่อนไม่เข้าใจ	4.86	.35	มากที่สุด
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	4.75	.51	มากที่สุด
6. ช่วยคุณครูถือของ	4.86	.35	มากที่สุด
รวม	4.78	.46	มากที่สุด

ตาราง 32 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือพัฒนาความเมตตาคุณธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (n=41)

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์	4.56	.50	มากที่สุด
2. ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ	4.46	.63	มากที่สุด
3. ช่วยปลอบใจเมื่อเพื่อนไม่สบายใจ	4.80	.40	มากที่สุด
4. ไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน	4.71	.46	มากที่สุด
5. ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน	4.66	.61	มากที่สุด
6. ช่วยคุณครูถือของ	4.71	.46	มากที่สุด
รวม	4.65	.51	มากที่สุด

ตาราง 33 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการ
ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	$\sum x$	$\sum d$	$\sum d^2$	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.48	.51	12			
	หลังการทดลอง	.84	.37	21	9	18	3.16*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.72	.45	18			
	หลังการทดลอง	.96	.20	24	6	12	2.75*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.72	.45	18			
	หลังการทดลอง	.96	.20	24	6	12	2.29*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.64	.49	16			
	หลังการทดลอง	.92	.27	23	7	14	3.05*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.56	.37	14			
	หลังการทดลอง	.84	.50	21	7	14	2.06*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.12	1.23	78			
	หลังการทดลอง	4.52	.77	113	35	70	4.85*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 34 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการ
ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	$\sum x$	$\sum d$	$\sum d^2$	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.52	.51	13			
	หลังการทดลอง	.84	.37	21	8	16	2.31*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.60	.50	15			
	หลังการทดลอง	.88	.33	22	7	14	2.28*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.56	.50	14			
	หลังการทดลอง	.88	.33	22	8	16	2.31*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.72	.45	18			
	หลังการทดลอง	.96	.20	24	6	12	2.29*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.60	.50	15			
	หลังการทดลอง	.92	.27	23	8	16	2.87*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.00	.95	75			
	หลังการทดลอง	4.48	.71	112	37	74	6.38*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 35 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการ
แบ่งอาหารและขนมให้เพื่อนรับประทาน

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	$\sum x$	$\sum d$	$\sum d^2$	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.56	.50	14			
	หลังการทดลอง	.84	.37	21	7	14	3.05*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.68	.47	17			
	หลังการทดลอง	.92	.27	23	6	12	2.75*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.68	.47	17			
	หลังการทดลอง	.92	.27	23	6	12	2.75*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.56	.50	14			
	หลังการทดลอง	.76	.43	19	7	14	2.44*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.56	.50	14			
	หลังการทดลอง	.84	.37	21	7	14	3.05*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.04	1.02	76			
	หลังการทดลอง	4.28	.89	107	31	62	7.96*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 36 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการ
ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	$\sum x$	$\sum d$	$\sum d^2$	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.52	.51	13			
	หลังการทดลอง	.84	.37	21	8	16	3.36*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.68	.47	17			
	หลังการทดลอง	.92	.27	23	6	12	2.75*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.56	.50	14			
	หลังการทดลอง	.88	.33	22	8	16	2.87*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.60	.50	15			
	หลังการทดลอง	.88	.33	22	7	14	3.05*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.64	.49	16			
	หลังการทดลอง	.92	.27	23	7	14	3.05*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.00	.76	75			
	หลังการทดลอง	4.44	.50	111	36	72	8.27*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 37 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการ
ช่วยพารัน้องเดินข้ามถนน

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	$\sum x$	$\sum d$	$\sum d^2$	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.80	.40	20			
	หลังการทดลอง	1.00	.00	25	5	10	2.44*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.64	.49	16			
	หลังการทดลอง	.88	.33	22	6	12	2.29*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.48	.51	12			
	หลังการทดลอง	.76	.43	19	7	14	2.28*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.56	.50	14			
	หลังการทดลอง	.80	.40	20	6	12	2.29*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.52	.51	13			
	หลังการทดลอง	.80	.40	20	7	14	2.58*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.00	.91	75			
	หลังการทดลอง	4.24	.87	106	31	62	5.49*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 38 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 25 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการ
ช่วยคุณครูถือของ

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	$\sum x$	$\sum d$	$\sum d^2$	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.64	.49	16			
	หลังการทดลอง	.96	.20	24	8	16	3.36*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.60	.50	15			
	หลังการทดลอง	.92	.27	23	8	16	2.55*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.60	.50	15			
	หลังการทดลอง	.92	.27	23	8	16	2.55*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.64	.49	16			
	หลังการทดลอง	.92	.27	23	7	14	3.05*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.56	.50	14			
	หลังการทดลอง	.84	.37	21	7	14	2.58*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.04	.88	76			
	หลังการทดลอง	4.56	.50	114	38	76	7.26*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 39 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการ
ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.54	.50	15			
	หลังการทดลอง	.82	.39	23	8	16	2.82*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.68	.47	19			
	หลังการทดลอง	.93	.26	26	7	14	2.55*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.54	.50	15			
	หลังการทดลอง	.75	.44	21	6	12	2.27*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.71	.46	20			
	หลังการทดลอง	.93	.26	26	6	12	2.71*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.68	.47	19			
	หลังการทดลอง	.89	.31	25	6	12	2.71*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.14	.84	88			
	หลังการทดลอง	4.32	.81	121	33	66	7.61*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 40 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการ
ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	$\sum x$	$\sum d$	$\sum d^2$	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.71	.46	20			
	หลังการทดลอง	.96	.18	27	7	14	2.55*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.71	.46	20			
	หลังการทดลอง	.93	.26	26	6	12	2.27*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.64	.48	18			
	หลังการทดลอง	.93	.26	26	8	16	2.82*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.64	.48	18			
	หลังการทดลอง	.93	.26	26	8	16	2.82*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.68	.47	19			
	หลังการทดลอง	.96	.18	27	8	16	2.82*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.57	1.23	95			
	หลังการทดลอง	4.71	.65	132	37	74	4.56*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 41 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการ
ให้เพื่อนยืมสิ่งของหรืออุปกรณ์การเรียน

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.79	.41	22			
	หลังการทดลอง	1.00	-	28	6	12	2.71*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.61	.49	17			
	หลังการทดลอง	.82	.39	23	6	12	2.71*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.75	.44	21			
	หลังการทดลอง	.93	.26	26	5	10	2.42*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.61	.49	17			
	หลังการทดลอง	.82	.39	23	6	12	2.71*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.79	.41	22			
	หลังการทดลอง	.93	.26	26	4	8	2.12*
รวม	ก่อนการทดลอง	4.10	1.03	99			
	หลังการทดลอง	4.50	.69	126	27	54	3.66*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 42 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน ช่วง
ชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการสอน
การบ้านแก่เพื่อนที่ไม่เข้าใจ

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.68	.47	19			
	หลังการทดลอง	.93	.26	26	7	14	2.26*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.75	.44	21			
	หลังการทดลอง	.96	.18	27	6	12	2.71*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.64	.48	18			
	หลังการทดลอง	.82	.49	23	5	10	2.42*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.54	.50	15			
	หลังการทดลอง	.89	.31	25	10	20	3.87*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.61	.49	17			
	หลังการทดลอง	.89	.31	25	8	16	2.82*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.21	.99	90			
	หลังการทดลอง	4.50	.50	126	36	72	6.27*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 43 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการ
ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.75	.44	21			
	หลังการทดลอง	1.00	-	28	7	14	3.00*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.79	.41	22			
	หลังการทดลอง	1.00	-	28	6	12	2.71*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.68	.47	19			
	หลังการทดลอง	.86	.35	24	5	10	2.42*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.50	.50	14			
	หลังการทดลอง	.71	.46	20	6	12	2.27*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.61	.48	17			
	หลังการทดลอง	.82	.39	23	6	12	2.71*
รวม	ก่อนการทดลอง	4.10	.91	93			
	หลังการทดลอง	4.39	.78	123	30	60	2.12*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 44 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการ
ช่วยคุณครูถือของ

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.79	.41	22			
	หลังการทดลอง	.96	.18	27	5	10	2.42*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.68	.47	19			
	หลังการทดลอง	.89	.31	25	6	12	2.71*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.54	.50	15			
	หลังการทดลอง	.82	.39	23	8	16	2.52*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.68	.47	19			
	หลังการทดลอง	.93	.26	26	7	14	2.26*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.68	.47	19			
	หลังการทดลอง	.89	.31	25	6	12	2.27*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.96	1.29	94			
	หลังการทดลอง	4.60	.68	126	32	64	3.73*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 45 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการ
 ไม่ทำร้ายหรือรังแกสัตว์

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.83	.38	34			
	หลังการทดลอง	1.00	-	41	7	14	2.87*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.88	.33	36			
	หลังการทดลอง	1.00	-	41	5	10	2.35*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.56	.50	23			
	หลังการทดลอง	.76	.43	31	8	16	2.08*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.71	.46	29			
	หลังการทดลอง	.88	.33	36	7	14	2.47*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.83	.38	34			
	หลังการทดลอง	.98	.15	40	6	12	2.22*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.80	.81	156			
	หลังการทดลอง	4.60	.58	189	33	66	7.21*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 46 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อสัตว์โดยการ
ช่วยเหลือสัตว์ที่ได้รับบาดเจ็บ

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.85	.35	35			
	หลังการทดลอง	.98	.15	40	5	10	2.35*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.66	.48	27			
	หลังการทดลอง	.88	.33	36	9	18	2.46*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.88	.33	36			
	หลังการทดลอง	.98	.15	40	4	8	2.08*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.80	.40	33			
	หลังการทดลอง	.95	.21	39	6	12	2.22*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.83	.38	34			
	หลังการทดลอง	.98	.15	40	6	12	2.22*
รวม	ก่อนการทดลอง	4.02	.72	165			
	หลังการทดลอง	4.75	.43	195	30	60	7.39*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 47 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการ
ช่วยปลอบใจเพื่อนเมื่อไม่สบายใจ

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.61	.49	25			
	หลังการทดลอง	.78	.41	32	7	14	2.20*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.56	.50	23			
	หลังการทดลอง	.78	.41	32	9	18	2.95*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.59	.49	24			
	หลังการทดลอง	.85	.35	35	11	22	2.89*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.61	.49	25			
	หลังการทดลอง	.83	.38	34	9	18	2.46*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.80	.40	33			
	หลังการทดลอง	.95	.21	39	6	12	2.61*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.17	.89	130			
	หลังการทดลอง	4.19	.84	172	42	84	8.30*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 48 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อเพื่อนโดยการ
ไม่ซ้ำเติมเพื่อนที่ได้รับความเดือดร้อน

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.61	.49	25			
	หลังการทดลอง	.78	.41	32	7	14	2.20*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.56	.50	23			
	หลังการทดลอง	.78	.41	32	9	18	2.95*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.59	.49	24			
	หลังการทดลอง	.85	.35	35	11	22	2.89*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.61	.49	25			
	หลังการทดลอง	.83	.38	34	9	18	2.46*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.80	.40	33			
	หลังการทดลอง	.95	.21	39	6	12	2.61*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.17	.89	130			
	หลังการทดลอง	4.19	.84	172	42	84	8.30*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 49 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการ
ช่วยพารุ่นน้องเดินข้ามถนน

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.63	.48	26			
	หลังการทดลอง	.88	.33	36	10	20	3.19*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.56	.50	23			
	หลังการทดลอง	.85	.35	35	12	24	4.06*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.68	.47	28			
	หลังการทดลอง	.88	.33	36	8	16	2.44*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.68	.47	28			
	หลังการทดลอง	.88	.33	36	8	16	2.72*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.54	.50	22			
	หลังการทดลอง	.76	.43	31	9	18	2.46*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.09	1.13	127			
	หลังการทดลอง	4.24	.88	174	47	94	7.06*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 50 เปรียบเทียบคะแนนแบบฝึกหัดก่อนและหลังพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 41 คน ด้านความเมตตากรุณาต่อบุคคลอื่นโดยการ
ช่วยคุณครูถือของ

ข้อ	การทดลอง	$\bar{X}$	S.D.	Σx	Σd	Σd^2	T
ข้อ 1	ก่อนการทดลอง	.61	.49	25			
	หลังการทดลอง	.88	.33	36	11	22	2.89*
ข้อ 2	ก่อนการทดลอง	.73	.44	30			
	หลังการทดลอง	.93	.26	38	8	16	3.11*
ข้อ 3	ก่อนการทดลอง	.59	.49	24			
	หลังการทดลอง	.80	.40	33	9	18	2.95*
ข้อ 4	ก่อนการทดลอง	.51	.50	21			
	หลังการทดลอง	.76	.43	31	10	20	2.68*
ข้อ 5	ก่อนการทดลอง	.56	.50	23			
	หลังการทดลอง	.80	.40	33	10	20	2.68*
รวม	ก่อนการทดลอง	3.00	-	123			
	หลังการทดลอง	4.17	.83	171	48	96	6.03*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาคผนวก ค

ภาคผนวก ค

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
- หนังสือราชการ
- ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญ	ตำแหน่ง
1. อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ	รองคณบดีฝ่ายกิจการพิเศษ และอาจารย์ประจำ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง	อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ละออง ล่องแก้ว	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ โรงเรียนบ้านเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ วิทยาลัยอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5731

ที่ ศธ 0519.12/ว 121

วันที่ 12 มกราคม 2549

เรื่อง ขอยื่นเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะคณบดีศึกษาสาส์น

เนื่องด้วย นางสาวสายไหม ศรีโสภา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “คู่มือพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร มณีศรีขำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอเรียนเชิญ อาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ และ อาจารย์มนตรี จรุงเต็ม เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ นางสาวสายไหม ศรีโสภา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร มณีศรีขำ จิระเดชากุล)

คณบดีวิทยาลัยอาชีวศึกษา

ที่ สธ 0519.12/...

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

จ. มกราคม 2549

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้าน...

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบ...

เนื่องด้วย นางสาวสายไหม ศรีโสภา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "คู่มือพัฒนาการแนะแนวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. มณีศรีขำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ รักษาดิเรกวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ละออ ทองแก้ว เป็นผู้เชี่ยวชาญร่างแบบวัดผล แบบผลสัมฤทธิ์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสายไหม ศรีโสภา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

/ส.ล.อ.ค.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเดชกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ โทรสาร มีอติ 04-079-0215

ที่ ศท 0519.12/16/78

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๖ มกราคม 2549

เรื่อง ขอลาความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนห้วยยอดคคสจังหวัดน่าน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบจัด และโปรแกรม

เนื่องด้วย นางสาวสายไหม ศรีโกลา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "คู่มือพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร มณีศรีงา เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขอใช้สถานที่เพื่อทดลองใช้โปรแกรมพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 3 ห้องเรียน และเก็บกลุ่มตัวอย่างตอบแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ในระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2549

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสายไหม ศรีโกลา ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : สอนตามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรสาร มีือถือ 04-079-0215

ที่ ศธ 0519.12/

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มกราคม 2549

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านเขากอบ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบวัด และโปรแกรม

เนื่องด้วย นางสาวสายไหม ศรีโกภา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "คู่มือพัฒนาความเมตตากรุณาของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร มณีศรีขำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่เพื่อทดลองใช้โปรแกรมพัฒนาความเมตตากรุณา กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 3 ห้องเรียน และตอบแบบวัดความเมตตา กรุณา ในระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2549

จึงเรียนมาเพื่อขอบความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสายไหม ศรีโกภา ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเชษฐกุล)

คณาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 04-079-0215

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสายไหม ศรีโกคา
วันเดือนปีเกิด	25 มกราคม 2522
สถานที่เกิด	7/3 หมู่ 2 ตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง 92130
สถานที่อยู่ในปัจจุบัน	2228/3-5 ประชาสงเคราะห์ 22 แขวงดินแดง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10400
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2541	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนห้วยยอด จังหวัดตรัง
พ.ศ.2545	ศิลปศาสตรบัณฑิต (การพัฒนาชุมชน) สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ.2546	ประกาศนียบัตรบัณฑิต (บัณฑิตอาสาสมัคร) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ
พ.ศ.2549	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ